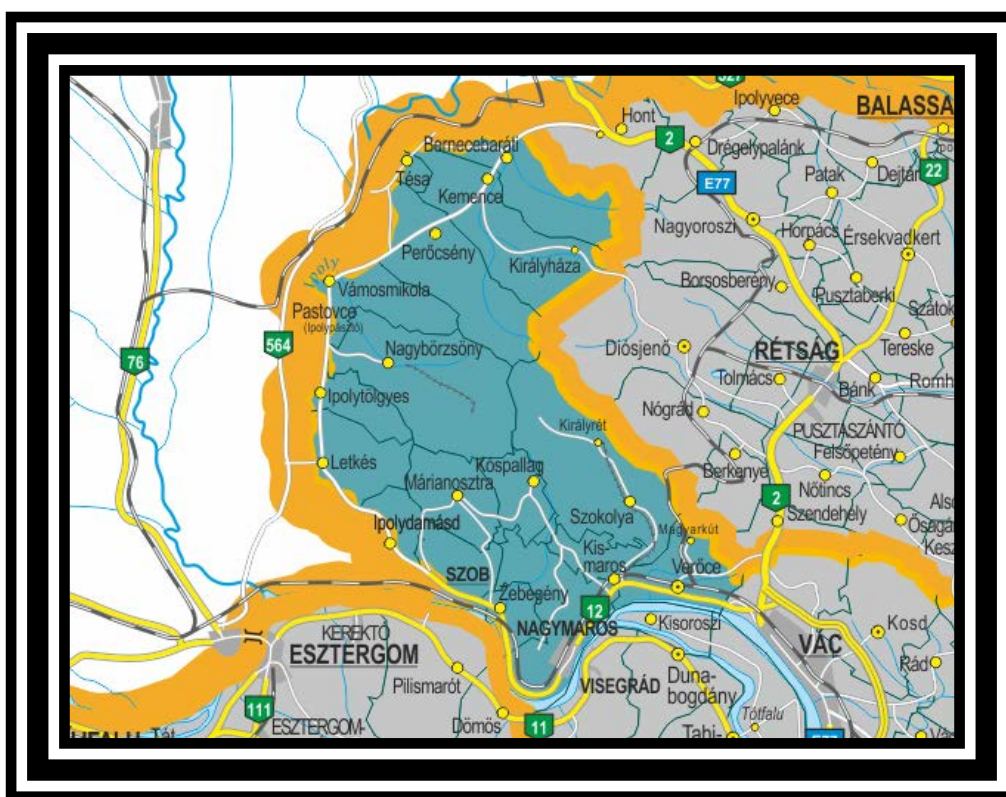

BÖRZSÖNY-DUNA-IPOLY VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLET

HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

A Helyi Fejlesztési Stratégia az alábbi településekre vonatkozik:

Bernecebaráti, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kemeence, Kismaros, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Nagybörzsöny, Nagymaros, Perőcsény, Szob, Szokolya, Tésa, Vámosmikola, Verőce, Zebegény

Készítette: Börzsöny - Duna - Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület

Jóváhagyta a Közgyűlés 5/2016. (V.30.) határozatával

*„Az ember nem sokra megy egyedül az életben.(...)
Egyedül minden nehezebb, ha egyedül van az ember,
csak annyit tehet, amire egymaga képes,
de mások támogatásával sokra viheti.
A közösség hatalmat ad, csak legyen olyan közösség,
amely elfogad és támogat.”
(Clara Sánchez)*

ÉLHETŐ JÁRÁS VONZÓ TELEPÜLÉSEKEL

Tartalom

Vezetői összefoglaló	1
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	3
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	9
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	10
4.1 Helyzetfeltárás.....	10
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	22
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	24
4.4 SWOT	31
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	32
5. Horizontális célok	35
5.1 Esélyegyenlőség.....	35
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	36
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	37
7. A stratégia beavatkozási logikája	39
7.1 A stratégia jövőképe.....	39
7.2 A stratégia célhierarchiája.....	39
8. Cselekvési terv.....	41
8.1 Az intézkedések leírása.....	41
8.2 Együttműködések.....	52
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	54
8.4. Kommunikációs terv.....	59
8.5. Monitoring és értékelési terv	63
9. Indikatív pénzügyi terv	66
Kiegészítő információk	67
Mellékletek.....	71

Vezetői összefoglaló

1. Legfontosabb szükségletek és/vagy lehetőségek

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület elkötelezett a térség fejlesztését illetően.

A 2007 – 2013-as időszak alatt a feltárt problémákat kellő szakértelemmel próbálta orvosolni, ezzel hozzájárulva a térség „gyengeségeinek” enyhítéséhez. Több, sikeresen megvalósított projekt segített kezelni ezeket a hátrányokat, hiszen a térségre - nagy részben földrajzi elhelyezkedésének betudhatóan - jellemző a jelentősebb gazdasági potenciállal rendelkező központok hiánya, a kedvezőtlen demográfiai folyamatok, a hátrányos helyzetű csoportok jelentős koncentrációja, valamint nem utolsósorban a vállalkozói aktivitás hiánya. A Helyi Akciócsoport ezeket a negatív tendenciákat szem előtt tartva megfelelő tudatossággal igyekezett kezelni ezen problémákat a fennállása óta. Természetesen a térség fejlesztését megalapozó szemléletmód nemcsak a hátrányos helyzeteket és negatív tendenciákat tartja szem előtt, hanem azokra a pozitívumokra, erősségekre és értékekre is koncentrál, amelyek a térség belső erőforrásait képezik, de sok esetben ezek kiaknázásának hatékonysága, az ezekre alapozott fejlesztések intenzitása javítható, erősíthető.

Tekintettel a fentebb említett folyamatokra, valamint az Európai Unió területi szemléletét, annak változásait figyelembe véve látható, hogy szükségessé vált egy célzott, a rendelkezésre álló források tudatosabb, átgondoltabb felhasználásával olyan stratégia megalkotása, amely megvalósítása indukálhat olyan folyamatokat, melyek eredményeként a térségben tapasztalható negatív tendenciák enyhíthetőek, lassíthatóak. A 2007-2013-as időszakra összeállított stratégia aligha tudna reagálni a változó folyamatokra, ezért mindenképpen elengedhetetlen egy új szemléletű, új megközelítéseket tartalmazó Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása a következő hétéves ciklusra.

2. Elérendő célok

Helyi Fejlesztési Stratégiának célja, hogy a 2014-2020 közötti programozási időszakra meghatározza azokat a megvalósítandó célokat, irányokat, amelyek lehetővé teszik az EU2020 Stratégia uniós forrásainak felhasználását, az EMVA, valamint a hazai Vidékfejlesztési Program és annak LEADER célkitűzéseiben megfogalmazott célok mentén. A BDIVE LEADER 2007-2013 közötti programozási időszakban megalapozott, jól felépített, sikeres Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapján közel 1,2 milliárd Ft fejlesztési forrás felhasználását tette lehetővé helyi partnerei számára. A 2014-2020-as időszakban a működési területünkön – 17 településre 24 411 fő lakosságszámra – 320 450 000 Ft tervezett fejlesztési forrás és 56 450 000-Ft működési forrás felhasználását teszi lehetővé a hazai szabályozás. Célunk, hogy a HFS és ezen belül a LEADER források, a rendelkezésre álló alacsony forrásallokáció ellenére innovatív, egyedi megoldásokkal és a helyi partnerek részvételével hozzájáruljanak a térség további fejlődéséhez, kiegészítve az egyéb forrásokból megvalósuló térségi fejlesztéseket. Egyesületünk teljes területe - mint a Szobi járás - szerepel a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendeletben, amely a kedvezményezett járások besorolásáról határoz.

A HACCS egyéb pályázati lehetőségeit igen korlátozottan ítéljük meg, a helyi szereplők forráshoz jutását is nehézkesnek látjuk, hiszen a Közép-Magyarországi régió, Budapest fejlettségénél fogva több olyan fejlesztési lehetőségből is kimarad, amelyből ha önálló régió lenne, a GDP aránya miatt nem maradna ki.

A KMR-re jutó Strukturális Alap források összehasonlítása a 2007-13-as és a 2014-20-as időszakra
(utóbbi 310 EUR/HUF árfolyamon számolva)

Mrd Ft	2007-2013*			2014-2020		
	EU	Hazai	Összesen	EU	Hazai	Összesen
ERFA	430	75	505	80	80	160
ESZA	140	25	165	64	64	128
TOTAL	570	100	670	144	144	288

*: KMOP és EKOP, ÁROP és TÁMOP KMR prioritásai

2

1. ábra Forrás: <http://www.pestmegye.hu/operativ-programok-2014-2020>

3. Támogatandó területek, tervezett intézkedések

A helyzetfeltárás, illetve az annak eredményein alapuló SWOT-analízis elemei alapján meghatározhatóak azok a fejlesztési szükségletek, illetve az ezekhez kapcsolódó beavatkozási irányok, amelyek keretet adnak a stratégiában meghatározott intézkedésekhez.

Az azonosított szükségletekre alapozott beavatkozási irányok kialakítása komplex szemléletet tükröz, az egyes intézkedések több egyedi szükséglettel kapcsolódnak.

A határ mentiség, Szlovákia közelsége számos lehetőséget rejt magában. Ennek érdekében további lépéseket kell tenni a szomszédos ország irányába. Jövőképzésben a térség olyan nemzetközi együttműködések színtere, ahol kölcsönös például a gyerekek nyaraltatása, a tanulók cserélődése iskolai programok keretében és a szakképzett fiatalok munkahelyen történő gyakorlatyszerzése az együttműködő országokban. De fontos a közös helyi piacok kialakítása, a helyi termékek forgalmazhatóságának biztosítása, a fiatalok „újra képzése” a helyi termékek gyártására, a mezőgazdasági termelések újraindításával.

A vásárló jelenléte a térségben kulcskérdés, mivel hiába a helyi termelők színvonalas, minőségi termékei, ha az értékesítés korlátozott és a helyi piacok szűk fogyasztói réteggel bírnak. A jövőben kétféle módon maradhatnak életképesek azok a termelők, akik nem olcsó tömegtermékkel, hanem magasabb hozzáadott értékű, egyedi termékkel jelennek meg a piacon.

Az egyik út a fizetőképes kereslet helyben tartása, vagyis a fiatalok elvándorlásának megakadályozása. Ahhoz, hogy a fiatalok ne költözzenek el a közeli nagyvárosokba - például Budapestre -, elodázhatatlan a már említett hidak kiépítése, amelyre azonban nem tudunk forrást biztosítani, ehhez külső segítségre volna szükség.

A másik út a helyi vállalkozások, helyi szolgáltatások elindításának, vagy fejlesztési lehetőségeinek megteremtése, a helyi- vagy térségünkben alkalmazott munkavállalókkal, különös tekintettel a fiatal-, az 50 éven felüli-, vagy a GYES-ről visszatérő anyák teljes- vagy részmunkaidős foglalkoztatása.

Mindezen célok eléréséért 5 intézkedést foglalmaztunk meg, amelyből 2 a gazdaságfejlesztést (68%), 3 a szolgáltatásfejlesztést segíti. Ezen intézkedésekben innovatív jelleggel a felmérések eredményeinek alapján önálló marketingfejlesztést, valamint konzorciumban (térségen belüli együttműködésben) megvalósítható fejlesztéseket szeretnénk támogatni.

Egyesületünk nem védjegyet, de „Kiemelt minőség” elismerést kíván adni két fő csoportnak: helyi termék, és szolgáltatás címen.

4. A munkaszervezet bemutatása

Az Egyesület munkaszervezete jelenleg 3 fős, az előző ciklusban tapasztalatot szerzett felsőfokú végzettségű településfejlesztési szakemberekből áll, mindegyikük a térségünkben él. Az egyesület vezetését, munkaszervezetét a térségben elismerik, az ügyfelek szívesen fordulnak hozzájuk kérdéseikkel, elképzeléseikkel.

Az egyesület irodája Szobon, a Köztársaság u. 2. szám alatt található. Az iroda berendezése, korszerű technikai felszereltsége megfelel az előírásoknak, biztosítja a munkavégzés feltételeit. Szob központjában helyezkedik el (de nem a legnagyobb településen), az ügyfelek számára jól megközelíthető, parkolási lehetőség biztosított. A munkaszervezet munkáját az egyesület tagsága folyamatosan segíti, pl. kiállítások, rendezvények, bemutatók, országos konferenciák rendezése esetén önkéntes munkával.

Mindezek alapján a Vidékfejlesztési Program, valamint más ágazati operatív programok fejlesztési prioritásait is figyelembe véve olyan stratégia megalkotása volt a cél, amely megfelelő mértékben hozzájárul a térség fejlődéséhez, és ezzel az itt élő lakosság életminőségének javításához.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája olyan átfogó és specifikus célokat helyez előtérbe, amely leginkább a járásban erősségként számba vett adottságokra támaszkodik, ugyanakkor a már meglévő humánkapacitásra és az egyesület partnerei tapasztalataira építve igyekszik a gyengeségek fejlesztésére.

A LEADER program alulról építkezésénél-, és kisléptűségénél fogva alapvetően a kisebb beruházásokat támogatja, amely egyben katalizátorként szolgálja a fő programokból megvalósítható nagyobb beruházásokat.

A meghatározott tematikus célokhoz és a prioritásokhoz az alábbi módon kapcsolható:

CÉLOK	ILLESZKEDÉS INDOKLÁSA
A KSK rendelet által meghatározott tematikus célokhoz való kapcsolódás	
1./ A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése	Támogatjuk a vállalkozások technológiai fejlesztéseit, a járáson belüli együttműködés megvalósítását, amely a vidékfejlesztési hálózatunk, mint innovációs hálózati együttműködés (1. 6. 7. sz. intézkedés).
3./ A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása	A járásunk területén működő vállalkozások versenyképessége javul, a vállalkozói készségeiket, piacra jutásukat és hatékonyabb kommunikációjukat erősíti (1. 4. 8. sz. intézkedés).
6./ Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése	A beruházások hozzájárulnak a környezeti, természeti értékek megőrzéséhez, a helyi gazdálkodási lehetőségek ösztönzéséhez. Céljaink segítik a szemléletformálást, hisz az egyesület területének nagy %-a nemzeti park területén és/vagy NATURA 2000-es területen található.
8./ A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	A gazdaságfejlesztésre fordított fejlesztési források nagy aránya a foglalkoztatást segíti, és a mobilitást növeli partnerségek kiépítésével és motivációerősítéssel (1. sz. intézkedés).
9./ A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	5. és 9. sz. intézkedések kifejezetten azt célozzák meg, hogy leginkább az együttműködések keresztül erősödjenek a településeken a szolidáris, befogadó közösségek. Erősítik a fiatalok és idősek közötti

	„híd építését”.
10./ Beruházás az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba.	3. 4. 6. 8. intézkedések segítik elő a non-formális oktatás, a szemléletformálás, a tanácsadás és a fórumok segítségével a szakirányú kompetenciák erősödését.
A Partnerségi Megállapodás prioritásaihoz való kapcsolódás	
2./ A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, a foglalkoztatási, oktatási, társadalmi felzárkózási szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)	A fejlesztési források miatt az intézkedések kisléptékűségéből adódóan kevés a foglalkoztatási növekedés hatása, leginkább a munkahelyek megtartására van a legnagyobb hatással. A magánszemélyek vállalkozóvá válásával ugyanakkor a helyi munkahelyteremtést szolgálja.
4./ A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése	Az 5. sz. intézkedés segíti leginkább a társadalmi felzárkózást, a fiatalok letelepedését, helyben maradását.
5./ A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása	Stratégiánkban a gazdasági növekedést célozzuk meg, hiszen a Közép-Magyarországi Régió vállalkozásfejlesztését, gazdasági növekedést segítő fejlesztések megvalósítását leginkább a LEADER fejlesztési források segítik. A VEKOP kevés forrást tud erre biztosítani Pest megyének. A határon túli operatív program lehetőségével próbáljuk még a vállalkozásfejlesztést szolgáló célok megvalósítását segíteni.
EMVA RENDELET PRIORITÁSAI, FÓKUSZTERÜLETEI	
1./Tudásátadás és innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben	Legjelentősebb innovatív elem az integráció. Az egyedi projektek esetében a mennyiségi és minőségi fejlesztések, a szolgáltatás színvonala, a piacra jutás hatékonyságának fejlesztése jelenti. A tudásátadást is biztosíthatja az együttműködésben részt vevők igényeinek megfelelően az ágazat és a szférák közötti kapcsolódás ösztönzése alapozza meg.
2./Mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	Az intézkedések nem közvetlenül érintik a mezőgazdasági és erdőszeti területet, de hatással vannak rá, hiszen a helyi termelés a turisztikai fejlesztés mennyiségi és minőségi növekedést ösztönzi. A mezőgazdasági termelést a feldolgozás és piacra jutás hatékonyságának javítása, a fiatalok letelepedésének segítése mentén támogatjuk.
3./Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	Az élelmiszerlánc szervezésében leginkább a felvállalt helyi termelői piacok koordinálásában, a mezőgazdasági és állatjóléti beruházások ösztönzésének koordinálásában nyújt segítséget a stratégia. Ezt segíti továbbá a helyi termékek megjelenésének segítése a közétkeztetésben. Ezt egészíti ki a turisztikai kínálatba helyezése is.
4./ A mezőgazdasággal és az	Az intézkedések nem közvetlenül érintenek

<p>erdőgazdálkodással kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása</p>	<p>célzott területet, de hatással vannak rá, hiszen az egyesület területének nagy része a nemzeti park területe. Ezért átfogó célként is megfogalmaztuk fontosságát. A helyzetfeltárásban is olvasni lehet a belvizes területekről, az öntözési rendszerek hiányáról, valamint az ónos esők okozta erdőkárokról. Fontos így az agrár-erdészeti rendszerek, az erdőkárok megelőzése és helyreállítása, az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelése, valamint ezek megőrzését célzó támogatások igénybe vétele.</p>
<p>5./A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben</p>	<p>A stratégiában megjelölt célok, intézkedések segítik a gazdasági fejlődést minden megfogalmazott intézkedéssel. A 3. és 5. sz. intézkedések a társadalmi befogadás javítását és a szegénység csökkentését célzó fejlesztésekkel.</p>
<p>LEADER intézkedések céljai</p>	
<p>1./A vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások)</p>	<p>A stratégiánkban nagy hangsúlyt fektettünk a gazdasági fejlesztésekre annál is inkább, mert sajátos helyzetünkől adódóan nagyon kevés fejlesztési forrás áll a Közép-Magyarországi Régió rendelkezésére. Ugyanakkor minden elemzés – tanulmány mutatja a területünk alacsony GDP fejlettségét. Több intézkedést is tervezünk gazdaságfejlesztésre, turisztikai fejlesztésre, induló helyi termékfejlesztés, vagy szolgáltatásfejlesztés. Hiányzik egy TDM szerű szolgáltatás a térségből, ezt segítik az 1. 2. 3. 4. 7. 8. 9. intézkedések, mivel a VEKOP-ból nem oldható meg.</p>
<p>2./A vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképeség erősítése</p>	
<p>3./A helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése</p>	<p>Intézkedéseink közül 1. sz. és 3. sz. segítik ezt a célt. Külön kiemeljük a térségen belüli együttműködés keretében megfogalmazott intézkedéseinket, valamint az EFOP 1.7-es prioritásaihoz tervezett intézkedéseket, mert ezek is az együttműködést szolgálják. Ezáltal építünk a fiatalok helyben maradásának segítésére és az idősekkel való kapcsolattartás erősítésére.</p>
<p>FEJLESZTÉSI TERÜLETEINK</p>	
<p>1./ Helyi gazdaság megerősítése</p>	<p>Több intézkedés is a helyi gazdaság megerősítését szolgálja, amelyek a gazdaságfejlődést segítik. (1. és 4. sz.) De ezt szolgálja az INTERREG V-A programhoz kapcsolt intézkedések is, amelyek segítik a helyi vállalkozások elindulását, továbbfejlesztését.</p>
<p>2./A kedvezőtlen társadalmi, demográfiai térségi folyamatok hatásainak enyhítése</p>	<p>A KMR-on belül az egyesület teljes területe kedvezményezett járás besorolásban van már nagyon rég óta. A Pest megyei tanulmány</p>
<p>3./A természeti erőforrásokkal való</p>	

fenntartható gazdálkodás kialakítása és a klímareziliencia fejlesztése

alapján is látható, hogy a területünk GDP-je messze az átlag alatt van. Ugyanakkor a régiós besorolás alapján kevés fejlesztési forrás érkezik Pest megyéhez. Ennek csökkentésére kerestük a megoldást, amely átszövi a stratégiánkat. Figyelnünk kellett ugyanakkor arra is, hogy területünk nagy része természetvédelmi területen található, ugyanakkor még nem elterjedt a megújuló energiák használata, a természet- és környezetvédelem.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A térségi szereplők, a térség közösségeinek bevonása akkor lehet sikeres, ha ezt kellően megalapozott elemző-, tervezőmunka előzi meg.¹

A Helyi Fejlesztési Stratégia készítésénél a széles nyilvánosság bevonásával az elsődleges cél, hogy valóban olyan stratégia kerüljön kialakításra, amely a térség lehetőségein, adottságain és fejlesztési igényein nyugszik, illetve azokra reflektál (A HFS tervezésének folyamatáról készült ábrát lásd a Mellékletek között).

Az egyesület a LEADER elvet követve célul tűzte ki, hogy alulról építkezve, közös munkával készíti el ezt, a jövőre nézve fontos fejlesztési dokumentumot.

Célja, hogy reális képet adjon a 2008-ban elkészített HVS és az azóta bekövetkezett környezeti, társadalmi változásokról, meghatározza azokat a pontokat, melyek a külső környezet változása miatt korrekcióra szorulnak, illetve új intézkedések bevezetését indokolják. Továbbá cél, hogy az eddig elért eredmények, megvalósult fejlesztések hatására keletkezett újabb igények is beépüljenek a stratégiába. Mindezek alapján egy olyan alapdokumentum összeállítására törekedett a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület elnöksége, munkaszervezete, egyesületi tagjai a meghívott szakértőkkel együtt, amely valóban tükrözi a térség folyamatosan változó igényeit.

A közös és eredményes tervezés érdekében, az elsődleges célok között szerepelt a térség szereplőinek mozgósítása, kreatív energiáinak felszabadítása, párbeszéd generálása a problémákról és azoknak lehetséges megoldásairól és a résztvevők érzékenyítése a társadalmi kérdések iránt.

A bevonás mértéke és módja szerint különböző „résztvételi lépcsőkben” kerültek meghirdetésre az egyeztetések, fórumok, az adott szereplőhöz és fejlesztési tevékenységhez mért optimális szintek alapján. A stratégia tervezésének korai szakaszában, még a passzív részvétel volt a jellemző, amikor az érintetteket tájékoztattuk arról, hogy mi fog történni, illetve mi az, ami már történt. Az információ teljes mértékben a külső szakértők, tervezők birtokában van. A tervezés előrehaladásával áthelyeződött a hangsúly a funkcionális-, illetve interaktív részvételre, amelyeknek köszönhetően a bevont partnerek és az érintettek közös munkája volt jellemző.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület a Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése során nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a tervezési folyamatba széles körben bevonja a nyilvánosságot.

A tervezési folyamat, és a hozzá kapcsolódó dokumentumok elsősorban elektronikus úton kerültek meghirdetésre, illetve elektronikusan formában lettek tájékoztatva az érdeklődők. Az egyesület hivatalos honlapján, a www.borzsonyleader.hu oldalon, a Dokumentumtárban, HFS tervezés dokumentumai elnevezésű mappa került létrehozásra, amelybe frissen felkerülnek az anyagok.

¹ Vidékkutatás 2012-2013. LEADER 2014-2020. Javaslatok a felkészüléshez

A stratégia elkészítéséhez, az egyesület a kiírás előtt, már 2015 januárjában megkezdte a munkát, azért hogy időben, a térség minden szegmensével fel lehessen venni a kapcsolatot. Hirdettünk több térségi és helyi lapban, így a 15 településen megjelenő Ipoly Infóban, a Kismarosi Kikiáltóban, valamint a közérdekű anyagok közzététele folyamatos volt több önkormányzati honlapon (pl.: Zebegény, Nagymaros) és az egyesület Facebook oldalán is.

A 17 település önkormányzata részére megküldésre került a „Település szintű adatbegyűjtés”² elnevezésű űrlap, amely a települések helyzetelemzésével kapcsolatos információkat gyűjtötte össze. Az eredmények feldolgozása után 2015-ös adatokhoz jutottunk a településekről elsősorban társadalmi-, gazdasági- és infrastrukturális adottságokat illetően.

7

A nyilvánosság számára az ötletek, térségi igények felmérésére kiküldésre került projektötlet adatlap. Az adatlapot minden fórumon hirdettük, illetve az egyesület honlapjára is felkerült, valamint kiküldésre került hírlevélként az feliratkozók részére. Az egyesület 2015. január 16. és 2015. március 4. között tette lehetővé a projektötlet adatlapok eljuttatását a munkaszervezeti irodában való postai (2628 Szob Pf.:33), elektronikus (borzsony.duna@gmail.com) vagy személyes (2628 Szob, Köztársaság utca 2./8. szoba) úton. A nyilvánosságát a fentiekben felsorolt elektronikus, írott felületeken és személyes megbeszélések keretében biztosította.

A folyamatos tájékoztatásnak és a térségben élők aktív részvételének, érdeklődésének köszönhetően a következő eredménnyel zárult a HFS projektötlet gyűjtés:

Határidőig összesen 136 db projektötlet adatlap érkezett be a munkaszervezet irodájába, melyet 53 fő javaslattevő állított össze, a térség benyújtásra jogosult 17 települése közül 14 településről. A legtöbb projektötlet adatlap (34 db) Kismarosról érkezett³. Az adatlap benyújtása nem volt „kötelező”, hiszen egyéb formákban (fórumokon, egyéni egyeztetéseken, fókuszcsoportos megbeszéléseken, fogadóórákon) is elmondhatták javaslataikat, ötleteiket.

A tartalmi áttekintést követően a tervezői csoport és a munkaszervezet minden projektötletet a könnyebb kezelhetőség miatt kategóriákba sorolt. A benyújtott projektötletek alapján 11 célterület kategória került meghatározásra:

- Alapszolgáltatások (óvoda, iskola, egészségügy fejlesztés)
- Árvíz- és belvízvédelem
- Helyi piac/termékház kialakítása, fejlesztése
- Utólagos hőszigetelés, megújuló energia felhasználás
- Hulladékkezelés
- Képzések szervezése és/vagy képzésekhez szükséges beruházások, eszközök beszerzése
- Közbiztonság növelését célzó tevékenységek
- Községi épületek felújítása és/vagy hozzá kapcsolódó eszközbeszerzés
- Közút, közpark, közvilágítás, parkoló kialakítása
- Rendezvények, fesztiválok szervezése
- Tájvédelem
- Tanulmány készítése
- Turizmus
- Vállalkozás fejlesztés
- Mezőgazdasági vállalkozás fejlesztése
- Helyi termékkel kapcsolatos vállalkozásfejlesztés
- Vidéki örökség megőrzése

² Lásd. 3. számú melléklet

³ Lásd. 7. számú melléklet: Beérkezett projektötletek összefoglaló táblázat

Elvégeztük a térség felmérését több szempontból, többek között kérdőíves megkérdezést alkalmaztunk, és kapacitás felmérést folytattunk mind a 17 településünk bevonásával.⁴

Személyesen és telefonon rendelkezésre álltunk az ügyfelek részére, gondolva az idősebbekre illetve azokra, akik számára az interneten található anyagok nem könnyen érhetőek el. Éppen ezért hétköznap az iroda 8 órától 16 óráig, illetve hétfőnként hosszított nyitva tartással 18 óráig várta az érdeklődőket, továbbá gondolva a nehezen utazókra is, minden hónapban mi magunk mentünk el a településekre kihelyezett fogadóórákat tartani. Az egyesület térségben található Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér (IKSZT) házakban kerültek megtartásra a fogadó órák, Kismaroson és Szokolyán a térség lenti részének biztosítottunk megbeszélési lehetőséget, illetve a projektötlet - adatlapok kitöltésére és leadására is lehetőség volt. A felső járásban Ipolydamásdon és Ipolytölgyesen található IKSZT-ben tartottunk fogadó órát.

A HFS tervezési folyamatának nyilvánosságát (a fent említett) elektronikus felületeken kívül, illetve a megtartott fogadó órákon kívül, további elnökségi ülések, közgyűlések, tervezői csoport ülések és fórumok biztosítják.⁵

A széles körben meghirdetett fórumokat tartottunk a HFS-sel kapcsolatos aktualitások ismertetése, valamint az érdeklődők részéről felmerülő kérdések, észrevételek megbeszélése érdekében, valamint a további projektötletek begyűjtése céljából.

A tervezés motorja az a tizenöt fős tervezést **koordináló csoport** (tervezői csoport) volt, amelynek feladata a tervezés folyamatának irányítása és a végső dokumentum összeállítása volt. Tagjai a HACS munkaszervezete és azon helyi szereplők közül kerültek ki, akik leginkább érdekeltek a helyi fejlesztésben. A tervezői csoportba módszertani és szakmai területen külső szakértők is bevonásra kerültek. A tervezői csoport feladata a közösségi részvétel koordinálása mellett a szükséges kutatások, javaslatok, felmérések, kérdőívek, adatgyűjtés tervezése, és a beérkező visszajelzések összegzése, rendszerezése, a folyamatos tájékoztatás biztosítása volt. A külső objektivitás és tartalmi precizitás miatt fontosnak tartottuk külső szakemberek bevonását kutató-elemző, fejlesztő és folyamatsegítő munkálatokra. Ezért a stratégiát többen is lektorálták, tartalmilag formálták, többek között REL-szakértő, a SZIE professzorai és helyi egyházak, civil szervezetek, családsegítő szervezet képviselői, MNVH megyei referense, Pest megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft. ügyvezetője és tagja, a CESCÍ főtitkára, valamint a Váci Egyházmegye Vidékfejlesztési Irodája.

Tervezői csoport ülésekre egyrészt a munkaszervezet, másrészt a tervezői csoport tagjai közötti egyeztetések céljából került sor összesen 13 alkalommal, melynek végén közgyűlés került megtartásra, amelyen az elkészült Helyi Fejlesztési Stratégia került elfogadásra. A tervezési munkacsoport előre meghatározott ütemezéssel dolgozott, amelynek tartalma megismerhető a mellékletből.⁶ A hatékony munkavégzés miatt a kezdeti nagy szélességben megtartott fórumokat felváltották a kisebb, tematikus, irányított megbeszélések, munkacsoport ülések, valamint az operatív szintű megbeszélésekhez szakemberek is meghívásra kerültek. A munka eredményességének növelésére minden ülés után elkészült egy emlékeztető, amely összefoglalta az eddig munkát és az ülés során hozott döntéseket is.

A tervezői csoport ülésein az elnökség egy részéből és a munkaszervezet-vezetőből álló alakuló csoport vett részt, kiegészülve a munkaszervezet két tagjával, illetve nyilvános felhívás után összesen 5 jelentkezővel.⁷ A legnagyobb arányban a civilek vettek részt (53%), jelentősen kevesebben voltak jelen a közszéféra képviselői (27%), és 20%-ban jelentek meg a vállalkozók és a magánszemélyek.

⁴ Lásd. 8-13. számú mellékletek: Fogyasztói-, kiskereskedői-, vendéglátói-, szállásadói-, és gazda kérdőívek, illetve állattenyésztésre, és gyümölcsstermesztésre vonatkozó kapacitás felmérések, valamint közkonyhák kapacitás felmérése

⁵ Lásd. 2. számú melléklet: Megvalósult fórumok, egyeztetések (esemény időpontja, helyszíne, résztvevők száma, rövid összefoglalók az eseményről)

⁶ Lásd. 5. számú melléklet: Tervezési Munkacsoport ütemezése

⁷ Lásd. 4. számú melléklet: Tervezési Munkacsoport összetétele

Az egyeztetéseken, fórumokon, megbeszéléseken, fogadóórákon való aktivitásról összességében elmondható, hogy leginkább a civil szféra képviselői voltak jelen 41 %-os részvételi aránnyal. A vállalkozói szféra (25 %) képviseltette magát, közel azonos arányban (23%) mutattak érdeklődést az önkormányzati szféra képviselői, magánszféra pedig 11%-os arányban vett részt a tervezéshez kapcsolódó megbeszéléseken. Ennek oka lehet, hogy a civil szervezetek számára, ez jelenti sok esetben az egyetlen támogatási forrást. A közszéfer szereplői szinte egyöntetűen úgy nyilatkoztak, hogy nagyon nehéz helyzetben vannak az önkormányzatok, jelenleg saját kiútjukat keresik. A településeiken élőkön azonban biztatják a pályázatok beadására.

A kedvezményezett járásbesorolás miatt kiemelt szerepet kaptak a hátrányos helyzetűekkel, veszélyeztetett csoportokkal és társadalmi kirekesztődés megszüntetésével foglalkozó szervezetek és egyházak. Számos alkalommal egyeztetéseket tartottunk egyházak képviselőivel, és a Kistérségi Családsegítő és Gyermekejóléti Szolgálattal. Kiemelt figyelmet kapott a Baptista Szeretetszolgálat is, akik a térségben jelentős karitatív munkát végeznek. Az ő szakértelmük segítette, hogy a HFS-ben kiemelt figyelmet kapjanak a munkanélküliek és a szociálisan hátrányos helyzetűek.⁸

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

Az akcióterület állandó lakosainak összesített száma 24 411 fő, amely megegyezik a programokban érintett népesség számával, mivel a HACS-ot alkotó mind a 17 település teljes területtel jogosult a támogatásra. Ez a létszám elegendő a fejlesztések megvalósításához, miközben lehetővé teszi az interakciókat. Egyesületünk teljes területe - mint a Szobi járás – szerepel a 290/2014. (XI.26.) Kormányrendeletben, amely a kedvezményezett járások besorolásáról határoz.

A térség földrajzi homogenitását éppen a geográfiai adottságok változatossága adja. A 17 településből 10 határmenti, amely egyben azt is jelenti, hogy Szlovákia mellett az Ipoly képezi természetes határukat. További 5 település a Dunakanyar bal partján, a Börzsöny lábánál helyezkedik el, a tőlük északra lévő területek hegycsúcsokkal (Magosfa 915 m, Csóványos 938 m, Nagy-Hideghegy 864 m, Nagy-Inóc 813 m) tagoltak. Az akcióterület nagy része egybeesik a Duna-Ipoly Nemzeti Park területével, amely a Börzsöny, az Ipoly és a Duna mellett egyértelműen befolyásolja a tájhasználat lehetőségeit.

A térség településeinek társadalmi helyzetét számos közös vonás jellemzi. Kiemelendő a – magyarországi vonatkozásban már általánosnak mondható – népesség-fogyás, melynek fő okozói az elöregedés és az elvándorlás (ez alól csak Kismaros képez kivételt). A múltban történt közigazgatási összevonások és a határ mentiségből adódó sokszínű kultúra megnehezíti a társadalmi koherencia kialakulását, azonban az élő és sokrétű hagyományok segíthetnek egy közös identitás, identitástudat létrejöttében.

A gazdasági folyamatok alakulását a kedvezőtlen társadalmi mutatók is befolyásolják. A munkaképes korú népesség hiánya miatt a legtöbb településen alacsony a foglalkoztatottak aránya és magas a 45 év feletti, tartósan munkanélküliek száma. A gazdasági ágazatok közül a mezőgazdaságon belül – a természeti adottságokból következően - az erdő-, vad- és vízgazdálkodás a legjelentősebb tájhasználati formák. A nagy múltra visszatekintő (bogyós) gyümölcsstermesztés újjáélesztése az akcióterület gazdasági arculatának egységesítését és a helyi termelők közötti kapcsolatok fejlődését jelenthetné. A térség települései fontosnak tartják a turisztikai vonzó tényezők kiaknázását is, amelynek közös profilja a Börzsönynek köszönhetően a bakancsos- és kirándulóturizmus lehetne.

A területi koherenciát a korábbi együttműködések határon átnyúló kezdeményezésekkel próbálták erősíteni. Ezek főleg az előbb említett helyi termékek körére épültek és a termelők lehetőségeit, ismereteinek bővítését kívánták támogatni. A Földi Kincsek Vására például helyi-nemzetközi piacon

⁸ Lásd. 6. számú melléklet: Közösség részvételét alátámasztó fotódokumentáció

biztosította a közvetlen értékesítést és biztosított platformot az interakciók (hálózatépítés, szakmai előadások, egymás hagyományainak megismerése) számára. Az egyesület továbbá együttműködőként részt vett a „Helyi termék védjegy határok nélkül” elnevezésű pályázatban, melynek keretein belül összeírásra került a helyi termelők adatbázisa, melyből a védjegyüket is tartalmazó színes kiadvány készült. A kultúra területén említésre méltó a „Magyarok Európáért, Európa a magyarokért” egyhetes rendezvény, amelynek alapvető céljai a kulturális értékek védelme, az együttműködés erősítése és a közös identitástudat fejlesztése voltak.

Kimagaslóan sok (136) projektötlet adatlap érkezett vissza munkaszervezeti irodába elektronikus vagy postai úton, illetve személyes konzultációkra is sor került. Az ötletek kategorizálásával beazonosíthatóvá váltak azok a szegmensek, amelyeket az itt élők általános fejlesztési területként, közös térségi negatívumként (alapszolgáltatások fejlesztése, ár- és belvízvédelem elleni védekezés) vagy pozitívumként (helyi piac/ termékház kialakítása, fejlesztése) értékelték.

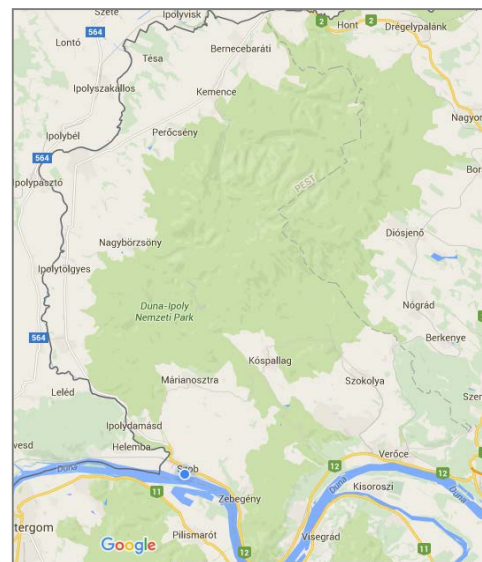
Az előző évek tapasztalatai alapján a civil szervezetek és azok tagjai jelentik a legnagyobb számú erőforrást; a különböző fórumokon arányuk meghaladja a 40 %-ot, a munkacsoport megbeszéléseken az 50%-ot. Az érdeklődők fennmaradó részét a köz- és a vállalkozói szféra képviselői teszik ki nagyjából egyenlő mértékben. A legkisebb arányban a magánemberek látogatják a tervezéshez kapcsolódó megbeszéléseket. Ezek alapján elmondható, hogy a térségben erős a civil szervezetek jelenléte, amely hozzájárulhat a fejlesztési programok sikeres megvalósításához. Sajnálatos tény a magánszféra képviselőinek alacsony részvétele, azonban ez az akcióterület civil szervezeteinek összefogásával például a „helyi hős” kezdeményezések életre hívásával javítható volna.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

A **Börzsöny- Duna- Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület** a Szobi Járás területén található 17 települést fogja össze. Természetföldrajzi elhelyezkedést tekintve az egyesület illetékességi területe a Börzsöny-hegység nyugati és déli részén, valamint az Alsó Ipoly völgyében, valamint a Dunakanyar bal parti területein helyezkedik el. Három zsákfalú (Nagybörzsöny, Perőcsény és Tésa) valamint két város (Nagymaros és Szob) is található a területen. A térség területe 2013-as KSH adatok alapján 438,31 km², népessége 24 411 fő. A terület háromnegyedét a Duna-Ipoly Nemzeti Park fedi le.

A kistelepülésekből álló térségben a hetvenes évek összevonásai maradandó és pozitívnak nem mondható nyomot hagytak a térség településein, melyek a természeti adottságok és az országhatár melletti fekvés által meghatározott sokszínű, de kompakt térséget alkotnak. A térségben halmozódó rossz helyzetek következtében erős társadalmi erózió következett be. A közös sors és a térség adottságai egyaránt szükségessé tették, hogy a történelmi sérelmeket félre téve, kialakuljon a térségi együttműködés hagyománya a közszolgáltatások biztosítása terén éppúgy, mint a területi folyamatok koordinációjában vagy a fejlesztési projektek megvalósításában.

2. ábra Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület területe (forrás: Googlemaps)

1. Környezeti adottságok

A térség kedvező környezeti-, táji-, természeti-, és kulturális adottságokkal rendelkezik.

A Börzsöny-hegység az Északi- középhegység része, területe kb. 600 km², vulkanikus hegység, amely ebből adódóan magas hegycsúcsokkal és gerinckel tagolt felszíni forma (legmagasabb csúcsai: a Magosfa 916 m, a Csóványos 938 m, a Nagy-Hideghegy 864 m a Nagy-Inóc 826 m). Négy kistájról lehet osztani (Északi-Börzsöny, Központi-Börzsöny, Délnyugati-Börzsöny, Dél-Börzsöny), amelyek mindegyike érinti az egyesület területét. Említést érdemelnek a hegység déli részén kialakult kismedencék, amelyek a vulkanikus mozgások nyomán alakultak ki (Márianosztra-, Kóspallagi-, Szokolai-, Királyréti medence).

A területet a Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozó 18 ezer hektár erdőterület uralja.

Az Ipoly folyó a Börzsönnyt északról megkerülve, annak nyugati oldalán dél felé haladva folyik a szlovák-magyar határ mentén, majd Szobnál éri el utolsó szakaszát és torkollik a Dunába. Jelentősebb mellékvízei az illetékességi területen a Kémence-patak és a Börzsöny-patak.

Növényzetét tekintve erősen degradált, a folyó menti homokterületek nagyrészt elakócosodtak.

A térséget legnagyobb vízfolyása a területet dél felől határoló Duna, amely magas vízhozamú, a nemzetközi hajózás fő útvonala, kapcsolatot jelent Budapest és Bécs között, azonban elválasztja a közúti közlekedéstől, a pilisi oldaltól a térséget. Ebből a szempontból a Duna kulcsszerepe vitathatatlan, hasznosítása sokoldalú. Mint vízi út ma még csak részben kihasznált, az európai integráció előrehaladásával azonban a dunai hajózás bővülése prognosztizálható. A vízminőség javulása szükséges ahhoz, hogy a Duna és az Ipoly rekreációs jelentősége a jövőben növekedjen.

A védett területek a **Duna-Ipoly Nemzeti Park** területéhez tartoznak, szinte mind a 17 település területét érinti a védett kategóriába tartozó terület. A legnagyobb védett területekkel rendelkező települések: Nagybörzsöny, Kémence, Perőcsény és Bernecebaráti.

A **NATURA 2000** területek nagysága közel megegyezik a védett terület összes kiterjedésével.

A térség környezeti állapota a **levegő minőségét** tekintve jónak mondható, mivel a terület egésze mentes a jelentősebb szennyező forrásoktól, de a fokozódó környezetterhelés sajnos az akciócsoport területét is fenyegeti. Légszennyezettséget elsősorban a lakossági fűtés és a közlekedés okozza. A térségben található vízfolyások **vízminősége** változó, a kisvízfolyások minősége jó állapotú pl.: Bernecei-patak, Börzsöny-patak vagy Kémence-patak. Az Ipoly, mint a térség második legnagyobb vízfolyása gyenge állapotú. A vízminőséget befolyásoló szennyező források közül jelentősek a kommunális szennyvizek és a települési csapadékvizek, valamint hulladék elhelyezése. A településeken tájsebek is megjelennek, ilyenek az illegális hulladéklerakók a bányaterületeken, (andezit bánya, Szob; mészkőbánya, Zebegény).

Ezen adottságok mellett is fontos lenne környezeti szempontokat figyelembe véve és azt erősítve, a megújuló energiahasznosítás előtérbe helyezése, hiszen jelen helyzetben ez a térség egy újabb gyengeségként említhető, aminek a környezeti hatása mellett gazdasági hatása is lenne a térségre.

A térség legjelentősebb **földhasználati módja** az erdő, amely az összes terület több mint 55%-át teszi ki. A terület kezelését és gazdálkodási feladatait döntő többségben (77%) az Ipoly Erdő Zrt., kisebb mértékben (23%) magángazdálkodók végzik (a gazdálkodással, fakitermeléssel érintett erdőterületek aránya kb. (9%). Jelentősebb erdő területek a térség magasabb (300 m feletti) térszínein találhatóak összefüggő erdőségek formájában. Az erdő területek kb. 77 %-a védelem alatt áll, és a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén helyezkedik el.

A Börzsöny erdeiben jelentős a vadgazdálkodás (vadászat) is. Továbbá jelentős a szántó, mely a térség területhasználatának kb. 23 %-át teszi ki, tehát igen jelentős ennek a földhasználati módnak az aránya. A jellemző földhasználatok még a gyümölcsösök (10%-os területarány). A településeken a gyümölcsstermesztésnek azon belül is a bogyós (málna, ribizli) gyümölcsösök termesztésének és feldolgozásának nagy hagyománya van. A legelő területek szórta helyezkednek el, kb. 5%-os arányban.

2. Társadalom állapota

Az akciócsoport által lefedett terület **össztlakossága 24 411 fő**. Két város és tizenöt község található a térségben. A legnagyobb település Nagymaros, 4709 lakossal, a legkisebb pedig Tésa, 81 lakossal. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok nagy hatással vannak területünkre.

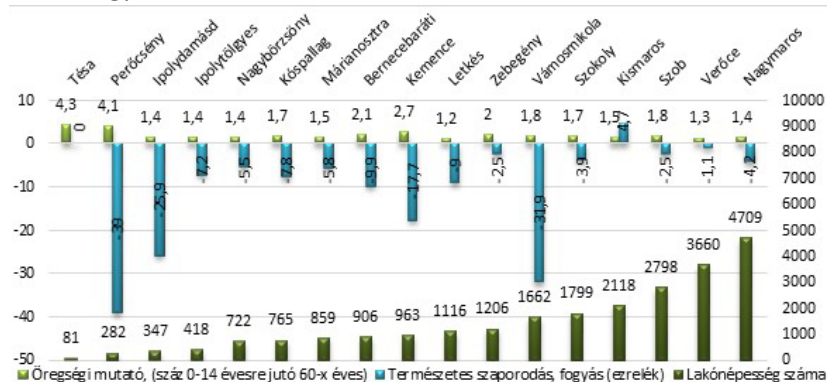
A térséget folyamatos fogyás fenyegeti. Több tényező is befolyásolja ezt a problémát. Az egyik fő probléma az **elvándorlás**. Az egyik ok a fővárosunk elszívó hatását. A másik ok pedig, hogy a fiatalok, főleg a magasabb végzettséggel rendelkezők, megfelelő munkahely hiánya

miatt költöznek el a településekről. Az **előregedés** is a fogyás egyik befolyásoló

tényezője. Tésa és Perőcsény a két legmagasabb öregségi mutatóval rendelkező település. Mindkét település zsákfalú, és a két legkisebb községünk. Perőcsényben nem csak az előregedés jelent problémát, de a természetes fogyás is igen magas a faluban. A járásban egyedül Kismaros a kivétel. A települést pár éve már nem jellemzi fogyás, sok az új betelepülő, főleg családok, és ezzel együtt a természetes szaporodás is igen magas, 4,7 ezrelék. Valószínű, a jó földrajzi helyzete, a vidékies hangulata és a fővároshoz való közelsége és ezzel együtt a jó közlekedés is közrejátszott abban, hogy a térséget sújtó népességfogyás pozitívvá alakuljon.

Végzettség szempontjából, amennyiben az akciócsoport teljes területét nézzük, az országos átlagtól nem marad el, viszont már a Pest megyei adatokkal összehasonlítva van némi lemaradásunk. Ha külön, településenként nézzük, akkor látni lehet, hogy öt kiemelkedő település van, ami a teljes akciócsoport által lefedett térség átlagát megemeli, és árnyalja a képet, de a Szobi Járás többi tizenkét települése lemarad az országos átlagtól. A legrosszabb értékek Ipolytölgyesen vannak, háromszor kevesebb azoknak az aránya, akik legalább érettségivel rendelkeznek, mint Kismaros esetén. Itt figyelembe kell venni azt is, hogy Ipolytölgyesen van egy fogyatékkal élő otthona (Szent Erzsébet Otthon) is, ami az adatokat negatívan befolyásolja. A 105/2015 (IV. 23.) Kormányrendelet alapján a település bekerült az átmenetileg kedvezményezett települési besorolásba. Emellett Tésán, Ipolydamásdon és Márianosztrán is alacsony a legalább érettségivel rendelkezők aránya, messze lemarad a járás átlagától, a 30 százalékot sem éri el. A térség vállalkozóinak, szolgáltató szektorának munkaerő igényeit nehéz kielégíteni a helyi munkaerő kínálatból, mert hiányzik a keresletnek megfelelő jól elérhető rendszeres szakképzési lehetőségek nyújtó intézmények.

Olyan betöltetlen álláslehetőségek jelennek meg, amelyeket szakképzettség hiányában nem tudnak kihasználni. A diplomával rendelkezők nehezen találnak térségünkben munkát, leginkább Vácon vagy Budapesten helyezkednek el, sokszor munkahely közelébe költöztetve családjukat. Három településen nincsen sem óvoda, sem általános iskola: Ipolytölgyes, Tésa, Perőcsény. Az általános iskolások és óvodások száma összefügg a település lakosság számával, de vannak „gyűjtőpontok” is, ilyen Bernecebaráti, ahova a Nógrád megye szomszéd településeiről, valamint Kemencéről, Tésáról és néhány gyerek Vámosmikoláról és Perőcsényről is oda jár. Szob, Kismaros, Nagymaros, Szokolya, Zebegény és Letkés is ilyen település. Ezért is fontos lenne a megfelelő közlekedés a térségben, hogy ne csak a munkahelyükre utazók, hanem az iskolás gyerekek is kényelmesen és időben elérhessenek az iskolákba, óvodákba. (A szobi gimnáziumban tanuló bernecebaráti és kemencei fiataloknak a reggel 6 órás busszal el kell indulni, mert más lehetőség nincs, viszont így a tanítás kezdetéig negyvenöt percet kell várakozniuk.)

3. ábra Lakónépesség szám az öregségi mutató és a természetes szaporodási mutató tükrében, 2013 (forrás: TeIR)

A **foglalkoztatottak** arányát megnézve itt is vannak lemaradó települések. A Pest megyei átlagot csak három település haladja meg, Kismaros, Ipolydamásd, Verőce. Három településen a foglalkoztatottak aránya az ötven százalékot sem éri el: Nagybörzsöny (49,1%), Márianosztra (29,7%), Ipolytölgyes (28,8%).

A munkanélküliségi ráta is hasonló képet fest. Négy település kiemelkedik a térségből az alacsony mutatójával, ezek Kismaros, Szob, Zebegény és Tésa. Pest megye munkanélküliségi rátája alacsonyabb, mint az országos érték, de ha a 45 év feletti regisztrált munkanélkülieket nézzük, akkor a megye lemarad az országos átlaghoz képest, viszont az akciócsoport által képviselt terület jobban szerepel a magyarországi átlagánál.

4. ábra 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya a munkanélküliségi ráta tükrében (%), 2013 (forrás: TeIR)

Ennek ellenére vannak ebből a szempontból hátrányos települések, mint Ipolydamásd és Perőcsény, ahol a regisztrált munkanélküliek majdnem fele 45 év feletti. Ezeket a munkanélkülieket a tartós állástalanság fenyegeti, hiszen ebben a korban nehéz már munkát találniuk, nehezebben alkalmazták őket. Három település: Bernecebaráti, Nagybörzsöny és Letkés, ahol a munkanélküliségi ráta magas, jóval meghaladja a Pest megyei átlagot, viszont ezzel szemben a 45 év feletti, regisztrált munkanélküliek aránya alacsony. Ezeken a településeken jelentősen több azon fiatalok aránya, akik nem találnak maguknak megfelelő állást. Ez a folyamat ahhoz vezet, hogy elköltöznék más a közeli városokba, vagy a fővárosba, ezzel a települések elöregedését is meggyorsítva.

Tapasztalataink alapján ez a munkaerő a képzett fiatalokat takarja, akiknek a szakképzettségüknek megfelelően nem találnak munkát, így a költözés mellett döntenek. A térség imázsa folyamatos átalakuláson megy keresztül, negatív irányba, ahogy a fiatalok körében végzett kutatás eredményei is alátámasztják. Az általunk, **fiatalok (16-35 évesek) körében végzett kutatás**⁹ alapján a megkérdezettek nagy többsége nem a saját lakhelyén, hanem közelebbi városokban (Rétság, Vác), vagy a fővárosban dolgozik és/vagy tanul. A főváros elszívó hatása itt is megjelenik. A dolgozó fiataloknak nagy része, arra kényszerült, hogy elhagyja lakhelyét, főiskolát, vagy egyetemét végzett, vagy esetleg most van folyamatban a diploma megszerzése. Fontos volt számunkra megtudni, melyek azok a fő szempontok, ami miatt visszatérne a településre, illetve mekkora ezen fiatalok körében a vállalkozó kedv. Válaszaik alapján arra van szükségük, hogy szakmájuknak megfelelő munkahelyet találjanak a településen, vagy a szomszédos települések valamelyikén. Fontos az is, hogy megfelelő bérezést biztosítson, és a közlekedés is megfelelő legyen. Volt olyan válaszadó is, aki nem ragaszkodna a szakmájához, csak lenne munka, de mivel nincs, így kénytelen elhagyni a települést. A megkérdezettek több mint fele belevágná egy vállalkozásba, amennyiben az biztosítaná a lakhelyen való megélhetést. Többségben turizmussal szeretnének foglalkozni. Említések között szerepelt a gyümölcsstermesztés, gyógyszertár nyitása, vagy a kézműves foglalkozások. Akik elzárkóznak a vállalkozás indításától, azoknak egy része azért teszi, mert a szakmája nem megfelelő egy vállalkozás indításához (pl. pedagógus). De sokan azt gondolják, hogy túl nagy a kockázat, nincs tapasztalatuk, tudásuk ezzel kapcsolatban, és nem érzik magukat erre felkészültnek, vagy a jelenlegi adózási előírások miatt nem tartják megoldásnak a vállalkozást. Ezért is gondoljuk azt, hogy a helyi fiatalokat segíteni kellene abban, hogy ne csak anyagi támogatást, hanem megfelelő tudást, információt is megkapjanak egy vállalkozás elindításához. Fontos lenne olyan marketing, pénzügyi és gazdasági képzéseket indítani, amelyek kifejezetten arra szolgálnak, hogy egy kezdő vállalkozót felkészítsenek a

⁹ Lásd. 21. sz. melléklet: Fiatalok helyzete a Szobi Járás területén kérdőív

gördülékeny vállalkozás irányításra. Ezeknek a képzéseknek gyakorlatinak kell lenniük, és az adott helyzethez, jelentkezőkhöz kell igazodniuk.

A kutatás eredményeiből az is kitűnik, hogy a munkaerő-kereslet és -kínálat nem elégíti ki egymást. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőknek kevesebb lehetőségük van elhelyezkedni, viszont azok a vállalkozások, amelyek szakmunkásokat keresnek, nem tudják feltölteni a megüresedett posztokat, mert nincsenek megfelelő szakemberek az állás betöltésére. Emiatt is fontos lenne olyan szakmai képzéseket indítani, amelyek gazdasági adottságainkra építenek, lefedik a helyi keresletet, lehetőséget adnak munkahelyteremtésre, és ezzel együtt beindíthat egy olyan pozitív gazdasági folyamatot, amely demográfiai is hatással lenne a térségre (csökkenne az elvándorlás és ezzel együtt lassulna az elöregedés).

A térség nehéz helyzetét az is mutatja, hogy az egyesület területén a **szükséglakások** száma a megyei adatokhoz képest magasabb az országos adatnál is. Csak három település, a fővároshoz legközelebb található Kismaros, Zebegény, Nagymaros esetében alacsonyabb a szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, mint a megyei átlag. A többi település rosszabbul teljesít a megyei átlagnál és tizenhárom település az országos átlagnál is rosszabb helyzetben van. Itt is a lista végén Ipolytölgyes áll 38,9 százalékkal, ezt követi Ipolydamásd és Nagyborzsöny. Sok településen a létező szükséglakások felújításra szorulnak, így használni nem vagy csak korlátozottan lehet. Ezen lakások használat segítség lenne a fiatal családoknak, lehetne egy „kezdő csomag” része, mellyel támogatható lenne a helyben maradás.

A térség **csatornázása és ivóvíz hálózata** elmarad az országos átlagtól. Az akciócsoport területén van öt település, amely nem rendelkezik csatornarendszerrel, Bernecebaráti, Kemence, Tésa, Perőcsény, Vámosmikola. Az ivóvíz ellátás minden településen hálózaton belül elérhető, de **a hálózatba kapcsolt lakások aránya sajnos tíz százalékkal lemarad az országos, de a megyei átlagtól is.**

A **gázfogyasztók** száma is messze elmarad a Pest megyeiek számától. **Az egész térségben a Pest megyei átlagértéket egy település sem éri el**, ahol a gázfogyasztók száma, száz lakosra bontva 82,1, ebből a szempontból legfejlettebb település Zebegény sem éri el ezt a számot.

Az **internet ellátottságban** nagy eltérés van a települések között, míg az akciócsoport délen található településein kiemelkedően magas a 30 Mbps sáv szélességre képes vezeték nélküli internet hozzáféréssel rendelkező lakosok száma, addig Perőcsény (36,8), Ipolydamásd (49,2), Nagyborzsöny (76), Ipolytölgyes (94) községekben a 100 főt sem éri el ez a szám. Mivel sok esetben a távmunkának ez a fő alapja, fontolóra kellene venni az internet hozzáférés fejlesztésének a lehetőségét a lemaradó térségekben.

A társadalmi problémák kezelésében, megoldásában a **civil szektornak** is nagy szerepe van, ezért is fontos ezeknek a szervezeteknek a jelenléte, hiszen a helyi önkormányzatoknak, intézményeknek sok esetben sem kapacitásuk, sem anyagi forrásuk sincs arra, hogy a problémákat maradéktalanul megoldják. Az aktív civil szervezetek jelenléte nagy segítség egy település életében, ha csak a közösségi élet szervezésében is veszik ki a feladatukat, de fontos lenne a lakosság szemléletformálásában játszott szerepük is. A regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma Magyarországon 12,6 db volt 2013-ban. Az akciócsoport területe nem marad le ettől a számtól, 11,3 db nonprofit szervezet jut ezer lakosra a térségben. Vannak kiemelkedő települések, mint Ipolytölgyes, ahol 26,3 db, míg ezzel szemben Bernecebarátiban 4,4 db civil szervezet jut ezer lakosra.

A civil szervezetek mellett, vagy velük együtt megjelennek a vallási közösségek is. A Ciszterci Nővérek fontos szerepet vállalnak a közösségben. Gyümölcsfeldolgozással, méhészettel is foglalkoznak. Ugyanakkor rendszeresen fogadnak vendégeket és működtetnek egy orvosi rendelőt is. Működik a térségben Baptista szeretetszolgálat, akik rendszeresen meleg ételt biztosítanak a rászorulóknak, a Caritas illetve a református egyház is rendszeresen gyerekeket és fiatalokat táboroztat a térségben.

3. Gazdaság helyzete

Az akciócsoportunkat a határmentiség jellemzi, ami egyik fő lehetősége a területnek. Ezzel a lehetőséggel él is az egyesület az INTERREG V-A program járásba behozatalának segítségével, több

helyi piac megalakulásának támogatásával, illetve a Letkési Földi Kincsek Vására helyi, nemzetközi piac működésével.

Az **ECOSYAL** projekt keretében végzett kutatásban¹⁰, **15 termelővel készült mélyinterjú** során arra kerestük a választ, hogy a csak rövid ellátási csatornákat alkalmazók milyen módon boldogulnak térségünkben. A válaszokból kiderült, hogy többségük a helyi termelői piacokon értékesíti portékáit, ugyanakkor megemlítették a háztól való értékesítést is. Az út menti értékesítés sem idegen számukra, viszont az online értékesítést csak egy termelő említette, mint lehetőség. Azért választják ezeket az értékesítési formákat, mert magasabb jövedelemhez jutnak, illetve fontos számukra a fogyasztóval való kapcsolattartás. A hagyomány követése és a családi kötődés is jelentős tényező a termelők számára, amikor értékesítésről beszélünk. Ahogy más térségekben, az egyesület területén sem jellemző a közös értékesítés termelői csoportokon, vagy bármilyen együttműködésen keresztül.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 2015 nyarán felmérte a **helyi termékekhez kapcsolódó vásárlói szokásokat** a járásban élők esetében fogyasztói kérdőív segítségével.

Az egyik eredményként azt láttuk, hogy mind a termelőnek, mind a vásárlónak fontos lenne a helyi termékek piacra juttatása, és ezzel együtt a vásárlóerő növelése is. Jelen helyzetben pont az ellenkezőjét tapasztaljuk, azaz a helyi kínálat iránti kereslet csökkenését. Most a vásárlóknak dönteni kell, hogy az olcsóbb import árut vásárolják meg, vagy kicsit többet költ, de támogatja a helyi termelőket, és ezzel együtt a helyi gazdaságot. Az alacsony fizetőképes kereslet sajnos a térségben lakókat az olcsóbb import áru felé tereli, ami a térségnek és az itt működő helyi termelőknek is hátrányt jelent.

A GFK által 2013-ban végzett vásárlóerő-kutatás alapján Pest megyén belül nagy eltérések vannak a járások között. A 18 járás felében a vásárlóerő nem éri el az országos átlagot, ebbe a felébe tartozik a Szobi Járás is. Míg a szomszédságunkban található Váci Járás az országos átlag 104 százalékát éri el, a Szentendrei Járás pedig 116,9 %-ot addig az akciócsoport területe csak a 98,6 százalékot.¹¹

167 Szobi járásban élő lakos töltötte ki az online kérdőívünket. A megkérdezettek 60%-a a járásban, 10% viszont a fővárosba jár dolgozni. A megkérdezettek 59 százaléka havonta 21 és 50 ezer forint között költenek élelmiszerre. Arra is választ kaptunk, hogy melyik élelmiszer csoportot hol vásárolják meg a válaszadók. Gyümölcsöt és zöldséget a válaszadók egyharmada a piacon vásárolja meg, ezt követi az otthoni előállítás. A tojást leginkább a piacon szerzik be a vásárlók, illetve saját tyúkot tartanak. A pékáru a pékségekben, vagy a településeken található kis élelmiszerboltokban veszik meg. A befőtteket, lekvárokat, dzsemeket a térség lakóinak majdnem fele maga állítja elő.

Azonban létezik néhány élelmiszerkategória, melynek beszerzésekor a hipermarketeket keresik fel, melyek sok település esetén több mint harminc perces utazást és ezzel együtt tervezést igényel. Ilyen termékek az alkoholos italok, gyümölcslevek, mélyhűtött termékek, zsírok, olajok. A tőkehúst és a húskészítményeket a hentes boltokban vásárolják meg, a lisztek, száraztészták és az édességek esetében a magyar üzletláncokat keresik fel a vásárlók, míg tejtermék esetén megoszlanak a vásárlók a kisbolt, a hipermarket és a magyar üzletláncok között.

Bizonyos élelmiszer kategóriákban megjelennek a mozgóboltok, ilyen a tej és tejtermékek, pékáru, ahol a vásárlók öt százaléka szerzi be az élelmiszereket.

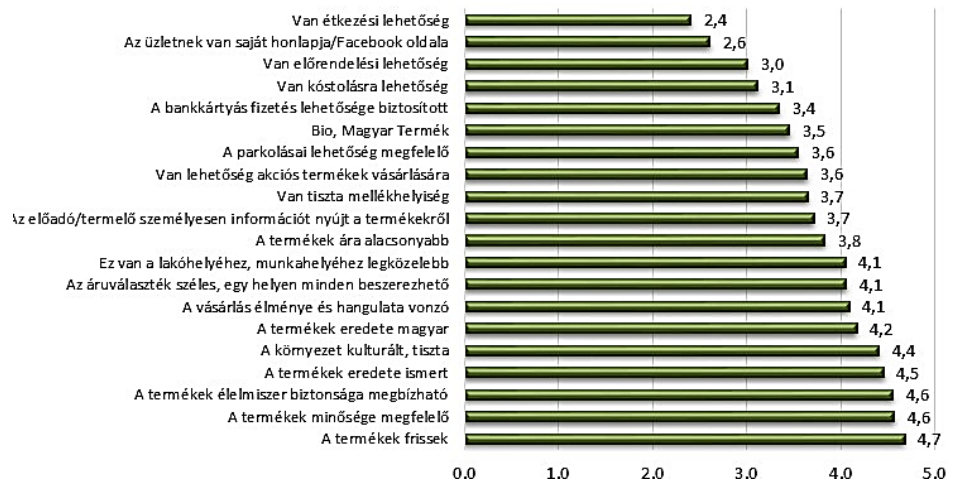
A gyümölcsök esetén a „szedd magad” kezdeményezéseket is néhányan kihasználják.

Megjelenik a bevásárló közösség is, főleg a lisztek és a száraztészták esetén, de a mélyhűtött termékek, alkoholos italok, édességek és a tőkehúsok beszerzésén kívül, mindegyik élelmiszer csoportnál megemlítették.

¹⁰ Francia-magyar LEADER nemzetközi együttműködés pályázat keretében megvalósult helyi élelmiszerrendszer kutatás és jó gyakorlat csere. Lásd. 8.2 Együttműködések fejezet

¹¹ Váci napló: Budakeszi a legmódosabb, Vác a középmezőnyben (GFK, MTI, www.pestmegye.hu)
<http://www.vaci-naplo.hu/2013/11/budakeszi-a-legmodosabb-vac-a-kozepmezonyben/>

Megvizsgáltuk azokat a szempontokat is, amelyek befolyásolják a helyieket vásárlás esetén. A legfontosabb a termék frissessége, minősége valamint a megbízhatóság, de fontosnak tartják azt is, ha követhető egy termék eredete, tiszta, kulturált környezetben árulják, és előnybe részesítenék a magyar termékeket is. Alig fontos, hogy van-e étkezési lehetőség, vagy hogy van-e az üzletnek saját honlapja, továbbá közösségi oldalon megtalálható-e.

Kevésbé tartják fontosnak az előrendelési, vagy a kóstolási lehetőséget.¹²

5. ábra Ön számára az alábbi tényezők mennyire fontosak az élelmiszer vásárlás helyszínének megválasztásában? (átlag), 2015 (forrás: saját fogyasztói felmérés)

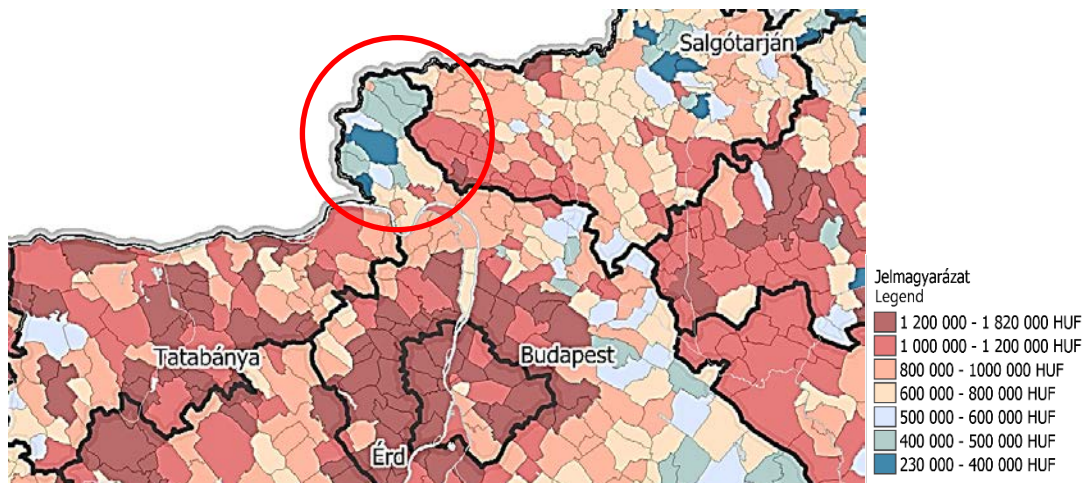
A vásárlási szokások mellett az is fontos szempont, hogy elköltözés, és öregedő társadalom nehezíti a fizetőképes kereslet növekedését a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékekre. Az idősödő és sok esetben elszegényedő társadalom a magas minőségű és magas árszintet elérő termékeket nem tudják megvásárolni, ezért a jó minőségű REL termékek kereslete nem a helyi fogyasztók között keresendőek.

Az alacsony fizetőképes keresletet nem csak az általunk végzett kutatás, de a statisztikai adatok is alátámasztják.

Az egy lakosra jutó **nettó éves jövedelem** a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt területen a 2013-as adatok alapján 712 555,8 Ft volt. Ez az összeg magasabb, mint a magyarországi átlagérték, de majdnem százezerrel kevesebb, mint a Pest megyei nettó jövedelem. Ez mutatja, hogy megyén belül nem szerepel túl jól az akciócsoport által lefedett térség. A térségen belül a legmagasabb az egy lakosra jutó nettó jövedelemmel rendelkező település, a kétszerese a legalacsonyabb egy lakosra jutó nettó jövedelmű településnek. Míg Verőcén 851 442 Ft az egy főre jutó éves nettó jövedelem, addig Nagybörzsönyben alig haladja meg a 400 000 Ft-os értéket. A Pest megyei átlagot csak három település haladja meg, Verőce, Kismaros és Zebegény. A lista végén Nagybörzsöny mellett, amely a társadalmi, gazdasági hátrányos települések jegyzékében szerepel -, ott van még Perőcsény, Tésa és Ipolytölgyes. Ha azoknak a körét nézzük, akik aktív korúak és legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, de rendszeres munkajövedelmük nincsen, ott is Ipolytölgyes és Nagybörzsöny található a lista végén.

Ezek az adatok is azt mutatják, hogy ez a járás Pest megyén belül is gazdaságilag elmaradott térség, melynek nagy szüksége van a fejlesztésre és a támogatásra, hogy elérje a megyei szintet.

¹² Lásd. 8 melléklet: Fogyasztói felmérés kérdőíve

6. ábra Egy főre jutó éves nettó jövedelem-2013 (Forrás: <http://www.geoindex.hu/adatbazisok/telepulesi-vasarloero/>)

A Közép-Magyarországi Régió a fejlett kategóriába tartozik, emiatt nem jogosult megfelelő mértékű kohéziós támogatásra. Budapest része a Közép-Magyarországi Régió. A főváros hatással van az egész térségre, valamint az agglomerációs települések is jelentős fejlettséggel bírnak. Az **egy főre jutó 2013-as GDP** alapján, Pest megyét megelőzi több olyan megye is, amely része a konvergencia programnak, ilyen Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fehér vagy Vas megye annak ellenére, hogy a Közép-Magyarországi Régió az egy főre jutó GDP tekintetében első helyen van az országban. A megye esetében a GDP növekedési ütem 12,3%-kal alacsonyabb, mint az országos átlag, ez jelentős lemaradást jelent a többi megyéhez képest. Fontos tény, hogy míg a többi megyénél látunk egy lassú felzárkózást az országos átlaghoz képest, addig Pest megyében egy 9,5% pontos lemaradás könnyelhető el.¹³

A **tájhasználati módok** kedvező arányából adódóan az **ökológiai gazdálkodás** és az állattartás feltételei adottak, melyek a speciális gyümölcsstermesztési sajátosságokkal (legfőképpen borszőnyi boggyósgyümölcsök és csonthéjasok) kiegészítik a térség mezőgazdasági tevékenységeit. Mivel a térség a nemzeti park területén helyezkedik el és része a Natura 2000 tájvédelmi programnak is, a gazdálkodásra alkalmas területek olyan adottságokkal rendelkeznek, melyeket az ökológiai gazdálkodásban ki lehetne használni. Sajnos a térség ezen adottságokkal nem él teljes mértékben, van még kihasználatlan lehetőség. Például vadon termő gyógynövények igen széles palettája megtalálható a térségben, de senki nem foglalkozik ezeknek a gyűjtésével és feldolgozásával.

Állattartás szempontjából kiemelkedő területek Letkés, Kemence és Márianosztra. Letkésen magas a tyúkállomány, Kemencén az idén is növekedett a szarvasmarha állomány. Márianosztrán, a börtön területén működik egy sertéstelep. Adottak a legelők, kaszálók, azonban hiányoznak a vágóhidak, vágópontok, amelyek jelenléte sokat segítené a gazdáknak a húsarú feldolgozásában, kevesebb szállításra lenne szükség, mely nem csak gazdasági, de környezeti szempontból is fontos lenne.

A gazdag gyümölcsstermesztési hagyományokra építkezés az egyik fő jellemzője a térségnek.

Győri és Szabó (2010) leírják, hogy az 1930-as években a Dunakanyar lett az egyik első és mindmáig az egyik legfontosabb boggyóstermő-vidéke az országnak. A termőtáj központja Nagymaros, ahonnan elterjedt a szamóca-termesztés a Szentendrei-szigetre, a málnatermesztés az Ipoly mentére és a Börzsöny hegylábi területeire.¹⁴

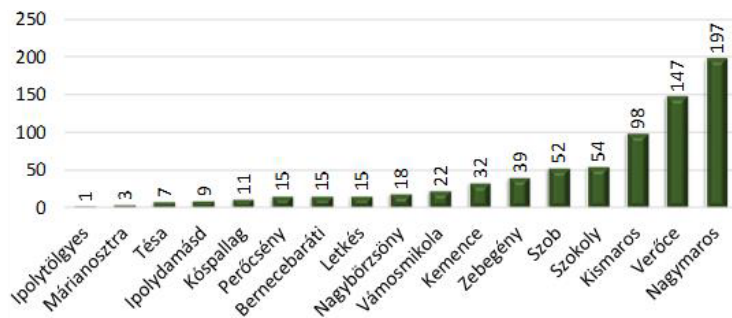
¹³ Pest megye önálló régióvá válása: GDP adatok elemzése, Pest megye <http://www.pestmegye.hu/44-kiemelt-temak/3290-pest-megye-onallo-regiova-valasa-gdp-adatok-elemzese>

¹⁴[Cseh László (2008) írása rámutat ezek gazdasági jelentőségére is, amely szerint például 1998-ban a málnatermesztésből származó fajlagos bruttó jövedelem (Ft/fő/óra) még 389%-a volt a minimálbérnek. Ehhez képest a 2000-es évek végétől kezdve csökkent a jövedelem, 2006-ban pedig az előző érték csupán mindössze 87% volt. A szeder, fekete ribizli esetében az elmúlt években többször előfordult, hogy a termelők neki se álltak a betakarításnak, annyira alacsony áron tudtak volna csak értékesíteni.]

A gyümölcsösök (10%-os területarányal) nagy kiterjedésű területei Bernecebarátiban, Perócsényben, Ipolydamásdon, Szobon találhatóak. A településeken a gyümölcsstermesztésnek azon belül is a bogyós (málna, ribizli) gyümölcsök termesztésének és feldolgozásának nagy hagyománya van, mégis komoly veszély ennek a hagyománynak a kiveszése. Ezért is lenne nagyon fontos a térségben a feldolgozó üzemek megléte, de a térségben ezek a vállalkozási formák is nagyon alacsony számban vannak jelen a 2007–2013-as EMVA támogatások ellenére. A helyi, feldolgozott termékek még nem jutottak el olyan szintre, hogy akár az egész ország kedvencévé válhassanak. Ehhez megfelelő mennyiség, minőség, feldolgozó kapacitás, logisztika és marketing munka szükséges, hogy ne csak az önellátásra rendezkedjenek be az ezt felvállalók. Az élelmiszer feldolgozó üzemek kihasználatlanságának, valamint új üzemek megtelepülésének legfőbb oka a széttagolt településszerkezet kapcsán kialakult magas logisztikai költségek. Ez jellemző a helyi termékekre is, a magas árak a népszerűségüknek gyors hanyatlásához és a fizetőképes kereslet elmaradásához vezethet.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt területen a működő **vállalkozások száma** településenként nagyon eltérő. Minél közelebb található a település a fővároshoz, annál nagyobb számban működnek vállalkozások az adott településen. Ebből is jól látszik, hogy mennyire fontos a megfelelő közlekedési viszony egy térség gazdasága szempontjából. Mikor ezeket az adatokat ezer lakosra vetítve nézzük, akkor nem csak az látszik, hogy a fővárostól való távolság hátránynak számít vállalkozás szempontjából, de a járás adatai is messze elmaradnak a megyei, de még az országos adatoktól is. (Pest megye 69,3 db, Magyarország 65,1 db, **BDIVE akciócsoport területe 51,8 db**). Ebben az esetben is Márianosztra (15,9 db) és Ipolytölgyes (12 db) a sor végén kullognak.

A legtöbb **vállalkozás** (70-80%) különböző tercier szektor területén működik, ezt követi az ipar-, és az építőipar. A vállalkozások alig 1%-át teszi ki a működő mezőgazdasági és működő társas vállalkozások a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban. Pedig a helyiek megkérdése is arra enged következtetni, hogy sokan a mezőgazdaság fellendítésében látják a fejlesztési lehetőségeket. Négy település található, ahol a földművelés aránya meghaladja az öt százalékot: Vámosmikola, Bernecebaráti, Nagybörzsöny és Perócsény.

7. ábra Működő vállalkozások száma (db), 2012 (forrás: TeIR)

A térségben leginkább a kis létszámú társas vállalkozások jelennek meg. A társas vállalkozások több mint 80%-a 1-9 fős. Négy településen működik 50 főnél nagyobb vállalkozás: Nagymaroson kettő-, Letkésen, Márianosztrán és Ipolytölgyesen egy-egy 50 főnél több működő társas vállalkozás.

Az **egyéni vállalkozások** területén is vannak kiemelkedő települések, ahol az ezer lakosra jutó egyéni vállalkozók száma meghaladja a 25 főt is (BDIVE átlag 19,4 fő). Ilyenek Nagymaros, Szokolya, Zebegény és Kemence, míg vannak lemaradó települések is, ahol a 10 főt sem éri el az ezer lakosra jutó egyéni vállalkozók száma, mint Ipolydamásd (2,9 fő), Ipolytölgye (9,6 fő), Nagybörzsöny (9,7 fő). 2009-től az **őstermelői igazolvánnyal** rendelkezők száma az egyesület által képviselt területen folyamatosan csökken. A legnagyobb csökkenést Márianosztrán lehet megfigyelni, míg 2009-ben 14 rögzített őstermelő volt, 2013-ra ez a szám lecsökkent 2-re. Hasonló helyzetben van (több mint 50% csökkenés) Kemence, Bernecebaráti, Letkés, Perócsény, Kismaros, Szokolya. Négy településnél figyelhető meg enyhe növekedés: Verőce, Nagymaros, Zebegény, Ipolydamásd. A legtöbb termelő mivel termékeit nem tudja piacra juttatni, vagy nincs lehetősége felvevő pontokba leadni, másrészt a befektetett munkát nem látja megtérülni, hiszen az import árut olcsóbban meg tudják venni a vásárlók, vendéglátó egységek, helyi konyhák, így nem látnak kiutat és a felhagynak a nagy tételben

termeléssel. A térségben a mezőgazdasággal foglalkozó termelők több mint egyharmada gyümölcsstermesztéssel foglalkozik, főleg az északi részére jellemző a bogyós gyümölcsök termesztése. Egynegyede zöldségtermesztést végez, amely az aránylag alacsony arány a nem megfelelő talajtípusnak tudható be. A piacokon alig képviseltetik magukat a zöldségtermesztők, leginkább a kereskedőket találjuk meg ezeken a kereskedelmi pontokon. A zöldségtermesztéshez hasonló számban (a mezőgazdaságot végzők kb. egynegyede) találhatóak a gabona- és takarmánytermesztők, valamint a legelőkkel rendelkező gazdák. 12 százalékban találhatóak a szőlőtermesztők és 6 százalékban a fűszernövényekkel, dísnövényekkel foglalkozó termelők. Folyamatos csökkenést tapasztalunk a konyhakertek területén is.

4. Turizmus

A **turizmus** fontos fejlődési potenciállal bíró ágazat a térségben.¹⁵A térség a Budapestről induló kiránduló turizmus célterülete évtizedek óta. A nagy kiterjedésű erdőségek és vízparti területek potenciális turisztikai célponttá tették térségünket az elmúlt évek során.

Fő vonzástényezői, kínálati elemei a táji- természeti, a kulturális értékek és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások. A terület adottságai lehetőséget biztosítanak a bakancsos-, kerékpáros-, vízi-, vadász-, és horgászturizmusnak. A Börzsöny – nem kis részt a közlekedés fejletlensége miatt – megőrizte érintetlenségét, hiszen látnivalói zömében csak gyalogosan érhetők el. Ez az elzártság és érintetlenség a terület előnye, mivel megóvjaa a Duna-Ipoly Nemzeti Park területét és egyben hátrány is, mivel lehetetlenné teszi gazdasági hasznosítását. A bakancsos turizmus vagy túrázás számára kedvező feltételeket biztosít a térség táji-, természeti adottságai, melyeket a megfelelő számú és jó minőségűnek mondható túraútvonal hálózat, valamint a jelenleg négy – 2016 tavaszától összevont *három* vonalon (Kismaros - Királyrét; Szob - Márianosztra - Nagy Börzsöny; Kémence Nagyvölgy) haladó kisvasúti közlekedés tár fel.

A kerékpáros turizmus a 2010-ben kiépült Budapest-Szob szakasz és az Alsó-Ipoly mentén a 12. sz. úton kijelölt a kerékpárút biztosítja, amely az EUROVELO európai kerékpáros úthálózat része.

Mária út céljaihoz jelenleg 4 településünk csatlakozott, várhatóan több település is élni fog a lehetőséggel.

A viziturizmus lehetőségei mind a Dunán, mind az Ipolyon adóttak (az Ipoly kihasználtsága annak ingadozó és változó szakaszjellege miatt részben korlátozott). Jelenleg 2 egylapátos minősítésű kikötővel rendelkezünk (Verőce, Nagymaros). Az Ipolyon most kezdődött el a minősítési eljárás. A folyóink kihasználatlanok a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások hiánya miatt.

A térségben jelentős vadgazdálkodás, és az ennek keretében kezelt vadállomány remek lehetőséget kínál a vadászatra és a vadászturizmusra. A vadászat és a vadásztatás vadásztársaságokon keresztül történik. A térség gazdag horgászvizekben, a két folyó (Duna, Ipoly) és számos halastó biztosítja a horgászatot. Legkedveltebb horgász helyek az Ipolyon található térsai és ipolytölgyesi duzzasztó.

Az egyesületünk által lefedett területen erős élő néprajz, nemzetiségi, történelmi és kulturális hagyományok vannak jelen, ennek köszönhetően a tájjellegre épülő turisztikai vonzótényezők és szolgáltatók száma is jelentős. 1921-től az országhatárok permanens változásnak voltak kitéve, ami nagy hatással volt a centrum-periféria viszonyokra és a települések nemzetiségi feloszlásra. Például míg 1921-ben Nagy Börzsönyben 66,2% volt a német anyanyelvűek aránya, húsz évvel később ez az érték 44%-ra csökkent. A legutóbbi népszámlálás alapján már a tíz százalékot sem éri el a német nemzetiségűk aránya. Több településen is működnek nemzetiségi önkormányzatok: német, roma és szlovák. Hagyományőrző csoportok is működnek a térségünkben, több sváb tánc és énekcsoport is található, főleg Kismaros és Nagymaros településeken. Ezen adottságok hozzájárulnak a térség sokszínűségéhez nem csak a népesség, hanem gasztronómia szempontjából is. Ugyanakkor sem helyi

¹⁵ 16. sz. melléklet: dr. Fehér István – dr. Medina Viktor: A Börzsöny-Duna-Ipoly térség természeti erőforrásainak jellemzői, és az itt található értékekben rejlő lehetőségek (2015) alapján

termékekben sem turisztikai kínálatként nincsenek jelen a térségben a nemzetiségekre jellemző látnivalók.

A fent említett turisztikai adottságok miatt nem meglepő, hogy a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma az elmúlt években növekedési tendenciát mutatnak, de sajnos nem mondható el ugyanez a falusi szálláshelyekről is.

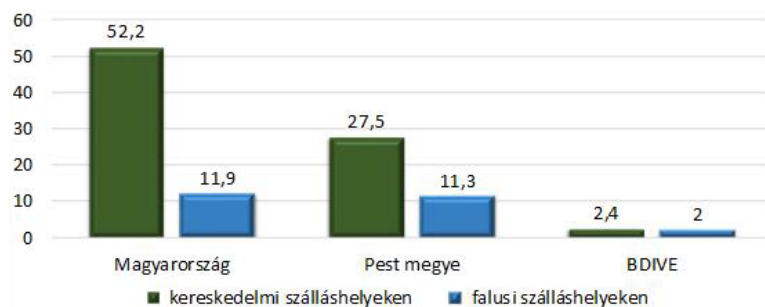
A 2011-es évben majdnem megduplázódott férőhelyszám után elkezdett folyamatosan csökkenni ez a szám, 2013-ra majdnem száz férőhellyel kevesebbet számolt már a térség.

A vendégéjszakák tekintetében a falusi szálláshelyek esetén sokkal nagyobb csökkenés figyelhető meg 2012-ről 2013-ra, 12961-ről 6590-re. Legnagyobb csökkenés Szokolyán, Kóspallagon és Letkésen figyelhető meg, ahol a vendégéjszakák száma visszaesett több mint a felére. Bernecebarátiban ezzel ellentétben több mint 100-al nőtt ugyanezen mutató száma. Növekedési tendencia volt még megfigyelhető Ipolytölgyesen és Vámosmikolán is.

Az iskoláskorú gyermekek táboroztatására is több településen van lehetőség (Bernecebaráti, Kemence, Nagyborzsöny, Ipolydamásd, Szob, Zebegény, Kóspallag, Márianosztra, Kismaros, Szokolya-Királyrét, Verőce). Ezek egy része az Ipoly Erdő -, Duna-Ipoly Nemzeti Park gondozásában, vagy Pest megyei Önkormányzat Alapítványának gondozásában működnek.

A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák arányában nagy lemaradást figyelhetünk meg az országos, de még a Pest megyei adatokkal szemben is. Míg Magyarországon 52,2%-a a külföldieknek kereskedelmi szálláshelyen tölti az éjszakát és 11,9% meg falusi szálláshelyen addig az akciócsoport által képviselt területen 2,4% valamint 2% ez az arány.

A külföldi vendégeink elmaradását főképp a szakképzettség és a nyelvtudás hiányában látjuk, amelyet segíthet a fiatalok ERASMUS programba való bevonása. A magas színvonalú turisztikai szolgáltatók alacsony száma is hozzájárulhat a vendégéjszakák csökkenéséhez.

8. ábra Külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya (%) - 2013 (forrás: TeIR)

A hagyományra, valamint a tájjellegre épülő turisztikai vonzásleltár elég tartalmas a térségünkben, ugyanakkor a turisztikai desztináció hiánya lassítja a térség turisztikai fejlődését. Térségileg ezért megosztott alpinfrastruktúra és

összehangolatlan turisztikai fejlesztések, programok jellemzik az akciócsoportunk területét, ezért

szüksége lenne a térségnek integrált fejlesztésre.

Már működő TDM hálózathoz a szomszédos Vác tekintetében a települések a tagdíj nagysága miatt nem tudnak csatlakozni. A Duna jobb partján lévő Visegrádi, Szentendrei TDM szervezet pedig nehezen megközelíthető a folyón való átkelés miatt. Ugyanakkor Budapestet turisták ezrei látogatják évente, ezek közül sokan eljutnak a Dunakanyar jobb parti településeire. A Duna bal partján lévő-, valamint az Ipoly menti településeket is be kell vonnunk a turisztikai vérkeringésbe.

Az egyesület ez irányba már megtette az első lépéseket érintőképernyős információs terminálok felállításával a térség településeinek többségében (csak 4 település nem rendelkezik terminállal). Segítségével (informatikai program a háttérben) utána tud nézni az erre járó turista, hogy milyen programok és lehetőségek vannak a térségben, mit érdemes meglátogatni. Tartalmaznak szálláshelyeket, vendéglátóhelyeket elérhetőségekkel és minden fontos információval. Az egyesület egyik LEADER nyertese működteti a Dunakanyar kártyát (kedvezmény igénybevétele helyi szolgáltatásokból) az egyesülettel együttműködésben. Ugyanakkor a turizmust kiszolgáló alpinfrastruktúra kiépítettsége területileg megosztott, a Dunakanyar és az Ipoly-mente közti fejlettségi különbségek miatt. A kisvasutak összekötése más turisztikai attrakcióval, szolgáltatással

(helyi termék kínálata) erősíthetné az együttműködéseket, diverzifikálhatná a gazdasági tevékenységet.

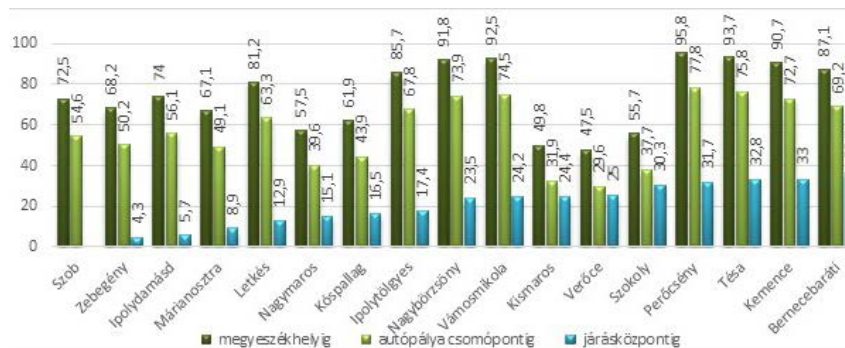
5. Térszerkezeti adottságok

Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület által képviselt terület **közlekedés** szempontjából megosztott. Míg a déli területek élvezik a főváros közelsége által adott előnyöket, addig az északi települések közlekedése nehézkes. A települések a térség fő közlekedési útvonala (12. számú főútvonal) mentén helyezkednek el, amely a Duna és az Ipoly vonalát követve halad észak-déli irányban. Bernecebaráti és Kemence lakói a 2-es számú utat Kemencén, a Nagyvölgy úton közelítik meg, amelyet nemrég nyitott meg az Ipoly Erdő a lakosok számára. Ez az út azonban rossz idő esetén nehezen járható. Leágazó mellékútvonalon hat település közelíthető meg, zsákjellelű település három található a térségben (Nagybörzsöny, Perőcsény, Tésa). A településképet a hagyományos falusias kép jellemzi.

A legközelebbi autópálya csomópontig minden település legalább fél órára található, és ennél még nagyobb távolságra van a főváros, ami jelen esetben a megyeszékhely is. Négy olyan település van a térségben, amely bármilyen főbb csomóponttól több mint fél óra távolságra található, sőt a megyeszékhely és az autópálya csomópontok eléréséhez ezeknek a települések lakóinak több mint egy órát kell utazni.

Ugyanakkor nem csak a nagy távolságok érintik hátrányosan a települést, hanem a határon átnyúló közúti közlekedés egy hídra korlátozása is. Hiányzik a határon átnyúló tömegközlekedés, valamint az Ipoly folyó két partját és egyben a két országot összekötő hidak is (jelenleg egy híd található Letkés és Ipolyszalka között). A 2014 -2020-as ciklusban épül meg Ipolydamásd és Helemba közötti híd. Ezek hiánya, nem csak a közlekedést nehezíti meg, de gazdasági hátrányai is vannak. Hátrányosan befolyásolják a munkavállalást, a gazdaságok fejlődését, a térségek közötti együttműködést, a helyi

termelők termékeinek az értékesítését is.

9. ábra Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossz percben, 2013 (Forrás: TeIR)

nézzük, a főváros közelségéből adódó közlekedési adottságok - közút, vasút, kerékpárút – lehetővé teszik a térség egészének turisztikai fejlődését, melyhez társul a speciális helyi – vízi, 3 db keskenynyomtávú kisvasúti – közlekedési infrastruktúrája, de ez is inkább a járás déli részén található településeiről mondható el. A felső rész pont az előbb felsorolt adottságok hiánya miatt elmaradottabb. De ezekhez fontos lenne olyan szolgáltatásoknak is társulnia, amelyek kiegészítik a látványokat, pl. falusi vendégasztal, lovas tanyák, kalandparkok stb.

Összefoglaló

Az akció csoport által lefedett térség a hátrányos helyzetű területek közé tartozik, mint Szobi járás szerepel a 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendeletben. Ipolytölgyes megtalálható az átmenetileg kedvezményezett települések jegyzékébe (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 3. melléklete),

Nagybörzsöny pedig a társadalmi – gazdasági infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések jegyzékében szerepel (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 2. melléklete).

A termelői helyi gazdaságunkat a hagyományos (háztáji) mezőgazdasági művelés és állattartás csökkenő mértéke, és az idősebb nemzedék öregedésével a hagyományok elvesztése jellemzi.

A tradicionális állattartáshoz kapcsolódó feldolgozóipar/üzemek hiánya, valamint a tradicionális gyümölcsstermesztéshez kapcsolódó feldolgozóipar/üzemek kis száma, és a munkaerő igényes ágazatokkal foglalkozó termelők számának csökkenése miatt leépül. Ezzel elveszti a régi imázsát is, mely nehezíti ezen ágazatok működtetését és értékesítési lehetőségeit.

Az alacsony szintű feldolgozási ismeretek, szakképzetlen munkaerő nem teszi lehetővé a kimagasló számú prémium kategóriájú termékek előállítását.

Az elöregedő lakosság nem képes elegendő fizetőképes keresletet megteremteni a helyi gazdaság számára.

Felméréseink alapján emellett kevés a kistermelők száma és a helyi termékeket kereső helyi vásárló, ezért a piacok fejlesztése lassú, fenntartásuk kérdéses és nehézkes. Sajnálatos tapasztalat, hogy a régóta helyben lakók rossz véleménnyel rendelkeznek a termelőkről, ezért nem érdekeltek a helyi termékek megismerésében, vásárlásában annak ellenére sem, hogy mára a termelők jelentős része lecserélődött, vagy sokkal jobb minőségű árukat állítanak elő, és adnak el.

Az egyesület igyekszik a helyzet javításán, melyek egyik lépése volt a Földi Kincsek Vására Nemzetközi Piac nyitása Letkésen, illetve egyeztetést szervezett a polgármesterek számára, amely keretében egyedülálló együttműködés alakult ki a többi településen nyílt piacok nyitva tartásának összehangolása érdekében.

Elindított egy bevásárló közösséget-Börzsönyi Ínyenc Kosár- is, melynek célja az termelők és a vásárlók összekapcsolása mellett a tájékoztatás, a termékek és a termelők jobb megismerése is. De sajnos a Szobi járás felső részében a közlekedés nem optimális, emellett a vásárlóerő is alacsony, így erre egy sokkal komplexebb megoldást kell találni.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Az elmúlt 7 évben arra törekedtünk, hogy az egyesület mind a 17 települése, és annak lakosai is ki tudják használni az Európai Unió által nyújtott támogatásokat. Így sikerült a kezdeti 670 millió Ft-os fejlesztési forrás helyett közel 1,2 milliárd Ft fejlesztési forrásra bővíteni, ami egy lakosra vetítve 50 000 Ft-ot jelent.

A 2008-ban kidolgozott, majd a 2011-ben és 2013-ban felülvizsgált HVS-ben megfogalmazott célok, célkitűzések és a hozzájuk kapcsolódó intézkedések, az EMVA forrásból támogatott III. és IV. és tengelyes jogcímek révén nagymértékben megvalósultak. Különös tekintettel a helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése terén, amely a legnépszerűbb célkitűzés volt. Az ilyen jellegű fejlesztések voltak például az üzem korszerűsítések, üzletek, ABC-k felújítása, falusi szálláshelyek kialakítása, gyümölcslegyártás fejlesztése, aszaló berendezések beszerzése, méhészet korszerűsítése, házi lekvárfőző üzem kialakítása, gyümölcs feldolgozó üzem létesítése, stb.

Ezen kívül jelentős támogatásban részesültek a helyi közösséget szolgáló fejlesztések közül a sportolási és szabadidős tevékenységek infrastruktúrájának fejlesztésére, valamint a köz- és vagyonbiztonság védelmére benyújtott pályázatok is. Ilyen fejlesztések voltak előbbi esetben a sportcsarnok-, sporttelepfejlesztések, csónakház felújítások, sportegyesület eszközfejlesztése, lovarda kialakítása, szabadidő parkok létesítése illetve felújítása, valamint az utóbbi célkitűzés esetében a térfigyelő kamerarendszerek telepítése, polgárőrségek eszközfejlesztése.

Az életminőség javítása terén a III. falumegújítás- és fejlesztés jogcím volt a legnépszerűbb, amelynek keretében a térség több településén létesültek játszóterek, de a fejlesztések közé tartozott monostorkert fejlesztés, templom felújítás, családi napközi felújítása vagy temetői parkoló kialakítása is. A vidéki örökség megőrzése jogcímben a templom és tájház fejlesztések valósultak meg.

A IV. tengely LEADER programban kisebb számban megjelennek még az együttműködés erősítését szolgáló projektek (pl.: civil rendezvények), a szociális ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek (pl.: távfelügyeleti rendszer kiépítése).

Kevésbé voltak népszerűek a tanulmányok készítéséhez, képzések szervezéséhez kapcsolódó projektek.

FEJLESZTÉSI FŐ TÉMATERÜLET	JÓVÁHAGYOTT TÁMOGATÁSI FORRÁS	TÁMOGATOTTAK PÁLYÁZATOK
ÚMVP – III. tengely		
Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése	86 714 591.-Ft	15
Falumegújítás és fejlesztés	175 784 718.-Ft	16
Turisztikai tevékenység ösztönzése	242 231 690.-Ft	16
Vidéki örökség megőrzése	107 693 340.-Ft	10
ÚMVP – IV. tengely		
LEADER	554 554 755.-Ft	135
ÖSSZESEN	1 166 979 094.-Ft	192

Nagyon sok önként vállalt feladatot teljesítettünk, bemutattuk magyarországi partnereknek, külföldi vendégeknek, hogy a Dunakanyar bal partja is csodálatos, az Ipoly-menti kis településeink mind-mind ékszerek.

Ahol csak tudtunk, részt vettünk a településeink életében, rendezvényein. Fórumokat, megbeszéléseket, rendezvényeket, nyílt közgyűléseket tartottunk, kihasználtuk a média minden lehetőségét, a közösségi oldalakat is arra, hogy elérjük az embereket.

Eddigi tevékenységek közül a térségben rendezett falunapok, helyi termékes rendezvények, az országos és regionális rendezvények (Magyar Vidék Napja, Leader Expo, Hungaroring Feszt, stb.), valamint nemzetközi (Finn-Észt-Román-Szlovák-Magyar) kapcsolatok kiépítése jelentette, melynek célja a fiatalok vidéken tartása, fiatal családok segítése.

Működési költségeinket végig a meggondolt gazdálkodás jellemezte, a működési költségeink terhére is pályázatokat írtunk ki.

- A helyi kapcsolatokat erősítették, a közösséggé formálódást, az egymásra figyelést segítették az Egyesület saját pályázatai is (mind a gyerekek, mind a felnőtt korosztály körében).
- 2009-ben, 2010-ben és 2011-ben is rajzpályázatot hirdettünk gyermekek számára vidékfejlesztés témakörében.
- A rajzpályázatokon kívül saját pályázatot írtunk ki „Börzsöny szépségéért küzdők csapatába tartozom” címmel. A legszebb helyi védelem alatt álló épületet díjaztuk, valamint azokat a vállalkozókat, turisztikai szolgáltatókat, akik a településeikért még segítségnyújtást is vállalnak. 2011-ben a Tiszta udvar – rendes ház mintájára kerestük minden településről a nem a „pénz beszélő” legtakarosabb portákat. 2011-ben a Rex Kutyaotthonnal közösen ismeretterjesztő programsorozatot szerveztünk a térség iskolásai részére „**Állati okosságok**” címmel.
- Térségünkre kíváncsi **külföldi delegációkat fogadtunk**. Fontosnak tartjuk ezeket a látogatásokat, hiszen a megvalósult projekt látogatásokkal egybekötött program alkalmával lehetőség nyílik a közvetlenebb párbeszédre, kapcsolatépítésre is.
- Rendszeresen készítünk térséget bemutató kiadványokat: Börzsöny települései, Szálláshelyek és látnivalók, és a Természeti értékek a BDIVE területén címmel
- A Vidékfejlesztési Minisztérium által kiírt Zöld Forrás pályázata keretén belül a járás minden iskolájában a Duna-Ipoly Nemzeti Park természetvédelmi oktatóival közösen beszélgetéseket szerveztünk a természet-és környezetvédelem fontosságáról.
- Egyre több helyi piac nyílik egyesületünk területén, felismerve azt, hogy segíteni kell a helyi termékek piacra jutását.

Saját megnyert pályázatainkkal gazdagítottuk településeinket, legyen az a szinte minden településen megtalálható turisztikai érintőképernyős infoterminal, vagy zászlóvivőként megnyitott helyi – nemzetközi termelői piacunk Letkésen, amelyet egyedülként nemzetközi összefogásban valósítottunk meg. A térségi zöldség- és gyümölcsstermelés és feldolgozás fellendítését, valamint a kézműves hagyományok továbbvitelét is célul tűztük ki. A falusi turizmus fellendítésére, szálláshelyek modernizálására, bővítésére is nagy hangsúlyt fektettünk, mivel mindezeknek is fontos szerepe lehet a munkahelyek megőrzésében.

Összességében elmondható, hogy a 2007-2013 közötti időszakban a HVS-ekben megfogalmazott célokat sikerült a célkitűzéseken és az intézkedéseken keresztül összhangba hozni az EMVA forrásból finanszírozott pályázatokhoz. A pályázatok lehetővé tették a pályázók részére a megfogalmazott igények tényleges megvalósítását.

Elmondhatjuk, azt is, hogy büszkék vagyunk az elért eredményekre!

Eredményességi mutatók:

- Minimum 45%-os gazdaságfejlesztés helyett 54%-os gazdaságfejlesztés (főképp turizmusfejlesztés és helyi termékfejlesztés).
- Szolgáltatásfejlesztés terén a III.tengely tekintetében leginkább a falufejlesztés, IV. tengelyben a non profit szervezetek céljai elérésének támogatása)
- Megkétszereződött a kezdeti fejlesztési forrás (*Eredeti: 658 123 056.-Ft, Tényleges: 1 166 979 094.-Ft*)
- Élénk érdeklődéssel kísért felhívások, nagyszámú pályázók, nyertesek.
- LEADER jogcímben alulról jövő kezdeményezett pályázati felhívások a térség igényének figyelembe vételével. Két körös értékelés eredményessége, amelyet szeretnénk megtartani.
- Folyamatos tagfelvétel biztosítása a kezdetektől (2 egyesületi tag ajánlásával).
- Folyamatos kapcsolattartás magyar és külföldi akciócsoportokkal, egyesületünk bemutatása országos rendezvényeken.
- Folyamatos egyeztetés a Szobi járás területén vállalkozókkal, helyi termelőkkel, önkormányzatokkal, közéletiekkel, egyre élénkülő civil szervezetekkel.
- A térségen belüli együttműködések, a közös gondolkodás és a járási marketing alapjainak lerakása.
- Egyesületünk megnyert pályázataival is segítette a helyi termékfejlesztés-, a helyi termelői piacok kialakításának úttörő jellegének-, turisztikai összefogás elindításának biztosításával.

Módosításra, vagy további fejlesztésre szoruló tevékenységeink:

- Gazdaságfejlesztési mutató emelése több mint 60%-ra a Közép-Magyarországi Régió besorolása miatti kevés rendelkezésre álló forrás lehető leghatékonyabb felhasználásával.
- Egyéb források felkutatása nagyobb számban a kevés fejlesztési forrás miatt.
- A két körös értékelés hatékonyabb felhasználása az előszűrésre, javítási lehetőség és a pályázatok biztosabb megvalósítása miatt.
- Bankokkal való kapcsolattartás – segítve a nyerteseket a megvalósításhoz szükséges pénzeszköz felkutatásához.
- Területi kommunikáció, marketing erősítése.
- Térségen belüli együttműködések hatékonyabb egyeztetése, együttműködések ösztönzése a megnyert pályázatok hasznosulása érdekében.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

Külső koherencia, kiegészítő jelleg

Különös figyelmet fordítottunk a HFS készítése során a 2014 – 2020-as Operatív Programok beavatkozási területeinek átvizsgálására. Tervezett intézkedéseink több területen is hozzájárulnak más OP-k céljainak a megvalósításához, amelyek közvetve vagy közvetlenül is befolyásolhatják a helyi szereplők forráshoz jutását.

A következő OP-kat vizsgáltuk meg:

- Vidékfejlesztési Program (VP)
- Versenyképes Közép-Magyarországi Operatív Program (VEKOP)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)
- Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP)
- Közigazgatás- és közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)
- INTERREG V-A PROGRAM (szlovák – magyar)

Legjelentősebb tényező a HFS szempontjából a **Vidékfejlesztési Program**, amelyhez valamennyi téma tekintetében találtunk kapcsolódási pontokat:

Intézkedés megnevezése	Kiegészítő jelleg, HFS-hez kapcsolódási lehetőség
és 1. Tudásátadás és innováció	Helyi szereplőknek a "Bemutató üzemi programok" (1.2.1.) és a "Szakmai tanulmányutak, csereprogramok és gyakornoki programok" (1.3.1.) jelenthetnek lehetőséget arra, hogy akár bemutatózó üzemenként csatlakozzanak a programhoz és ehhez kapcsolódó fejlesztést hajtsanak végre, illetve szakmai tudásukat bővítsék tanulmányutak, csereprogramok kapcsán. A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület a fejlesztési stratégiában a vidékfejlesztési bázisok kialakításával, működtetésével segítheti a helyi szereplőket ezen intézkedések kapcsán, valamint maga az Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület is tervezi szakmai tanulmányutak szervezését, lebonyolítását.
2. Mezőgazdasági termelés és élelmiszer feldolgozás	A HFS szempontjából a "Mezőgazdasági termékek feldolgozásának fejlesztése" (4.2.1.), az „állattenyésztési ágazat fejlesztése” (4.1.1.) az „élelmiszer feldolgozó KKV-k versenyképességét célzó fejlesztések” (4.2.20.), a "Termelői csoportok létrehozása" (9.1.1.) intézkedések jelentenek releváns kapcsolódási pontokat. Fontos a nagyobb mezőgazdasági termékfeldolgozást célzó pályázatok a VP ezen intézkedéseinek forrásainak felhasználásában. Akik pedig kisebb léptékű hálózatosodáson alapuló fejlesztéseket kívánnak megvalósítani, azoknak LEADER forrásból biztosítható legyen a támogatás. A LEADER vidékfejlesztési csoport hálózatszervező munkájával és a kialakított vidékfejlesztési bázisok közreműködésével segíteni tudja termelői csoportok létrehozását és ezek tevékenységének koordinálását.
3. Erdőgazdálkodás	A jelen HFS szempontjából a zöld turisztikai kínálat túraútvonalainak fejlesztése kapcsán erősségnek tekinthetőek a jó turisztikai adottságok, melyek egy része még kihasználatlan. Veszélyt jelent viszont, hogy a megfelelő anyagi források hiányában pusztulnak természeti értékeink. Jelen intézkedés keretében erdőgazdálkodóknak és önkormányzatoknak is lehetőségük van arra, hogy az "Erdei ökoszisztémák térítésmentes közjóléti funkcióinak fejlesztése" (8.5.2.) intézkedés keretében a túraútvonalakhoz tartozó erdei pihenőhelyek rendbetételéhez forráshoz jussanak. Az erdőben, az erdőgazdálkodásban, a fahasznosításban rejlő lehetőségek megtalálásának segítése. A nem

4. Vidéki térségek fejlesztése	erdőgazdasági területeken lévő útvonalpontok, értékek, látnivalók fejlesztéséhez pedig kiegészítő jelleggel LEADER forrásból, valamint a határon átnyúló programból biztosítható, a 3. 10. intézkedés keretében.
	<p>A helyi gazdaságfejlesztés és a helyi infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés tekintetében a következő intézkedések keretében fontos a projektek generálása és megvalósításuk ösztönzése, amelyek fő pillérek lehetnek a HFS LEADER intézkedéseihez:</p> <p>Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése (6.3.1.) Nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása (6.2.1.) Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése (6.4.1.) Kis gazdasági szereplők együttműködései (16.3.1.) Szolidáris gazdálkodás együttműködései (16.9.1.) Kisméretű infrastruktúrák fejlesztése a vidéki térségekben (7.2.1.) Alapvető szolgáltatások fejlesztése a vidéki térségeken (7.4.1.)</p>
5. Fiatal gazda	Jelen fejlesztési stratégiánkban kiemelten, külön specifikus célként szerepel az ifjúság megtartása, a fiatalok letelepedésének segítése, amelynek kapcsán a kialakítandó vidékfejlesztési és közösségfejlesztési bázisok tudják segíteni többek között a fiatal gazdákat is a forrásteremtésben, illetve a HFS-ben lehetőségként megjelenő kezdő vállalkozók segítése marketing, kommunikáció, és határon átnyúló szolgáltató ház keretében.
6. Rövid ellátási lánc	A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület hálózatszervező munkájával és a kialakított vidékfejlesztési bázisok közreműködésével segíteni kívánja a termelői együttműködésen alapuló rövid ellátási láncok bővítését és ezek tevékenységének koordinálását, kiemelt figyelmet fordítva a helyi termelői piacok koordinálásával és a termelőknek közös piacra jutásának segítségével.

A **Versenyképes Közép-Magyarországi Operatív Program** esetében a következő intézkedések jelentenek releváns kapcsolódási pontot:

Intézkedés megnevezése	HFS-hez való kapcsolódás
Kis- és középvállalkozások fejlesztéseinek támogatása	A helyzetelemzésünkéből kiderül, hogy a járás gazdasági szereplőinek többsége a szolgáltató szektorban tevékenykedik, akik a VEKOP-ban csak nagyon szűk tevékenységi területen tudnak fejlesztési forráshoz jutni. A turisztikai attrakciók fejlesztése legfőképp országos jelentőségűek létrehozását, fejlesztését szolgálja. Kisebb léptékű fejlesztések a LEADER-ből érhetőek el, amelyek katalizátor szerepet tölthetnek be a későbbi nagyobb mértékű fejlesztések elérésére. Térségen belüli együttműködések lehetősége mikrovállalkozások számára a VEKOP-ban nem elérhető. Új TDM vagy TDM szerű fejlesztésekre a VEKOP-ban nincs lehetőség. A kezdeti szakasz fejlesztését nemcsak a LEADER vállalkozásfejlesztési lehetőség biztosításával önállóan vagy térségen belüli együttműködéssel, hanem a kezdeti marketingfejlesztés, marketing célú fejlesztési képzések is csak a LEADER-ben érhetőek el.
Az üzleti infrastruktúra fejlesztése	
Kis- és középvállalkozások külpiacon jutásának támogatása	
Vállalkozások együttműködésének támogatása	
Kulturális és természeti örökség helyszíneinek turisztikai hasznosítása	
Leromlott élőhelyek helyreállítását célzó fejlesztések	A HFS átfogó céljaihoz kapcsolódik, mivel a helyzetfeltárásban is olvasható, hogy az egyesület területének nagy százaléka a Duna-Ipoly Nemzeti Park
NATURA 2000 területeken	

mintaprojektek megvalósítása	területén található, valamint a NATURA 2000 besorolás 68%-ban jelen van. Ezért fontos a természet- és környezetvédelem, az energiahatékonyságra való odafigyelés. Területünkön – főleg az Ipoly menti településeken – még nagyon kis számban található energiatudatos fűtés, energiatudatos gondolkodás. Az intézkedés a vállalkozói szektor épületállományában jelentkező energiafelhasználás csökkentéséhez és gazdasági-termelési folyamatainak optimalizálásához is hozzájárul az energiafelhasználás vonatkozásában. Az energiahatékonyságot és megújuló energiafelhasználást növelő intézkedéseknek köszönhetően csökken az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása.
Energiahatékonyság fejlesztése a vállalkozói szektorban	
Lakóépületek energetikai korszerűsítése	
Bölcsődék és családi napközi, valamint óvodák infrastrukturális fejlesztései	
Szociális település rehabilitáció megvalósítása	
Társadalmi felzárkózási programok	A fiatal álláskeresők 11,3 %-a a KMR régióban él, és az arányuk növekvő. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével VEKOP intézkedések támogatják a gyermekjóléti alapellátásokhoz valamint az óvodai ellátáshoz való hozzáférést a konvergencia régiókban. Ezért a HFS-ben az átfogó célok között szerepeltetjük a generációk közötti tudástranszfert, a specifikus céloknál fiatalok otthonteremtésének elősegítését, a helyi szociális munka kapacitásainak erősítését, helyi szükségletekre szabott közösségi megoldások támogatását, így egészítve ki a VEKOP-os intézkedéseket, célokat.
Ifjúsági garancia program	
Gyakornoki program és vállalkozóvá válás támogatása a fiatalok körében	

Az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program** esetében is csak a Közép-Magyarországi Régióra – közvetlenül az egyesületünkre jellemző kapcsolódási pont jelenik meg, mivel a Közép-Magyarországi Régióban a VEKOP-ban jelenik meg néhány intézkedés az EFOP prioritásaira támaszkodva.

Intézkedés megnevezése	HFS-hez kapcsolódási lehetőség
1.7 Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése.	Bízunk abban a lehetőségben, hogy az 1.7-es intézkedés keretében, mint kedvezményezett járás besorolásban lévő teljes területünk miatt mégis jogosultak leszünk fejlesztési forrás felhasználására. A projektek megvalósulását a meglévő hálózati erővel, szakmai háttér biztosításával mind a közösségi terek, mind a konkrét szakmai kapacitás biztosításával, összehangolásával segítjük. Külön - összefoglaló intézkedéseket tartalmaz a HFS-ünk az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtöréséért, amennyiben a fejlesztési források tekintetében változás állna be.

INTERREG V-A PROGRAM (szlovák – magyar)

A program pályázható prioritásait fontosnak tartottuk beleépíteni a HFS-be, mivel az egyesület területének szinte minden települését érinti a határmentiségünk miatt. Továbbá tagjai vagyunk a Rába-Duna-Vág Európai Területi Társulásnak, ahol határon innen és túli civil-, vállalkozói-, és közsféra képviselőivel közös projektek kidolgozásában működünk együtt.

PA 1 Természet és kultúra	A természet és kultúra prioritást szolgálja projekteknel megjelenő természeti-táji kultúra fejlesztése. Kapcsolódik a 2. sz intézkedésekhez, mint kulturális hagyományok ápolásához.
PA 2 Határmenti mobilitás	Közvetetten kapcsolódnak céljaink. Központi kiírások várhatóak benne, amelyből az egyik a rég várt Ipolydamásd – Helemba közötti híd megépítése, valamint az EUROVELO kerékpárút fejlesztése.
PA 3 Foglalkoztatás	A szolgáltatásfejlesztés, a „Gurulj Velünk”, a szolgáltatóház, a helyi foglalkoztatás bővítését szolgálják.
PA 4 Együttműködés és kapacitásépítés	A határon túli program alapja az együttműködés. A szlovák és a magyar oldalról csak együtt kialakított projektek benyújthatók. Továbbá a „helyi kézműves portékát ajándékba” intézkedés alapja az együttműködés.

ERASMUS PLUS - Az Európai Unió oktatási, képzési, ifjúsági és sport programja

Az akciócsoport területén lévő települések egyik fő problémája a fiatalok elvándorlása, legfőképpen munkahelyhiány miatt. Az Erasmus Plus programban való részvételünkkel az a célunk, hogy a helyi fiatalok az informális tanulás keretein belül tudást és tapasztalatot szerezhessenek, nyelvet tanuljanak, és más kultúrákat is megismerjenek. Az itt szerzett tudás hatására reméljük, több fiatal lesz bátrabb saját vállalkozásba kezdeni a látott jó példák segítségével. Az egyesület részt szeretne venni hosszabb és rövidebb távú projektekben is, vidékfejlesztés, közösségépítés, valamint a vállalkozó szellem erősítése céljából létrejövő projektekben. Nemrég az egyesület megszerezte az Európai Önkéntes Szolgálat (EVS) küldő és koordináló szervezet státuszát.

A HFS tartalmát befolyásoló fejlesztési prioritások, beavatkozási területek, projektek

A HFS készítésénél az alábbi megyei, kistérségi, települési szintű dokumentumok tartalmát vettük figyelembe:

- Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció (2014 – 2030)
- Pest Megyei Területfejlesztési Program (2014 – 2020)
- Pest Megyei Környezetvédelmi Program (2014 – 2020)
- Pest Megye Önállóvá válása: GDP adatok elemzése¹⁶
- Térségi Gazdaságfejlesztési Program (Opus Team 2014.)
- Településeink helyi esélyegyenlőség tervei
- Börzsöny – Duna – Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület tanulmányai

Pest Megyei Területfejlesztési Program 2014-2020

A program releváns átfogó célja a térség gazdasági megerősödése, egy egészségesebb és hatékonyabb társadalom kiépülése és a természeti környezetével összhangban lévő organikus élettér, fenntartható környezet megvalósítása.

Horizontális célként jelenik meg a programon belül a területi és társadalmi kohézióra való törekvés, a fenntarthatóság szempontja valamennyi fejlesztés esetében, a klíma és energiapolitika, valamint a hatékonyság figyelembe vétele, továbbá a partnerség és együttműködés fenntartása, sőt elmélyítése. A célok fontosságát tekintve előkelő helyen szerepel a térségi identitás megőrzése és fejlesztése, helyi értékek,- identitás-, közösségek fejlesztése.

¹⁶ Pest megye önálló régióvá válása: GDP adatok elemzése, Pest megye <http://www.pestmegye.hu/44-kiemelt-temak/3290-pest-megye-onallo-regiova-valasa-gdp-adatok-elemzese>

A fejlesztési dokumentum egyik speciális stratégiai célja a Szobi kistérség – Szobi járás térségének komplex fejlesztése (GD3.). A leszakadás irányába mutató folyamatokat a program a helyi erőforrásokra alapozva, célzott módon kívánja megállítani.

A dokumentum hat fejlesztési csomagot határoz meg, melyek a következők és a HFS szempontjából meghatározóak:

- Térségi szintű, foglalkoztatás-bővítési célú turizmusfejlesztés (Színvonalasabb szolgáltatásokon keresztül több látogató térségbe vonzása, a hétvégi üdülések kiterjesztése hosszabb időszakra; a szezon kitolásával foglalkoztatás növelés)
- Alternatív helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés (helyi gazdaságban működő vállalkozások megerősítése, foglalkoztatási helyzetük javítása, új vállalkozások indulásának segítése, helyi termékek piacra jutásának támogatása, fogyasztásának ösztönzése – tanácsadási programok lebonyolítása-, helyi vállalkozások együttműködésének támogatása)
- Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása (közlekedési kapcsolatok javítására, azok közös fejlesztésére, a közösségi közlekedés fejlesztésére, a táji-, természeti potenciálok megőrzésére és fejlesztése)
- Települések energia önellátó képességének fokozása (biomassza felhasználásának növelése lokális energiaellátó, vagy előállító rendszerek létrehozása és üzemeltetése)
- Alkonygazdaság (Silver economy) megtelepedésének elősegítése (az alkonygazdaság és a közösségépítés célkitűzéseinek összehangolása a közművelődés feladataival, sokszínű, strukturált, integratív közművelődési-kulturális szolgáltatás-, és intézményrendszer kialakítása, illetve kínálatának felújítása, bővítése, új szinterek létesítése)
- Helyi kultúra-, és közösségek fejlesztése (Helyi kultúra felvirágzása, népességmegtartó erejének növekedése.)

Szob Város ITS-e: Az ITS célja, hogy a stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő az elkövetkező 6-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét.

Tekintettel Szob és térsége határmenti fekvésére, a város és térsége tervezésénél fontos szempont a határmenti térségekre vonatkozó célkitűzések érvényesítése:

- a közlekedési infrastruktúra fejlesztése (INTERREG V-A programból megvalósítható intézkedések), a Duna két oldala közti kapcsolat erősítése (*turisztikai szolgáltató központ intézkedésünk megalapozottságát mutatja*),
- a munkaerő-piaci együttműködés fejlesztése (*helyi gazdaságfejlesztési intézkedésünk fontossága: a térségen belüli együttműködéssel megvalósuló előtérbe helyezése, tradicionális gyümölcsfeldolgozásra, a házi kisiparra épülő gazdaságszerkezet fejlesztése, valamint a REL megalapozottsága*)
- a természetvédelmi célú együttműködés továbbfejlesztése (*átfogó céljaink egyik alapja: hagyományos kertgazdasági ágazatok fejlesztéséhez is, miközben ennek a helyi hagyományai is megvannak*)
- a Duna menti kulturális útvonal (*hagyományőrzésre alapuló intézkedésünk*),
- turisztikai iroda létrehozása. Szükség lenne egy a turistákat orientáló térségi idegenforgalmi információs és szervező irodára, amely a vendégek itt tartásában (vendégéjszakák száma) játszhatna meghatározó szerepet (*turisztikai szolgáltató központ intézkedésünk megalapozottságát mutatja*).

Rövid Ellátási Lánc, mint kiemelt fejlesztési terület

Egyesületünk területén a helyi kistermelői zöldség-gyümölcsnek és feldolgozott termékeknek nagy hagyománya van, amelyekre az elmúlt évek pozitív trendjei is ráerősítettek. Ez azt jelenti, hogy a kedvező jogszabályi módosításoknak (Kistermelői rendelet megjelenése 52/2010 FVM rendelet, ill. a

termelői piacok 51/2012. (VI. 8.) VM rendelet) köszönhetően, továbbá az ÚMVP források (kisléptékű feldolgozók építése, képzés, tudásátadás, stb.) prioritásainak jóvoltából számos olyan kezdeményezés született, amely a helyi termelői kapacitások növelését, a termelői termékek megjelenését, valamint hagyományos és újszerű értékesítési láncok megjelenését segítette elő.

Többek között elmondhatjuk, hogy térségünkben kezdett el működni, Nagymaroson az első igazi, ellenőrzött termelői piac, amely a mai napig turistalátványosságként is megjelenik a térség palettáján.

A téma fontosságát felismerve két nemzetközi projektben is részt vettünk (Határon átnyúló helyi termelői piac projekt –Letkés, és ECOSYAL, amelyek lehetővé tették a nemzetközi jó gyakorlatok gyűjtését, a szakértők bevonását a helyi fejlesztésekbe és hogy kutatásokra alapozott stratégiát állítsunk össze a jövőbeli fejlesztések érdekében.

Mindezek az előrelépések és a 4.1 fejezetben bemutatott kérdőíves megkérdezések is alátámasztják a helyi élelmiszerrendszerekre alapozott fejlesztéseket, amely felvirágoztatása kiugrási lehetőség lehet a térség számára.

A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

Bejárható Magyarország Program

A programban szereplő 5 jármód közül 4 (gyalogos, kerékpáros, lovas, túrakenus) releváns területünkön.

Ezek fejlesztését közvetlenül a helyi szolgáltatásfejlesztés, valamint a közösségi fejlesztés intézkedéseire benyújtott pályázatok szolgálhatják. Ezt segítik még a határon átnyúló projektek, itt a gyalogos – kerékpáros – túrakenus pályázati fejlesztések várhatóak.

Jelenleg 2 Duna menti település rendelkezik 1 „lapátos” minősítéssel. Szeretnénk, ha az Ipolyon is kialakításra kerülne 1 vagy 2 településen lapátos minősítésű kikötő.

A gyalogos - kerékpáros jármód már elterjedt a térségünkben (EUROVELO kerékpárút, amelyet hosszabbítani fognak, valamint a Börzsönyben található több nehézségi fokú túraútvonal).

A térség megismertetésére több kezdeményezésünket is folytatni fogjuk, a 15 db információs terminálunk szolgáltatásainak fejlesztésével, és a határon átnyúló „gasztrokerék” programmal.

A lovas turisztikai szolgáltatások is elindultak, főleg nemzetközi együttműködésben megvalósult Nemzetközi huszár és lovas találkozó alkalmával. Néhány lótartó már patkós minősítéssel rendelkezik, de a helyi szolgáltatásfejlesztésre benyújtott pályázatokkal ezt még fejleszteni szükséges. További fejlesztésre vár, - a reméljük hagyománnyá váló - Nemzetközi huszár és lovas találkozó is.

Mária út

A Mária út Egyesület kezdeményezéséhez jelenleg 4 önkormányzatunk is csatlakozott. Egy település polgármestere az Ellenőrző Bizottság tagja lett.

A HFS-ben való megjelenését (célként) nemcsak a települések részvételi száma, hanem a Márianosztrai templom – (basilica minor) címe -, és búcsújáró hely adja létjogosultságát.

A Mária út egyre több vendégéjszakát hozhat az ebben résztvevő településeinknek, ezzel a helyi szolgáltatások fejlődhetnek, intézkedéseink közül többet is érint. Valamint a térségek közötti és a nemzetközi együttműködés keretében kialakított, és további fejlesztésre váró információs rendszer és marketing, valamint termék promóciós rendszer továbbfejlesztéséhez.

Nemzeti Park

Egyesületünk területének nagy része a Duna – Ipoly Nemzeti Park területén található. 2 erdei iskolánk van (Bernecebaráti, Királyrét) bemutató ház pedig Kemencén található.

Mint átfogó törekvés magába foglalja a specifikus céljainkat, intézkedések környezettudatosságra való áttérését. A megújuló energiát mindeztidáig kevesen használnak, különösen az Ipoly menti településeken, így itt még nagyon sok kommunikációra van szükség a fontosságára való tekintetre vonatkozóan. Munkaszervezetünk tevékenységével igyekszik példát mutatni a környezettudatos

működéssel, erre példa a nemrégiben elkészült „Játszunk szelektíven!” foglalkoztató füzet, amelyet az iskolások használhatnak. A lehető legtöbb környezetbarát irodaszer használatát, a szelektív hulladékgyűjtést mi már az irodában magától értetődőnek tartjuk. Együttműködünk a Duna-Ipoly Nemzeti Park által fenntartott Erdei Iskolákkal.

Egyéb források megjelenése esetén- jelenleg a KMR szűkös kerettel rendelkezik - fő fejlesztési prioritások lehetnek:

- Az alkonygazdaság, az időskorúak szükségleteinek kielégítését célzó beruházások
- Krízishelyzetben-, hátrányos helyzetben-, átmeneti gondokkal küzdők segítése, esélyegyenlőségi hálózat kialakításával, támogatásával
- Iskoláskorú gyermekek táborozási lehetőségeinek fejlesztése, meglévő iskolai táborhelyek, erdei iskolák fejlesztése
- Új TDM szervezet létesítési lehetősége a Szobi járás területén, meglévő Pest megyei TDM-ek hálózatosodásának kialakítása
- Ipoly Erdő Zrt., mint több megyén átívelő szolgáltató kisvasutak hálózatosodásának segítségével bevonása, erdei iskolák, erdei pihenők, kilátók felújításának biztosítása.
- Fafeldolgozás helyben történő megvalósítása.
- Vállalkozásfejlesztés (mikrovállalkozások fejlesztése) kis-, nagy- és komplex fejlesztések biztosításával.
- Bakancsos turizmus szálláslehetőségének fejlesztése.

4.4 SWOT

A SWOT jelentősége abban rejlik fejlesztési stratégiánk során – melyre mi is törekszünk -, hogy összeköti a feltárt tényeket, a közösség véleményét a javasolt stratégiával, azáltal hogy megnevezi a fejlesztési szükségleteket és a lehetőségeket a stratégia fő irányvonalainak kialakítása céljából. A vizsgálat részleteinek bemutatása miatt a SWOT szöveges elemzését is elkészítünk a társadalom, gazdaság, környezet területére. Mivel a stratégia egyik fő víziója a helyi termékek piacra jutásának fejlesztése, ezért erre a témára külön kitérünk az egyes SWOT elemek vizsgálata során.

(K-környezet, T-társadalom, G- gazdaság, rel - rövid ellátási lánc)

Erősség	Gyengeség
E_K_1 A térség kiemelkedő környezeti-, táji-, természeti és kulturális adottságokkal rendelkezik.	GY_K_1 Megújuló energiahasznosítás aránya alacsony.
E_K_2 Gazdag a hagyományra, valamint a tájjellegre épülő turisztikai vonzásleltár.	GY_K_2 Turisztikai desztináció menedzsment hiányzik és térségileg megosztott turisztikai alpinfrastruktúra.
E_K_3 Fejlődik az ökológiai gazdálkodás és az állattartás a környezeti feltételeknek köszönhetően.	GY_G_1 A munkaerő kereslet valamint kínálat nem elégti ki egymást
E_G_1 Keskeny nyomtávú vasútvonalak épültek/nek.	GY_G_2 A határon átnyúló közlekedés hiánya nincs jó hatással a terület turizmusára és a kapcsolódó gazdasági ágazatokra
E_G_2 A határ mentiség közlekedési, munkavállalási, nemzetiségi potenciáljainak támogatása, és kapcsolódási pontok kialakítása	GY_G_3 Kapcsolódó feldolgozóipar/üzemek hiányoznak
E_G_3 Főváros közelségéből adódó közlekedési útvonalak sokrétűsége (a térség déli részében).	GY_T_1 A térség alacsony fizetőképes kereslet
E_G_4 A mezőgazdasági termékek feldolgozására megfelelő mennyiségű alapanyag áll rendelkezésre és	GY_T_2 Elveszni látszódnak a területet jellemző hagyományok - nincs kellő hangsúly fektetve a

<p>bizonyos termékekre létezik a kereslet is.</p> <p>E_T_1 Gazdag gyümölcsstermesztési és feldolgozási hagyományok élnek a területen.</p> <p>E_T_2 Jó minőségű helyi termékekkel ellátott termelői piacok működnek a térségben</p> <p>E_T_3 A helyben lakó idősök hatalmas potenciált jelentenek az alkonygazdaság és annak szolgáltatói szektora számára</p>	<p>hagyományok őrzésére és ápolására.</p> <p>GY_T_3 Felgyorsultak a kedvezőtlen demográfiai folyamatok, valamint hiányzik ennek kiküszöbölését célzó stratégia (hiányzó letelepedést segítő „csomag” a fiatalok számára)</p> <p>GY_Trel_4 Alacsony a feldolgozott termékek aránya, aminek köszönhetően a kínálat bővülése elmarad. Ennek következménye a régi boggyósgyümölcs termőtáj-imázs átalakulása.</p>
Lehetőség	Veszély
<p>L_K_1 Megújuló energiahasznosítás fokozottan előtérbe kerülése országos és EU-s szinten. – A környezeti adottságoknak megfelelő megújuló energiaforrások arányának növelése.</p> <p>L_G_1 Ipoly hidak újraépítése javítaná a közlekedést és a területek elérhetőségét.</p> <p>L_G_2 Öko-, vadászati-, horgász- és vízi turizmus iránt mutatkozik növekvő kereslet, amelyet integrált (holisztikus) fejlesztésbe lehet megvalósítani. (Hiszen a kellő környezeti elemek már rendelkezésre állnak)</p> <p>L_Grel_3 A rel termékek iránt mutatkozó növekvő keresleti trendek, az országos mértékű lakossági szemléletformálásnak köszönhetően</p> <p>L_G_4 A termelői és feldolgozó ágazatra irányuló állami fejlesztések, támogatások kihasználása (pl.: adókulcs csökkentés)</p> <p>L_T_1 A letelepedni kívánó KKV-k képzett munkaerőt kívánnak meg. Olyan KKV-k vonzása, akik a helyben fellelhető szakképzett humánerőforrás kínálatot lefedik.</p> <p>L_T_2 Országos szemléletformálási és identitástudat formáló jó gyakorlatok alkalmazása</p>	<p>V_K_1 Fokozódó környezetterhelés a külső területről érkező turisztikai forgalom és az ipari tevékenységek externális hatásai miatt.</p> <p>V_G_1 A nem megfelelően összehangolt turisztikai fejlesztések a jelenlegi belső kínálat összeomlását eredményezheti.</p> <p>V_G_2 A kedvezőtlen helyi politikai döntések és a KMR forrásokból való kizárása miatt a feldolgozó üzemek letelepülésének elmaradása várható.</p> <p>V_G_3 Az országos szinten jellemző támogatási struktúra és a képzett mezőgazdasági dolgozók hiánya miatt centralizálódó mezőgazdasági szervezetek kialakulása várható.</p> <p>V_Grel_4 Az elszívó hatás következményeként az elköltözés, és az öregedő társadalom nehezíti a fizetőképes kereslet növekedését a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékek kapcsán.</p> <p>V_T_1 A főváros elszívó hatása mind a források elszívásában, a KKV-k és a munkaképes lakosság elköltözésében láthatóvá válik.</p> <p>V_T_2 Az elköltözés, és öregedő társadalom nehezíti a fizetőképes kereslet növekedését a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékekre.</p>

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A SWOT kulcsfontosságú része maga az elemzés, amelynek során a térség adottságait (erősségeit és gyengeségeit) vetjük össze a külső tényezőkkel (lehetőségekkel és veszélyekkel). A listák összeállítása önmagában nem sokban járul hozzá a megalapozott stratégia kialakításához, de négy különböző stratégiai hozzáállást reprezentáló fejlesztési irányt szűrhetünk le (offenzív, fejlesztő, védekező, elkerülő stratégia).

Ennek köszönhetően azonban könnyen határozhatjuk meg azokat a fejlesztési szükségleteket, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat tervezünk a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében. Ugyan a

beavatkozások pénzügyi forrása zömmel a VP LEADER intézkedése lesz, ugyanakkor megjelenítjük azokat a szükségleteket is, amelyekre a VP más intézkedéséből vagy más forrásból (VEKOP, EFOP, INTERREG) tervezzük finanszírozni.

SWOT mátrix

	Belső erősségek	Belső gyengeségek
Külső lehetőségek	<p>Offenzív stratégia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi kulturális és vallási közösségek fejlesztése, nemzetiségi hagyományok ápolása (generációk közti tudástranszfer elősegítése) vagyis a szemléletformálás és az identitástudat erősítése - Turizmus fejlesztés 	<p>Fejlesztő stratégia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezettudatosság, megújuló energiák széles körű alkalmazása - Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése - Határmentiségből adódó hátrányok csökkentése, előnyök fokozott kihasználása
Külső veszélyek	<p>Védekező stratégia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kedvező vállalkozói környezet kialakítása és mentorálása (a vállalkozási kedv motiválása céljából), valamint a vállalkozók közötti együttműködések elősegítése, támogatása. 	<p>Elkerülő stratégia</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása

Offenzív stratégiák

Helyi kulturális és vallási közösségek fejlesztése, nemzetiségi hagyományok ápolása (generációk közti tudástranszfer elősegítése) vagyis a szemléletformálás és az identitástudat erősítés (E_K_1, E_K_2; L_T_2)

Térségünk az elmúlt évtizedekben erőteljes gazdasági és társadalmi (előregedés, el/odavándorlás, civil szerveződések) változásokon ment keresztül, melynek következményeként a térség gazdag kulturális, vallási és nemzetiségi hagyományai, örökségei kopni kezdtek. A helyben maradt fiatalok, valamint az újonnan beköltözők egyre kevesebb része elhivatott a térség identitásának elsajátításában, mely részben abból ered, hogy nincs elegendő hangsúly fektetve a hagyományok őrzésére, ápolására. A folyamat még csak most kezdődött meg, így fontosnak tartjuk ezen trend megszüntetésére irányuló intézkedések minél hamarabbi bevezetését.

Turizmus fejlesztés (E_G_1, E_G_2, E_G_4, E_Trel_1, E_Trel_2; L_G_1, L_G_2, L_Grel_3, L_T_1)

A térség jellemző gazdasági ága a számos potenciállal rendelkező turizmus, de az ágazat szolgáltatás- és marketingcélú fejlesztésének gátat szab a turisztikai desztináció, az összekapcsolt és összehangolt (egy vezérfonalra felfűzött) tevékenységek hiánya. Ezen felül napjainkra felmerültek olyan keresleti igények is, amelyeket a helyi kínálat nem tud kielégíteni, miközben az ehhez szükséges szaktudás és alapanyag is rendelkezésre állna a térségben. Az igények kielégítéséhez nagyban hozzájárulna az eddig hiányzó (helyi, turisztikai jellegű termékekre és szolgáltatásokra épülő) KKV-k letelepedésének elősegítése, amelyhez az is hozzájárulna, ha a közlekedési folyósók kiépítetlensége miatt elzárt területek (a határ túloldala) is jobban elérhetővé válnának a KKV-k számára.

Fejlesztő stratégiák

Környezettudatosság, megújuló energiák széles körű alkalmazása (L_K_1; GY_K_1)

Napjainkra a térségünkben eddig fel nem merülő igény jelentkezett a megújuló energia hasznosítás területén. Mára már a befektetés megtérülési ideje olyan reális kereteket ölt, hogy kisebb települések intézményei is gondolkoznak ezen fűtési rendszer kiépítésében, melynek köszönhetően a fennmaradó kiadások összegét a lakosság igényének szélesebb körének kielégítésre tudnak fordítani,

valamint nagyban hozzájárulnak a térség környezettudatos szemléletéhez valamint a környezetterhelés csökkentéséhez (ezzel részt vállalva az Unió törekvéseiben).

Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése (L_Grel_3, L_T_2; Gy_Trel_4)

Véleményünk szerint helyi termelőink csak – az eddig hiányzó – magas szintű együttműködések révén tudják helyi termékeiknek valamint szolgáltatásaiknak előállítási költségeit-, fogyasztási árakat csökkenteni (vásárlókör növelés céljából), minőségbeli növekedést elérni, valamint bevételeiket, értékesítési területeiket növelni a mára már felmerült keresleti igények kielégítése céljából. Térségünk határmentiségéből (viszonylagos elszigeteltségéből), valamint a fizetőképes kereslet csökkenéséből (a lakosság elöregedése) adódóan úgy véljük fontos az „önellátó térség” koncepció fejlesztése, melyhez többek között hozzájárul majd a jövőben az eddig elmaradó vállalkozószervezet finomhangolása, a REL hálózat- a hiányzó együttműködés (pl. közétkeztetés, termelői megjelenés) - kialakítása vagy a lakosság identitástudatának és szemléletformálásának intézkedései is.

Határmentiségből adódó hátrányok csökkentése, előnyök fokozott kihasználása (L_G_1; GY_G_2)

A határmentiségből adódó gyengeségeink felszámolása érdekében az ebből eredő előnyök fokozott hasznosítását ösztönöznénk, mint a határon átnyúló együttműködések erősítését, akár magyar - szlovák közös rendezvények, közös gazdasági - turisztikai projektek (pl.: Ipoly hidak korszerűsítése, felújítása) megvalósításán keresztül, hiszen ezek a jelenleg ki nem használt adottságok potenciális együttműködési lehetőségeket jelentenek a térség számára.

Védekező stratégiák

Kedvező vállalkozói környezet kialakítása és mentorálása (a vállalkozási kedv motiválása céljából), valamint a vállalkozók közötti együttműködések elősegítése, támogatása.(E_G_4, E_Trel_1, E_Trel_2; E_T_3; V_G_1, V_G_2, V_T_1)

A lakossági összetétel változásának és a KMR-hoz való tartozásnak (pályázati forrásokból történő kimaradásának) köszönhetően a kiskereskedelmi és termelő vállalkozások száma és szerkezete jelentős változást mutat (pl.: alkonygazdaság megjelenése). A fent említett okok miatt fontosnak tartjuk a KKV-k számának növelését, valamint a turizmus fejlesztését (a belső kínálat stabilizálása céljából), szerencsés esetben a kettő együttes megvalósulását. A kiskereskedelmi, vendéglátó egységek és az intézményi étkeztetés további koncentrációját megakadályozná, valamint gazdasági szerkezet összetételét pozitív irányban befolyásolná a megfelelő alpanyaggal és szaktudással rendelkező helyi termék-előállítók, értékesítők indulásának támogatása és palettájának diverzifikációja, illetve az innovatív helyi termékek megjelenése.

Elkerülő stratégiák

A helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása (GY_T_2, GY_T_3; V_Grel_4, V_T_1)

Elkerülő stratégiánk egyik legfontosabb eleme a helyi társadalom demográfiai egyensúlyának helyreállítása, hiszen - ahogy azt a helyzetfeltárásban leírtuk - jelenleg negatív folyamatok (a fiatal korosztály hiánya) jellemzi térségünket. A jelenlegi vándorlási trend nem a fiatalok beköltözését, hanem a középkorúak letelepedését mutatja. Ennek függvényében célszerűnek látjuk a fiatalok otthonteremtésének elősegítését, melyhez a térségi identitásba való bekapcsolódást várnánk el, ezzel is elősegítve a könnyebb beilleszkedést, a hagyományok ápolását. E program a jelen demográfiai trendekre ad válaszokat, azokat csökkenteni, mérsékelni hivatott, de az intézkedés fő célja, hogy a térség vonzó legyen, a folyamatok megforduljanak és növekedjen a fizetőképes kereslet.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

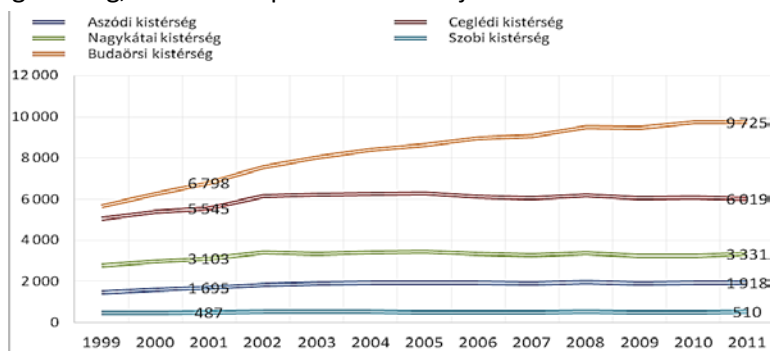
Közép-Magyarország régió, amelynek része az egyesület által képviselt terület, a fejlett kategóriába tartozik, emiatt nem jogosult megfelelő mértékű kohéziós támogatásra. Az **egy főre jutó GDP** alapján Pest megyét megelőzi több olyan megye is, amely része a konvergencia programnak, ilyen Komárom-Esztergom, Győr-Moson-Sopron, Fejér vagy Vas megye annak ellenére, hogy a Közép-Magyarországi régió az egy főre jutó GDP tekintetében első helyen van az országban.

A legmegdöbbentőbb az, hogy míg a többi megyénél látunk egy lassú felzárkózást az országos átlaghoz addig Pest megyében egy 9,5% pontos **lemaradást** találunk/tapasztalunk.

E mellett az **akciócsoport által lefedett térség a hátrányos helyzetű területek közé tartozik.** Ipolytölgyes megtalálható az átmenetileg kedvezményezett települések jegyzékébe (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 3. melléklete alapján), Nagybörzsöny pedig a társadalmi – gazdasági infrastruktúráis szempontból kedvezményezett települések jegyzékében szerepel (105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet 2. melléklet).

Ha a járás területét nézzük, látjuk, hogy egy kevésbé fejlett térségről van szó: rossz megközelíthetőség, előregedő, képzetlen társadalmi összetétel, alacsony szolgáltatás színvonal, alacsony vállalkozás-sűrűség, az agrárgazdaság, élelmiszer-ipar térvesztése jellemzi.

A működő vállalkozások száma alig változott az elmúlt tíz év során. Míg a többi kistérségben kétszáz új vállalkozás indult, addig a Szobi kistérségben a húszat sem éri el ez a szám. A vállalkozások hiánya hátrányosan érinti a munkaerőpiacot, gyorsítja az elvándorlást, ezzel együtt a települések előregedését. Romlik a vásárlóerő, a már meglévő vállalkozások egy részét is hátrányosan érinti a fennálló helyzet.

10. ábra Működő vállalkozások száma, összehasonlítva a Pest megyei kistérségeket (forrás: Pest megye fejlesztési, lehetőségei, különös tekintettel a Szobi járás területére, Kánai Gergely előadása)

Az elmúlt években a statisztikákban megfigyelhető volt a munkanélküliségi ráta csökkenése, de ez csak a közfoglalkoztatotti státusz megjelenése miatt történt. Sok településen akár az ötvenet is eléri azoknak a száma, akik **közmunka programban** részt vesznek. A programból való kilépés nagyon nehéz, főleg a munkahely hiány miatt, de a megfelelő szakmai végzettségek szükségessége és a nehéz közlekedés is közrejátszik abban, hogy ez az állapot nem fog változni a jövőben, ha nem történik a térségben komoly beavatkozás.

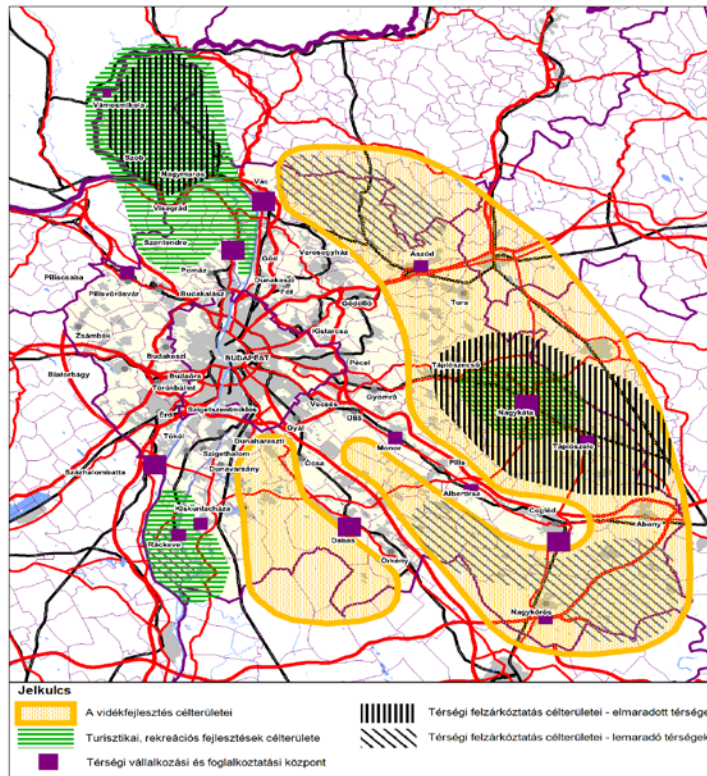
A települések öregedését és a fiatal lakosság elvándorlását az egyre **növekvő eladó lakóingatlanok száma** is mutatja. Főleg azokat a településeket érinti, ahol a nem megfelelő közlekedés is nehezíti az ott lakók életét. Ezekben a településeken sokszor a lakóházak több mint 10%-a eladó sorban van, sokuk már több éve vár új tulajdonosára.

Néhány településen működnek **szociális intézmények**, mint pl. öregek otthona, nevelőotthon, fogyatékosok számára működő otthon.

Működik az otthoni szociális ellátás is idősek számára, habár ez az ellátási program a jövőben nagy változáson fog átmenni. Ezt a szociális rendszert tovább kellene folytatni és kiterjeszteni, hiszen az elöregedéssel küszködő településeken tovább nő azoknak a száma, akiknek szükségük lesz erre a szolgáltatásra. Továbbá egyre több településen található egyedül élő idős ember, akinek szüksége lenne a segítségkérés formájának megoldására, helyi gondozás igénybevételére.

Fontos lenne a térségben a következőket fejleszteni, hogy fel tudjon zárkózni az akciócsoport által képviselt terület is legalább a magyarországi átlaghoz. **A Szobi-járás komplex fejlesztése szükséges.**

1. Térségi szintű, foglalkoztatásbővítési célú turizmusfejlesztés
2. Alternatív helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés
3. Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása
4. Települések energia önellátó képességének fokozása
5. Helyi kultúra-, és közösségek fejlesztése
6. Több lábbon álló gazdaságának dinamizálása
7. Lemaradó térség komplex fejlesztése
8. Közlekedésfejlesztés
9. Települési infrastruktúra fejlesztés az élhetőbb, fenntarthatóbb lakókörnyezetért
10. Fenntartható, hatékonyan működő, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó épített és természeti környezet kialakítása
11. Társadalmi innováció-, megújulás-, a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

11. ábra Célterületek összehasonlítása Pest megye különböző térségei között (forrás: Pest megye fejlesztési, lehetőségei, különös tekintettel a Szobi járás területére, Kánai Gergely előadása)

5.2 Környezeti fenntarthatóság

Térségünk szinte minden települését érinti a **Duna-Ipoly Nemzeti Park**, valamint a **Natura 2000** természetvédelmi terület. Földrajzi adottság, hogy itt terül el a Börzsöny hegység, jelentős élővizekkel. A Duna és az Ipoly folyók mentén található 11 település, a Dunakanyar települései és Nagybörzsöny kiemelt turisztikai célpontjai. Jelentős az átmenő turistaforgalom.

A Natura 2000 területek nagysága a Börzsönyben közel megegyezik a védett terület összes kiterjedésével. Legjellemzőbb ide tartozó növénytársulások bükkösök, a gyertyános-tölgyesek, a cseres-tölgyesek, valamint a folyó menti mocsárrétek. A Natura 2000 hálózat kijelölésének célja a biológiai sokféleség fenntartása, megőrzése a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és a vadon élő növény- és állatfajok élőhelyének megőrzése által. A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ (1) szerint¹⁷a természetmegőrző vidékfejlesztés; az ökológiai vidékfejlesztés; a szennyezés megelőzése,

¹⁷„A Natura 2000 terület kijelölésének célja az azokon található, az 1-3. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló

minimalizálása, az újrahasznosítása; a takarékoság a kimerülő készletekkel; és az értékvédő gazdálkodás a megújuló energiaforrásokkal nem szabad, hogy csak hangzatos frázis legyen. Segíteni kell a megújuló energiaforrások hasznosítását, az energiahatékonyság javítását, a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítását.

Ugyanakkor a **nagy kiterjedésű védett területek miatt kialakult a térségben egy kettőség**. Ezeket a területeket nem lehet szántóként megművelni, csak legelőként, kaszálóként (csak a nappali kaszálás) lehet hasznosítani, de állatállomány hiánya miatt így nem tudják hasznosítani. Viszont az önkormányzatoknak a kialakult közmunkaprogram miatt szükségük lenne több megművelhető területre, hogy a program keretében megjelent munkaerőt ki lehessen használni és hatékonyan igénybe venni.

A környezet védelem, a szennyezés megelőzése, minimalizálása céljából, az **alternatív energetikai megoldások fejlesztésére** is nagy hangsúlyt kellene fektetni a térségben. Jelenleg a fűtőkorszerűsítés fontos lépés lenne, hiszen sok településen a szénrel és fával fűtés a legelterjedtebb megoldás, viszont a környezeti szempontból nem a leghatékonyabb forma. Kevés a napkollektor, napelem. A korszerű energetikai rendszerek kiépítése, fejlesztése egy fontos szempont számunkra.

A tiszta, egészséges környezet fontos szempont az egyesület számára. Ezért is próbálunk minél több olyan programot, projektet szervezni, amiben a környezetvédelem előkelő szerepet játszik. 2015-ben az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság által meghirdetett pályázaton projektünkkel elnyertük a támogatást, melynek segítségével a helyi sajátosságokat figyelembe véve elkészítettünk egy gyerekeknek szóló foglalkoztató füzetet a szelektív hulladékgyűjtésről. A foglalkoztató füzet neve „Játszunk szelektíven”. Fontos szempont volt, hogy a szelektív szemétygyűjtés falun és városban sok esetben más módon történik. Ritkábban találkozunk a gyerekek, pl. szelektív hulladékgyűjtő szigetekkel, "nincs" vagy alig van zöldhulladék, vagy éppen a helytelen hulladék égetés sem ritka falvakban vagy kisebb városokban. A hulladék gyűjtés az általunk képviselt tizenhét település szinte mindegyikében, más és más, attól függően, hogy éppen milyen szemétszállító céggel szerződött le az önkormányzat, így a tudásuk és tapasztalatuk is más a gyerekeknek ezzel kapcsolatban. Emiatt gondolta úgy az egyesület, hogy a térség iskoláinak és a gyerekeknek szüksége van egy olyan játékos foglalkoztató füzetre, ami megfelel a helyi sajátosságoknak, emellett fejleszti a gyerekekben a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, megváltoztatja az ezzel kapcsolatos szemléletmódjukat és gondolkodás módjukat. A játékos foglalkoztató füzet elkészítésében a helyi iskolákban oktató tanítókat, tanárokat kértük fel, illetve hulladékgazdálkodás területén dolgozó szakembereket, hogy összeállítsák a feladatsorokat.¹⁸

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület helyi fejlesztési stratégiája hozzájárul a helyi fenntarthatósághoz, azáltal, hogy előtérbe helyezi a térség hagyományait, az itt előállított helyi termékeket, a helyi hagyományok és néprajzi ismeretek fennmaradását. Célirányosan tervezi a természet- és környezetvédelem fontosságát, szolgálja a térségen belüli együttműködést, tervez a térségek közötti és nemzetközi együttműködések pozitív hatásaival, a határon átnyúló program prioritásainak megjelentetésével, és előre mutató képet ad a térség fejlesztési céljaira vonatkozóan.

- HFS-ben megjelenő szempontok főként a gazdasági megújulásra, a turisztikai fejlesztésekre, a helyi termékek innovációjára, a helyi gazdasági fejlesztésére épít. A helyi termékek

élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a kijelölés alapjául szolgáló természeti állapot és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.”

¹⁸ Játszunk szelektíven! – Foglalkoztató és gyakorló füzet 6-11 éves korosztály részére 2016. Letölthető:

https://www.dropbox.com/s/c27fjaim7u293zs/BDI_J%C3%A1tsszunk_Szelekt%C3%ADven-FINAL-PRINT-Overprint-PAGES-v02.pdf?dl=0

elsődleges támogatásával a „Dolgozz helyben” elv érvényesül, mellyel a térségben az elvándorlás, és a elöregedés folyamata lassítható, illetve megállítható.

- **Stratégiánk minden településnek, minden nemzetiségnek (sváb, szlovák), etnikai kisebbségeknek és minden korcsoportnak nyújt lehetőséget az igazságosság és a társadalmi esélyegyenlőség elvét alapul véve. Stratégiánk kiemelten biztosítja, preferálja a nők, a gyermekek, az idősek és a fogyatékkal élők esélyegyenlőségét, a fiatalok elvándorlásának lassítását.**

Minőségi termékek, termékfejlesztés és technológiai innováció: A hagyományos termékek új technológiai feldolgozásával a minőségi termelést; a megújuló energia megjelenését, előnyben részesítik egyre több helyen.

Térségen belüli termelési együttműködések (szervezeti innováció): A vidékfejlesztési források és feltételeknek köszönhetően új típusú együttműködési formák jöhetnek létre. Ezáltal erősítjük a térségen, településen belüli termék feldolgozási láncolat kialakítását, a termelők, gyártók, az eladók egymás közti kereskedelmi kapcsolatoknak a kialakítását, és egy - egy településen a már meglévők javítását külön intézkedéssel.

Helyi ökoszociális érdekelttség és társadalmi felelősségvállalás: Célkitűzéseink a helyi közösségek érdekeit szolgálják, települési – térségi – térségek közötti – nemzetközi együttműködések támogatják. Elősegítik a településen belül az önkormányzat, a civil szervezet, a vállalkozó, a magánszemély és nem utolsósorban az egyház egymásra találását.

Társadalmi méltányosság (folyamat innováció): A KKV-k kiemelt támogatásával, ún. inkubátorház létrehozásával a térségben egyedülálló segítő, szolgáltató központot hoznánk létre. Több intézkedésünk hozzájárul a vidéken élők megélhetésének javításához a vállalkozóvá válással, a helyi vagy térségen belüli foglalkoztatás előírásával, a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásával;

Tudásalapú vidékfejlesztés (folyamat innováció): Munkánkkal, célkitűzéseinkkel, intézkedéseinkkel segítjük az ügyfeleinket, hogy hozzáférjenek az információkhoz és a tudáshoz, amellyel előrébb tudnak lépni. Segítjük a térségen belüli együttműködésekkel a helyi szellemi kapacitások és szolgáltatások kiépítését;

Társadalmi kohézió (folyamat innováció): Azzal, hogy közösen alkottuk és alkotjuk meg stratégiánkat, hogy közösen tervezzük meg a fejlesztési irányokat, segítjük azt, hogy a vidéki közösségeink saját maguk meg tudják alkotni jövőképüket, identitásukat a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület stratégiájából kiindulva. Segítjük, hogy a városból kiköltözők ne „gyűttment”-ként éljék településeinken az életüket, hanem ők is egyenrangú társai legyenek a vidék életének.

Szolidaritás, területi kohézió: A stratégiánkban megfogalmazott célokkal, intézkedésekkel elősegítjük a termelő, előállító – fogyasztó egymásra utaltságát, a helyi közösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítását;

Nemzedékek közötti igazságosság és társadalmi esélyegyenlőség: Stratégiánkat áthatja a nők, a gyermekek, a fiatalok, az idősek és a fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása. Hiszen ezt a célt már több önként végzett munkában, eddigi kiírásoknál magasabb pontszámmal történt értékeléssel mindig szem előtt tartottuk.

Társadalmi részvétel: Munkánkkal, eddigi tevékenységünkkel, a most végzett stratégia felülvizsgálattal, és további minden megnyilatkozásunkkal segítjük a helyi – térségen belüli közösségeink civil és szakmai szervezeteink részvételét a vidékfejlesztési döntéseknél, támogattuk és támogatjuk az önszerveződéseket.

A HFS lehetőséget biztosít a különböző szférák közötti együttműködésre, az innováció növelésére, és a hálózatépítésre.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Jövőkép
A kiemelt minőségű termékek és szolgáltatások előtérbe helyezésével élhető járás, vonzó településekkel

7.2 A stratégia célhierarchiája

Átfogó célok	
1.	Együttműködő és helyi erőforrásokat felhasználni képes fenntartható és versenyképes vállalkozások megerősödése.
2.	Előnyök fokozott kihasználása, a határmentiségből adódó hátrányok csökkentése.
3.	Javuló helyi társadalmi viszonyokra és esélyegyenlőségre építő közösségek fejlesztése.

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Kedvező, innovatív együttműködésre képes mikrovállalkozói környezet kialakulása, kiemelten a helyi termék előállítóknak és turisztikai szolgáltatóknak.	1. A támogatással megtartott és létrejövő új munkahelyek száma: 2. A támogatás felhasználása után új férőhelyek száma: 3. Konzorciumi együttműködések száma:	8 db 15 férőhely 5 db
2.	A helyi hagyományokon alapuló, vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések támogatása.	1. A tudásátadásba bevont szereplők száma: 2. Támogatásból megvalósuló tematikus napon résztvevők száma	50 fő 200 fő
3.	Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése, ösztönzése továbbá a kiemelt minőség, mint közösségi marketing és az egyéni kommunikáció fokozása.	1. Járási REL hálózatba bevont tagok száma: 2. Járási áru és szolgáltatásismertető honlap fejlesztése 3. Járási turisztikai hálózatot igénybe vevők száma:	30 fő 1 db 20 000 fő

4.	Az előregedő társadalom és az elnéptelenedő települések miatt a fiatalok otthonteremtésének elősegítése, és az alkonygazdaság támogatása.	1. Támogatásból megvalósuló fecskeházakba beköltözők száma:	10 fő
5.	Határmentiségből adódó hátrányok felszámolása, előnyök fokozott hasznosítása, együttműködések erősítése.	1. Magyar - szlovák közös rendezvények száma 2. közös gazdasági - turisztikai projektek	5 db 3 db

Intézkedések (beavatkozási területek)		Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá				
		1.	2.	3.	4.	5.
1.	Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	x		x		
2.	Börzsöny-Duna-Ipoly turisztikai szolgáltató központ kialakítása	x		x		x
3.	Hagyományőrző, kulturális és civil élet támogatása		x			
4.	Helyi termelőknek, kézműveseknek marketing fejlesztés, marketing célú előadások, workshopok szervezése	x		x		
5.	„Fecskeház”, avagy fiatalok letelepedését segítő támogatás				x	
6.	REL (hálózati együttműködés, koordináció)			x		x
7.	„Gurulj velünk” régiós fejlesztés HATÁRON ÁTNYÚLÓ PROGRAM segítségével	x				x
8.	„Határon átnyúló szolgáltatóház”	x				x
9.	„Helyi kézműves portékát ajándékba” HATÁRON ÁTNYÚLÓ PROGRAM segítségével		x			x

Céljainkkal, intézkedéseinkkel az egyesületünk területén élők két legfontosabb igényét próbáljuk enyhíteni.

Az egyik kihívás, hogy Közép-magyarországi Régió speciális helyzetét az okozza, hogy az egy főre jutó GDP tekintetében - Budapest hatása miatt - a közösségi átlag fölött áll, ezért – eltérően a többi hat magyar régiótól – nem jogosult olyan mértékű és feltételrendszerű kohéziós támogatásra, mint a közösségi átlag 75 százaléka alatti legfejletlenebb régiók. Ráadásul az állami támogatási szabályok alapján a vállalkozásoknak adható maximális támogatási intenzitás is alacsonyabb, mint a fejletlenebb régiókban. Budapest és vonzáskörzete (pl. Budaörs) jó gazdasági adatai „felhúzzák” az egész régió átlagát az EU átlag fölé, ezért a régió egésze a 2014-2020 időszakban már a legfejletlenebb (ún. „versenyképességi”) régiók közé tartozik miközben Pest megye, ha önálló lenne, a legfejletlenebb régiókaté kategóriába tartozna.¹⁹

Pest megyében ugyanolyan szükség lenne a fejlesztési forrásokra, mint más megyékben, de Budapest és az agglomerációs települések fejlettsége miatt mégsem vagyunk rá jogosultak sem a GINOP-ra, sem az EFOP-ra, de sorolhatnánk a többi.

A VP forrásoknál is KMR területe kevesebb támogatási intenzitást kap, mint más régió. Ez a kedvezményezett járás besorolású területek un. elmaradott településeinek leküzdhetetlen hátrányt jelent.

¹⁹ Forrás: <http://www.pestmegye.hu/44-kiemelt-temak/3286-az-unios-regiolehatarolas-folyamata-a-kozep-magyarorszag-i-regio-kettevalasanak-lehetosegei-es-perspektivai> letöltés ideje: 2016. 01. 10.)

Mindenki a kevés LEADER forrásra vár (ebben az időszakban sokkal kevesebb a fejlesztési forrás keret, mint a 2007-2013-as időszakban), hisz abból kellene megoldanunk azokat a fejlesztési lehetőségeket, amelyeket más régiókban a GINOP-ból, vagy egyéb OP-ból meg tudnak oldani, ami kivitelezhetetlen.

A másik probléma, hogy a 2007 – 2013-as időszakban több lépést is tettünk a fejlesztési források kihelyezésénél (LEADER célterületek, intézkedések megfogalmazásakor, értékeléskor), hogy a legfejletlenebb régióból, és különösen az Ipoly-mente hátrányos helyzetéből közösen keressünk kiutat. Ezért nagy hangsúlyt fektettünk a helyi szolgáltatások, helyi termékfejlesztések segítésére. De több önként vállalt feladatnál is ez vezérelt minket. Most azonban a kevés fejlesztési forrás miatt csökken a hátrányos helyzetből való kitörési lehetőség.

Jelenleg a 2014 – 2020-as időszakban a helyi szolgáltatásfejlesztést, induló helyi termékfejlesztést, turisztikai fejlesztéseket helyezük előtérbe. Ezért több forrást allokálunk gazdaságfejlesztésre (68%), ugyanakkor arra helyezük a nagyobb hangsúlyt, hogy a térségen belüli együttműködések (konzorcium) erősítsük az egyes intézkedésen belül megemelt forrás biztosításával. Az együttműködést segíti a turisztikai szolgáltató központ kialakítása is, amely egy szervezet koordinálásával, de több településen valósulhat meg. A kérdőíves felmérések is azt bizonyítják, hogy a kommunikáció- a marketingfejlesztésre nagyon nagy szükség van a térségben. Sokan nem tudnak megfelelően ár-érték arányt számolni, amelyet a 4. számú intézkedéssel, valamint a REL TAP-mal, mint tematikus alprogrammal segíteni tudunk.

Kiemelt minőségű szolgáltatás, Kiemelt minőségű helyi termék, mint kommunikációs eszköz bevezetése a „legtakarosabb porta” kezdeményezésünk mintájára.

A hátrányos helyzetünkből adódóan, valamint a munkahelyek nehéz megközelítése miatt sok fiatal városba költözik. Ez kihat a településeink lakosság összetételére. Egyre több az idős és az egyedülálló a térségben. De a fiatalok helyben maradását, vagy ide költöző fiatalok letelepedését segítené a Fecskeházak kialakítása, mert a 17 településünk közül 11 településen található leromlott szolgálati lakás, amelyet felújítással, és a közösségi életbe bevont fiatalok vállalásával az elvándorlás üteme lassulhat.²⁰

Mivel a területünk nagy része határmenti térség, így az INTERREG V-A prioritásaira épülő fókuszcsoportos megbeszélések alatt közösen megalkotott fejlesztési irányoknak is helyet biztosítunk a stratégiánkban.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

LEADER –forrásból megvalósuló intézkedések

1. Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	
Specifikus cél	Kedvező, innovatív együttműködésre képes mikrovállalkozói környezet kialakulása, kiemelten a helyi termék előállítóknak és turisztikai szolgáltatóknak.
Indoklás, alátámasztás	Járásunk területén eddig is a legnépszerűbb gazdaságfejlesztést szolgáló intézkedés volt. A kérdőívek, a személyes megbeszélések tapasztalatai alapján az egyik legnagyobb igény a helyi gazdaságfejlesztésre van. A SWOT analízisben feltártak alapján, a stratégia a gyengeségek hatékony erősítésére és a lehetőségek

²⁰ 18. sz. melléklet. Önkormányzati lakások felmérése

	<p>kihasználására törekszik, kiemelten a helyi termelésre és szolgáltatásra, a térségben meglévő szakmai kapacitásra alapozva. Ezzel is megoldható a foglalkoztatathatóság, akár csak önfoglalkoztatás keretében is. A vállalkozásfejlesztés, turisztikai szolgáltatásfejlesztés, azért is kiemelten fontos, mivel a KMR-ben nagyon kevés a lehetőség vállalkozásfejlesztés igénybe vételére. Ugyanakkor jelentős turisztikai adottságokkal rendelkezünk (kisvasutak, több országos védelem alatt álló épület, a Börzsöny, mint kiránduló hely).</p> <p>A helyi termék előállítók segítése: helyi élelmiszerrendszer elemzés alapján, vannak olyan helyi termelők, akik még nem rendelkeznek nagymértékű mezőgazdasági árbevétellel, ugyanakkor felesleget termelnek. A tájazonos fajták koordinált termelése, feldolgozása és értékesítése támogatja a helyi termelők elindulását. Célunk az innovatív és eladható termékek megjelenése.</p> <p>Preferáljuk a térségen belüli együttműködésben (konzorciumban) megvalósuló elképzeléseket, hogy erősítsük az egymástól nem elszigetelt pályázatokat.</p>
<p>A támogatható tevékenység területek meghatározása</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Működő helyi szolgáltatások fejlesztése új eszközökkel, infrastrukturális és technológia feltételek biztosításával (épületek, építmények építése (felújítás, bővítés, új építés), külső és belső rekonstrukció, energetikai fejlesztése), 2. működő turisztikai szállások, attrakciók fejlesztése az ide látogatók kényelme érdekében, 3. induló helyi termék előállító feldolgozási kapacitás elindulásának segítése, épület kialakításával, felújításával, eszközök beszerzésével, infrastrukturális feltételek biztosításával, 4. konzorciumi együttműködésben megvalósuló vállalkozásfejlesztése, 5. marketing kiadások önállóan nem támogathatóak, 6. a pályázat szempontjából indokolt immateriális javak beszerzése.
<p>Kiegészítő jelleg, lehatárolás</p>	<p>A KMR településeire nem vonatkozik a GINOP, mint pályázati lehetőség. A VEKOP – ban nem tudnak mikro vállalkozások pályázatot benyújtani. A VP 4.2-es intézkedéssel szemben mi támogatjuk az 50%-nál kevesebb mezőgazdasági árbevétellel rendelkezőket, de nem támogatjuk az ANNEX I-es termék előállítókat. A VP 6.2-es intézkedésénél induló vállalkozások tudnak pályázatot benyújtani. A 3000 STÉ alatti helyi termékfejlesztésre is szüksége van a térségnek, ami VP-ből nem támogatott, így a LEADER kiírás katalizátor szerepet tölthet be. A térségen belüli együttműködés csak LEADER program segítségével valósulhat meg.</p>
<p>A jogosultak köre</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mikro vállalkozás (egyéni és társas vállalkozások egyaránt) • őstermelő • önkormányzat • nonprofit szervezet (kivéve szociális szövetkezet)
<p>A kiválasztási kritériumok, alapelvek</p>	<p><u>Alapelvek:</u> olyan vállalkozások, őstermelők, akiknek szükséges az induló, kiegészítő támogatás vagy a konzorciumi együttműködés keretében megvalósuló vállalkozásfejlesztés, legalább két együttműködő partner bevonásával, egy projektgazda</p>

	<p>koordinálásával.</p> <p>Köteles a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni.</p> <p>A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.</p> <p><u>Kiválasztási kritériumok:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Vállalkozás (ok) bemutatása (gazdasági téren, erősségei, gyengeségei, jogszabályi előírásokon túl igazolt vagy tanúsított minőségirányítási rendszer működtetése)• Fejlesztés szükségességének indoklása• A fejlesztés várható hatásainak bemutatása (gazdasági, társadalmi, környezeti)• Fejlesztéssel érintett tevékenység emberi erőforrásainak bemutatása• Fejlesztéssel érintett tevékenység innovatív elemeinek bemutatása• Többlet pontban részesül az a fejlesztés, amely a „Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület kiemelt minőségű szolgáltatása/kiemelt minőségű helyi termék” címre nyújtott be pályázatot, vagy már pozitív elbírálást kapott, amelyet dokumentummal igazol• Többlet pontban részesül az, aki legalább 2 éve a BDIVE területén székhellyel rendelkezik, amelyet dokumentummal igazol.• Konzorciumi megvalósítás²¹keretében megvalósuló pályázatnál a projektgazda az együttműködő partnerekkel együtt mutatja be célját, az együttműködés kereteit, módját, a közös fejlesztésre vonatkozó elképzelést. Legalább 2 partnerrel kötött konzorciumi szerződést csatolni kell• A projekt megvalósulása által bizonyítottan javul a termék/szolgáltatás minősége• A pályázó nyilatkozatban vállalja, hogy a projekt megvalósulása után nyilvánosan meghirdetett projektzáró rendezvényt tart, és biztosítja a széleskörű kommunikációját
Tervezett forrás	200 000 000 Ft <i>Egyéni pályázat esetén:</i> <ul style="list-style-type: none">• mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás

²¹Konzorciumi megvalósítás: (több kedvezményezett támogatásával megvalósuló projektek esetében a részes felek (tagok) polgári jogi szerződésben szabályozott munkamegosztásán alapuló együttműködése a projekt közös megvalósítása, valamint ennek érdekében közös gazdasági érdekeik előmozdítása és erre irányuló tevékenységük összehangolása céljából) 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 3.§ (1.) 19. pontja alapján

	<ul style="list-style-type: none"> • önkormányzat, nonprofit szervezet esetében 60%-os támogatás intenzitás • minimum 300 000 Ft, maximum 4 000 000 Ft a támogatás igényelhető <p><i>Konzorciumi megvalósítás esetén (legalább két bevont partner):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>projektgazda</u> <ul style="list-style-type: none"> • mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás • önkormányzat, nonprofit szervezet esetében 60% támogatás intenzitás 2. <u>konzorciumi partner</u> <ul style="list-style-type: none"> • mikrovállalkozás 60%-os támogatás intenzitás • önkormányzat, nonprofit szervezet esetében 85% a támogatási intenzitás • az együttműködésben megvalósuló projekt összesen maximum 12 millió Ft támogatást kaphat, amelyből egy - egy együttműködő partnernél minimum 3 millió Ft támogatásból valósulhat meg a fejlesztés • egyszerűsített vagy hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	<ul style="list-style-type: none"> • Első meghirdetés: 2016. II. félév - tervezett megvalósítás 2018. II. félév. • Második meghirdetés: 2017. II. félév –tervezett megvalósítás: 2019. I. félév.
Kimeneti indikátorok	<p>25 - 35 támogatott nyertes</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 - 3 önkormányzat • 3 - 5 nonprofit szervezet • 20 - 27 mikrovállalkozás kaphat támogatást

2. Börzsöny-Duna-Ipoly turisztikai szolgáltató központ kialakítása

Specifikus cél	Helyi szolgáltatásfejlesztés. Tematikus térségi hálózatok kialakítása, erősítése az együttműködésből fakadó hozzáadott értékek elérése érdekében. Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése, ösztönzése és a kiemelt minőség, mint közösségi marketing és kommunikáció fokozása. Határmentiségből adódó hátrányok felszámolása, előnyök fokozott hasznosítása, együttműködések erősítése.
Indoklás, alátámasztás	Egyesületünk területe a turisztikai céllal idelátogatók számára nem kellően ismert. Leginkább a Duna jobb partját látogatják, töltenek el több napot. A TEIR adatok is bizonyítják, hogy kevés az itt töltött vendégéjszakák száma, különösen a külföldiek körében. Ugyanakkor a Börzsöny, mint turisztikai – bakancsos, kerékpáros turisztikai célpont, valamint a jelenleg már 2 település 1 lapátos minősítéssel rendelkező kikötője nem kellően ismert az idelátogatók körében. A falusi turizmusban, vendégasztallal foglalkozó vállalkozók nem tudnak megjelenni közösen, szervezett formában, felhívva a figyelmet a lehetőségekre. 3 kisvasúttal is rendelkezünk, de sokan nem, vagy kevésbé ismerik a programjaikat az egyesület által kihelyezett turisztikai érintőképernyős terminálok mellett sem. Az idelátogatók igénylik a személyes tájékoztatást a látnivalókról, szolgáltatókról, programokról, térképek, tájékoztató kiadványok egy helyen való eléréséről. Ez jelenleg egy településen sem elérhető a járás teljes területére koncentráltan.
A támogatható tevékenység	<ol style="list-style-type: none"> 1. A látogatói infrastruktúra fejlesztés részei lehetnek infópontok kialakítása telepített faházakkal, amely nem építési engedély köteles

<p>területek meghatározása</p>	<p>beruházás; vagy használatba átadott helyiségek igénybevételével,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. helyi termékek, tradicionális gasztronómia bevonása a turisztikai kínálatfejlesztésbe, helyi termelői piacok szolgáltatásainak összehangolása (helyi beszállítói kapcsolatok erősítése érdekében) kiadványok, tematikus napok keretében; 3. szemléletformálás a desztinációban a turisztikai szolgáltatók és a turisták részére (pl. rendezvények, tréningek, motormentes eszközök használatát előtérbe helyező tájékoztató projektelemek, térképek, személyre szabott tájékoztatási lehetőségek.), 4. eszközbeszerzés: marketing eszközök, irodaszerek, infópontok felszerelési tárgyai, 5. a pályázat szempontjából indokolt immateriális javak beszerzése 6. „Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület kiemelt minőségű szolgáltatása/kiemelt minőségű helyi termék” kidolgozása és kommunikációja.
<p>Kiegészítő jelleg, lehatárolás</p>	<p>TDM szervezet nincs a Szobi járás területén. A VEKOP-ban nincs lehetőség induló TDM pályázat benyújtására</p>
<p>A jogosultak köre</p>	<p>Non profit szervezet (kivéve szociális szövetkezet)</p>
<p>A kiválasztási kritériumok, alapelvek</p>	<p><u>Alapelv:</u> Olyan non profit szervezet, amely a járásban ismert és elismert kompetenciákkal rendelkezik a járási turisztikai összefogásának, koordinálásának elérése érdekében. Köteles a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni.</p> <p>A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.</p> <p><u>Kiválasztási kritériumok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Legalább négy turisztikailag frekvenciált település önkormányzatának együttműködési szándéknyilatkozata arról, hogy biztosítják a személyi feltételt, működtetéshez szükséges fenntartási költséget a kialakított személyes infópontokon. Az együttműködési szándéknyilatkozaton a polgármester és a pályázó aláírása, valamint két tanú szerepeltetése szükséges • A pályázó nyilatkozik, hogy a projekt megvalósulása után nyilvánosan meghirdetett projektzáró rendezvényt tart • Fejlesztés szükségességének indoklása • A fejlesztés várható hatásainak bemutatása (gazdasági, társadalmi, környezeti) • Fejlesztéssel érintett tevékenység emberi erőforrásainak bemutatása • Fejlesztéssel érintett tevékenység innovatív elemeinek bemutatása • Többlet pontszám önkormányzati támogatások esetén
<p>Tervezett forrás</p>	<p>15 000 000 Ft</p> <ul style="list-style-type: none"> • non profit szervezet: 85%-os támogatás intenzitás • minimum 2 000 000 Ft maximum 15 000 000 Ft támogatás igényelhető

	<ul style="list-style-type: none"> egyszerűsített vagy hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Egy meghirdetés: 2017. II. félév - megvalósítás: 2019. I. félév.
Kimeneti indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> A járás 17 településének összefogásával együttműködésben valósul meg 4 helyszínen 1 non profit szervezet nyertessel, járási összefogással Információs platformok létrehozása, amelyen a hálózat tagjai és a turisták is kapnak információt

3. Hagyományőrző, kulturális és civil élet támogatása

Specifikus cél	A helyi hagyományokon alapuló, vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok, közösségi kezdeményezések támogatása.
Indoklás, alátámasztás	A térség helyzetfeltárásában egyértelműen erősségnek mutatkozik a gazdag hagyomány és tájjellegre épülő turisztikai vonzásleltár, valamint az erre épülő civil kezdeményezések. A BDIVE helyi stratégiájában meghatározott témára irányul, amely hagyományon, adottságokon alapul, vagy újszerűsége, témája miatt a települések fejlődése szempontjából fontos. Hozzájárul a vidéken élők megélhetésének javításához, az élhetőbb környezet biztosításához, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásához. A projekt hozzájárul területünkön a közösségi-, kulturális-, természeti-, környezeti értékek megőrzéséhez, vagy újak létrehozásához. A projekt megvalósítása segíti a helyiek iskolán kívüli képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, támogatja a gazdálkodó szervezetek helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások iránti igényének kielégítését, a nonprofit szervezetek eszközellátásának bővítését az alapszabályban megjelölt céljaik elérése érdekében. Az intézkedésben felsorolt célok megvalósulásáért, az esélyegyenlőségért és hagyományok megőrzéséért sokat tehetnek a térségben található, komoly eredményeket felmutató civil szervezetek is. Azért is tartjuk kiemelkedően fontosnak a helyi közösségek, civil szervezetek támogatását, mert számukra kevés elérhető forrás jelenik meg a térségben, fejlődésük és tudásátadásuk a fiatalabb generációk számára a LEADER források által biztosított.
A támogatható tevékenység területek meghatározása	<ol style="list-style-type: none"> nonprofit szervezet eszközbeszerzésének támogatása az intézkedés megvalósulása érdekében (A benyújtott pályázatban kizárólag olyan eszközök beszerzése támogatható, amelyek hozzájárulnak a nonprofit szervezet bejelentett tevékenységei megvalósulásához, illetve az intézkedés céljaiban megfogalmazottakhoz.), hagyományok ápolásának elősegítése hagyományőrző ruhák, eszközök beszerzésével, egyház-, nonprofit szervezetek, önkormányzatok közösségépítő fejlesztéseink támogatása eszközbeszerzéssel, hagyományos mesterségek átadása, workshopok, participatív-, és szemléletformáló foglalkozások szervezése, interaktív kiállítások szervezése, az aktív közösségek megismerkedését, tapasztalatcseréjét szolgáló térségi témnapok, műhelyek és tematikus találkozók szervezése, a támogatott tevékenységhez kapcsolódó marketing költségek (maximum a teljes projekt 10%-a).
Kiegészítő jelleg,	Az elérhető civil szervezetek számára kiírásra kerülő működési pályázataitól,

lehatárolás	ebben az intézkedésben az általános működési költségek nem elszámolhatóak. Falunap szervezése nem támogatható.
A jogosultak köre	nonprofit szervezet, önkormányzat, egyház
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<p><u>Alapelvek</u></p> <p>A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.</p> <p><u>Kiválasztási kritériumok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A térségben székhellyel, telephellyel rendelkező, a térségben és a térségért dolgozó nonprofit szervezetek támogatása • A pályázat kiírásának évében lekért ügyfél által hitelesített Bírósági kivonat, amely ismerteti a nonprofit szervezet céljait • A benyújtott pályázatban kizárólag olyan eszközök beszerzése támogatható, amelyek hozzájárulnak a nonprofit szervezet bejelentett tevékenységei megvalósulásához, illetve az intézkedés céljaiban megfogalmazottakhoz • A pályázó szervezet eddigi tevékenysége, megvalósított programjai megfelelően alátámasztják az alkalmasságát a projekt megvalósítására. A feltétel megfeleléséhez min. 1 oldalas a szervezet szakmai tevékenységét bemutató dokumentum csatolása szükséges • A projekt költségvetése megalapozott, reális piaci árakra épül. • hagyományos mesterségek átadása, workshopok, participatív és szemléletformáló foglalkozások szervezése esetén részletes programterv benyújtása szükséges
Tervezett forrás	<p>60 450 000 Ft</p> <ul style="list-style-type: none"> • non profit szervezet, önkormányzat, egyház: 85%-os támogatás intenzitás • minimum 500 000 Ft maximum 2 000 000 Ft támogatás igényelhető • egyszerűsített vagy hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	<ul style="list-style-type: none"> • Első meghirdetés: 2016. II. félév - várható megvalósítás 2018. I. félév. • Második meghirdetés: 2017. II. félév - várható megvalósítás: 2019. I. félév.
Kimeneti indikátorok	<p>30 - 40 támogatott pályázat valósulhat meg</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 - 10 önkormányzat • 25 - 30 nonprofit szervezet, egyház

4. Helyi termelőknek, kézműveseknek marketing fejlesztés, marketing célú előadások, workshopok szervezése

Specifikus cél	Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése, ösztönzése továbbá a kiemelt minőség, mint közösségi marketing és az egyéni kommunikáció fokozása
Indoklás, alátámasztás	Az egyesület által végzett kutatások alapján a térségi kistelepüléseken élők jövedelmi helyzete folyamatosan romlik, a munkanélküliek foglalkoztatását pedig a megyei átlaghoz képest jóval gyengébb vállalkozói szféra egyre kevésbé képes ellátni. A működő vállalkozások túlnyomó többsége mikrovállalkozás, amelyekre az önfoglalkoztatás, a kényszervállalkozás, pályázati inaktivitás, alacsony szintű termelékenység, a tőkehiány és a rossz marketing stratégiák jellemzőek. A mikrovállalkozások jövedelemtermelő és

	<p>foglalkoztatási szerepének erősítésével, piacra jutásának és termékeik ismeretségeinek növelésével bővíthető a helyi munkahely kínálat, csökkenthető a szociális és gazdasági hátrányokat eredményező inaktivitás és munkanélküliség. Egyre nagyobb nyomás nehezedik a térségben mezőgazdaságból és kézműves tevékenységből megélőkre. Termékeiket, még ha magas minőségűek is, viszonylagos ismeretlenségüknek és fejletlen számítógépes ismereteiknek köszönhetően alacsony árért, szűk piaci rétegnek tudják értékesíteni. Ezért egyik kiemelt igényük a közösségi marketing szolgáltatás, vagy pedig ezen speciális ismeretek saját hatáskörű elsajátítása. Oktatáson és párbeszédén keresztül célunk az ár-érték és kereslet kiegyensúlyozottabbá tétele.</p>
<p>A támogatható tevékenység területek meghatározása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan egyéni, innovatív marketing-stratégiák kidolgozása és megvalósítása mikrovállalkozásoknak, amelyek elősegítik a termékeik és/vagy szolgáltatásuk ismeretségének növelését (marketing tanácsadó foglalkoztatása, komplett saját termék és/vagy szolgáltatás arculat tervezése, grafikai és nyomdai kiadványok szerkesztése, online marketing, stb.), • workshopok, előadások szervezése és megtartása helyi termékek marketing fejlesztése témában. Az előadásokat, workshopokat kizárólag non-profit szervezetek szervezhetnek, • kóstoltatók és partnertalálkozók szervezése kizárólag helyi termékek megismertetésére, • a pályázat szempontjából indokolt immateriális javak beszerzése.
<p>Kiegészítő jelleg, lehatárolás</p>	<p>Önálló marketing célú fejlesztések, és marketing előadások tartása más programból nem támogatható.</p>
<p>A jogosultak köre</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nonprofit szervezet • mikrovállalkozás • őstermelő
<p>A kiválasztási kritériumok, alapelvek</p>	<p><u>Alapelvek:</u> Olyan termelők, mikrovállalkozások, akik vállalják a helyi értékek növelését és megismertetését, tevékenységükkel hozzájárulnak a térség egységes arculatának kialakításához. Az intézkedés önállóan támogatja a marketing fejlesztést, amely egy vállalkozásra/termékre vonatkozik. A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.</p> <p><u>Kiválasztási kritériumok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A pályázó székhellyel rendelkezik az egyesület területén • Előadást szervező nonprofit szervezet esetén bizonyítottan korábban is foglalkoztak helyi termelőkkel, kézművesekkel, számukra szerveztek ilyen tematikájú programokat. A feltétel megfeleléséhez min. 1 oldalas a szervezet szakmai tevékenységét bemutató dokumentum csatolása szükséges • A projekt költségvetése megalapozott, reális piaci árakra épül • Előadást szervező nonprofit szervezet esetén a pályázat kiírásának évében lekért ügyfél által hitelesített Bírósági kivonat, amely ismerteti a nonprofit szervezet céljait • Többlet pontban részesül az a fejlesztés, amely a „Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület kiemelt minőségű szolgáltatása/kiemelt minőségű helyi termék” címre nyújtott be pályázatot, vagy már pozitív elbírálást kapott, amelyet

	<p>dokumentummal igazol</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workshopok, előadások szervezése esetén részletes programterv benyújtása szükséges • Fejlesztéssel érintett tevékenység innovatív elemeinek bemutatása • Többletpont jár a BDIVE HFS-ében megfogalmazott alapelvekhez és kommunikációs tervhez illeszkedés
Tervezett forrás	<p>20 000 000 Ft</p> <ul style="list-style-type: none"> • mikrovállalkozás (őstermelő is) 60%-os támogatás intenzitás • non profit szervezet 85%-os támogatás intenzitás • minimum 500 000 Ft, maximum 1 500 000 Ft támogatás igényelhető • egyszerűsített vagy hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Egy meghirdetés: 2017. II. - III. negyedév - megvalósítás: 2019. I. félév.
Kimeneti indikátorok	<p>15 - 20 nyertes projekt</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 - 5 nonprofit szervezet • 11 - 15 mikrovállalkozó, őstermelő

5. "Fecskeház", avagy fiatalok letelepedését segítő támogatás

Specifikus cél	Az előregedő társadalom és az elnéptelenedő települések miatt a fiatalok otthonteremtésének elősegítése, és az alkonygazdaság támogatása.
Indoklás, alátámasztás	<p>A helyzetfeltárás során is szembesültünk azzal a problémával, hogy a térséget folyamatos népességfogyás fenyegeti. Az egyik fő probléma az elváándorlás. A másik ok pedig, hogy a fiatalok, főleg a magasabb végzettséggel rendelkezők, megfelelő munkahely hiánya miatt költöznek el a településekről. A térségben egyre csökken a fiatalok száma, a települések elöregednek. Ennek fő okai az aprófalvas településszerkezet, a rossz közlekedési viszonyok, a végzettségnek megfelelő helyi munkahelyek hiánya, főként a felsőfokú végzettségűek számára. Az önkormányzatok nehéz anyagi helyzete miatt nem tudják a fiatalok letelepedését támogatni. Ezért a 2014-2020-as időszakban is kiemelt figyelmet fordít az egyesület a társadalmi és szociális problémák megoldására, főleg a fiatalok helyben tartására, munkahelyek teremtésére és az idősek ellátására. 17 önkormányzatunk közül 13 rendelkezik 17 db kihasználatlan önkormányzati lakással, amely kisebb – nagyobb felújításra szorul (lsd. 15. sz.melléklet). Az önkormányzati lakások felújításával a fiatalok – különösen a felsőfokú végzettségűek – átmeneti lakásgondját lehetne megoldani úgy, hogy a fiatalok a település közösségi életébe, az idősekkel való kapcsolattartásba, vagy a tájazonos fajtamegőrzés természetében aktív szerepet vállalnak.</p>
A támogatható tevékenység területek meghatározása	<ol style="list-style-type: none"> 1. Önkormányzati lakások felújítása, (épületek, épületrészek) lakhatóvá tétele fiatalok letelepedésének segítése céljából, 2. fecskelakások berendezési tárgyainak, eszközeinek beszerzése, 3. a célhoz kapcsolódó kommunikációs tevékenységek (önállóan nem támogatható).
Kiegészítő jelleg, lehatárolás	A Zala Termálvölgye Egyesület által kidolgozott modell pozitívumait figyelembe véve kerül sor az intézkedés meghirdetésére. Az önkormányzati lakások felújítása, lakhatóvá tétele, a fiatalok elváándorlásának-, a település közösségi életébe való bevonásának lehetősége más OP-kból nem finanszírozható.

A jogosultak köre	önkormányzat
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	<p><u>Alapelv:</u> Fecskeház – egy olyan önkormányzati szolgálati lakás, amely elsősorban felsőfokú végzettségű fiatalok letelepedését szolgálja. A beköltözés időpontjában maximum 40 éves fiatalok a fecskeházban maximum 5 évig lakhatnak kedvező bérleti díjért, amelyet az önkormányzat rendeletben állapít meg. A pályázat sikere esetén a férőhelyeket kötelező nyílt eljárásban meghirdetni a településen szokásos módon. A kiválasztásnál előnyt jelent: helyben lakók, vagy BDIVE tervezési területén munkahellyel/munkahely ígérvénnyel rendelkezők. A fecskeház lakók aktív közreműködést vállalnak a település és/vagy a térség közösségfejlesztési programjaiban, és/vagy bogoyógyümölcsök telepítését vállalják a fecskeházhoz tartozó kertben. Köteles a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni. A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjába és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.</p> <p><u>Kiválasztási kritériumok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fejlesztés helye szerinti település bemutatása • A fejlesztés várható hatásainak bemutatása (gazdasági, társadalmi, környezeti) • Fejlesztéssel érintett tevékenység emberi erőforrásainak (beköltöző 40 alatti fiatalok) bemutatása • Az önkormányzatnak be kell mutatni a pályázat keretében a Fecskeházba lakhatást nyerő fiatalok közösségi életbe való bevonásának mikéntjét • A pályázó nyilatkozatban vállalja, hogy a projekt megvalósulása után nyilvánosan meghirdetett projektzáró rendezvényt tart • Egy meghirdetésre, egy település, egy pályázatot nyújthat be
Tervezett forrás	25 000 000 Ft <ul style="list-style-type: none"> • önkormányzat 85%-os támogatási intenzitás • minimum 2 000 000 Ft maximum 5 000 000 Ft támogatás igényelhető • egyszerűsített vagy hagyományos elszámolás
A megvalósítás tervezett időintervalluma	Egy meghirdetés: 2017. II. - III. negyedév - megvalósítás: 2019. I. félév.
Kimeneti indikátorok	5 -8 nyertes projekt <ul style="list-style-type: none"> • 5 -8 önkormányzat

Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogramból megvalósuló intézkedés

6. Rövid Ellátási Láncok fejlesztése a térségben	
Specifikus cél	Helyi termékek hálózati együttműködésének erősítése, ösztönzése és a kiemelt minőség (kiemelt minőségű helyi termék és szolgáltatás), mint közösségi marketing és kommunikáció fokozása
Indoklás, alátámasztás	Építve a SWOT-ban megfogalmazottakra, és az ebből következő lehetőségekre (A REL termékek iránt mutatkozó növekvő keresleti trendek, az országos

	<p>mértékű lakossági szemléletformálásnak köszönhetően), valamint a térségre kidolgozott REL-tanulmányra, kiemelten fontosnak tartjuk a REL tematikus alprogram térségen belüli megvalósulását. Egyesületünk területén a helyi kistermelői zöldség-gyümölcsnek és feldolgozott termékeknek nagy hagyománya van, amelyekre az elmúlt évek pozitív trendjei elkezdtek építkezni. Számos olyan kezdeményezés született, amely a helyi termelői kapacitások növelését, a termelői termékek megjelenését, valamint hagyományos és újszerű értékesítési láncok megjelenését segítette elő. A további fejlesztések érdekében többek között terveink között szerepel járási szintű REL hálózat létrehozása, közösségi tárolókapacitás és logisztikai szolgáltatás kiépítése, térségi feldolgozóház létesítése, járási áru és szolgáltatásismertető honlap létrehozása, értékesítési pontok kialakítása nagyobb településeken.</p>
<p>A támogatható tevékenység területek meghatározása</p>	<p>1./ együttműködés (konzorcium) kialakítása a REL hálózatban résztvevő termelőkkel civil szervezet eszközbeszerzésének támogatása az intézkedés megvalósulása érdekében. 2./ közös projektterv kialakítása, amelyben azonosításra kerül a bevont termelők képzési, feldolgozási, arculati igénye, illetve a lehetséges rövid ellátási láncok megnevezése 3./ közösségi beruhásként egy REL logisztikai központ létrehozása és egységes területalapú imázs kialakítása</p>

Interreg V –A programból megvalósuló intézkedések

<p style="text-align: center;">7. "Gurulj velünk" régiós fejlesztés</p>	
<p>Specifikus cél</p>	<p>Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása, előnyök fokozott hasznosítása, együttműködések erősítése a gasztronómia és a kerékpáros turizmus összehangolásával</p>
<p>Indoklás, alátámasztás</p>	<p>Építve a térség erősségeire, a nagy múltú gyümölcsstermesztési hagyományokra, a kedvező turisztikai adottságokra, a kiépült kerékpárutakra, és a számtalan helyi termelőre, gasztronómiai szolgáltatóra, kiemelt fontosságú ezeknek az összekapcsolása, és további fejlesztése. A projekt keretében határon innen és túl lévő helyi termelőket és kézműveseket és a falusi vendégasztalt kínálókat kapcsoljuk be a turisztikai vérkeringésbe, alakítunk ki egy turisztikai és helyi termék központú hálózatot. A projekt kiemelten fontos része a 3 kisvasút, illetve a kerékpárturizmus, illetve az ehhez kapcsolódó fejlesztések. A projekt lényege, hogy a térségbe érkezők egy helyen tájékozódjanak a kerékpározási és kisvasutas, túrázóknak a lehetőségekről, és egyben egy gasztronómiai térkép segítségével megismerhessék a térség étkezési, termelési hagyományait.</p>
<p>A támogatható tevékenység területek meghatározása</p>	<p>1/ Együttműködő mezőgazdasági termelők, mikrovállalkozások, egyéni vállalkozók (falusi vendégasztal szolgáltatók) toborzása, együttműködés létrehozása. 2/Gasztronómiai szolgáltató útvonalak kialakítása a kerékpáros útvonalak és kisvasút nyomvonalára mentén. 3/ Szolgáltatásfejlesztés a menet közben jelentkező igények alapján 4/ Elektronikus platform létrehozása a turisták megfelelő bevonása és tájékoztatása érdekében.</p>

8. "Határon átnyúló szolgáltatóház"

Specifikus cél	Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása, előnyök fokozott hasznosítása, együttműködések erősítése
Indoklás, alátámasztás	A térség gazdasági fejlődéséhez és új munkalehetőségek megteremtéséhez hozzájárulnak a fejlődő vállalkozások, illetve az újonnan létrejövők. Azért hogy a kis-, és mikro vállalkozásokat támogassuk, valamint a fellendítsük a vállalkozási kedvet, szükséges a "kis-szolgáltatóház" létrehozása. A szolgáltatóház, az inkubátorházakhoz hasonlóan működne, vállalkozások számára nyújt egy helyen olcsón, könnyen elérhetően a vállalkozás alapításához és működtetéséhez szükséges szakembereket.

9. "Helyi kézműves portékát ajándékba"

Specifikus cél	Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása, előnyök fokozott hasznosítása, együttműködések erősítése
Indoklás, alátámasztás	Nem elhanyagolható szempont a helyi termelők, gazdák nagyszámú jelenléte mellett az egyre fejlődő kézműves réteg is az egyesület területén. Szükséges a kézművesek támogatása is, piacra jutásának elősegítése. Ezért a projekt célja, hogy az egészen apró és olcsó tárgyakat előállítótól, a művészi tárgyakat készítő mesterig, minden kézműves számára segítsen piacot találni határon innen és túl, közöttük cserekapcsolatok kialakítását, együttműködések is szem előtt tartva.

Egyéb forrásokból megvalósítható intézkedések összefoglalása

Az egyesület területén élők szűkös fejlesztési forrásokra számíthatnak a 2014-2020-as időszakban, mivel Pest megyéhez tartozunk, ezért az egyesületnek minden olyan lehetőséget meg kellett vizsgálnia, amelyek akár csak kis mértékben is, de a lehetőségét hordozzák a térség fejlesztésének. Ilyen lehetőség lehet az EFOP 1.7-es kiírás módosítása, ami lehetővé teszi az itt élőknek a pályázat benyújtását szociális problémák megoldására, illetve a Pest Megyei Kompenzációs Forrás megjelenése. Ez utóbbi esetén reméljük, az egyesület által javasolt fejlesztési irányvonalak kerülnek támogatásra, azaz a turizmus és vállalkozás fejlesztés.

Összességében elmondható, hogy az egyesület olyan további intézkedéseket céloz meg, amelyek a helyzetfeltárásban és a SWOT analízisben megjelenő valós lehetőségekre és megoldásokra épít. Többek között szükséges az alkonygazdaság megfelelő támogatására, a krízis- és hátrányos helyzetben élők, átmeneti gondokkal küzdők segítségére, esélyegyenlőségi hálózat kialakítására, valamint a nemzeti parkokkal és egyéb környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek együttműködéseinek támogatására forrást találni.

Továbbá az egyesület korábban megkezdett törekvéseit is szeretné folytatni, kiemelten a Helyi termékeket a közétkeztetésbe elnevezésű projektet, amely megvalósulása csak a megfelelő forrás megtalálásán múlik.

8.2 Együttműködések

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület célja, hogy a térségek közötti, illetve nemzetközi együttműködések koordinálásával és támogatásával olyan innovatív megoldások ösztönzése, amelyek a térség lehetőségeire építenek, figyelembe véve a terület problémáit és elindult folyamatokat. További cél a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a nemzetközi tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciák fejlesztése, új tudás becsatornázása az

együttműködésben résztvevő vidéki térségekben. Az egyesület legfőbb céljának tekinthető, hogy a helyi viszonyokat megismerve, reális képet adjon a térség gazdasági és társadalmi helyzetéről, meghatározza a térség gazdaságfejlesztés számára legfontosabb feladatokat, és kezdeményezze az együttműködéseket.

Az együttműködések alapuló projektek tématerülete első sorban a helyi termékfejlesztésre, és a turisztikai fejlesztésekre fókuszál, valamint a vállalkozási kedv ösztönzésére. A kézműves hagyományok továbbvitele érdekében célként tűztük ki, hogy segítsük a kézműves portékák előállítását és piacra jutását. Mindezeknek fontos szerepe lehet a munkahelyek megőrzésében, új munkaalakalmak teremtésében és a helyi hozzáadott érték növelésében.

A térségben lakók nagy százaléka foglalkozik mezőgazdasági, illetve kézműves tevékenységgel. A termelők oldaláról elmúlt években megnőtt az igény a helyi piacon való értékesítés iránt, illetve, hogy modernebb gépek megvásárlásával magasabb minőségű feldolgozott termékeket állítsanak elő.

Azért, hogy támogassuk a helyi termelőket és segítsük a minőségi termékek piacra jutását, ezáltal a térség gazdasági növekedését is, számos programot, projektet, kezdeményezést, térségek közötti és nemzetközi projektet indítottunk.

A térség kiemelkedően fontos húzóágazata a turizmus, amely azonban fejlesztésre, integrációra szorul. A hazai és nemzetközi jó gyakorlatok megismertetésével, és konkrét projektekkal szeretnénk a turisztikai aktivitást és az itt töltött vendégéjszakák számát megnövelni.

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület már a 2007-2013-as időszakban is nagy hangsúlyt fektetett a térségek közötti, illetve nemzetközi projektek megvalósítására, valamint a kapcsolatok kiépítésére.

Az Alsó-Garam menti Fejlesztési Partnerséggel közösen nemzetközi LEADER forrásból nyert támogatásból Letkésen került átadásra a „Földi Kincsek Vására” helyi-nemzetközi piac és oktatóközpont, amelyben a pályázat keretén belül több mint 60, helyi termékfejlesztéssel és turizmussal kapcsolatos előadás került megtartásra.

Pilismaróttal térségek közötti projekt keretében 17 db turisztikai információs terminál került beüzemelésre, amelyek a forgalmas turisztikai pontokon szolgálják az ide látogatókat.

E két kiemelt projekten kívül számos térségek közötti és nemzetközi projekt megvalósításához járultunk hozzá, amelyek mind a térség fejlődését segítették. 2014 májusa óta részt vett az egyesület az ún. ECOSYAL projektben, amelynek keretében 5 franciaországi akciócsoporttal vettük fel a kapcsolatot, és születtek együttműködési projektötletek, melyek már csak a forrásra várnak a megvalósításhoz.

Mindezen törekvések, a megvalósult sikeres hazai és nemzetközi projektek azt mutatják, hogy ezek ismertséget, elismertséget tudnak biztosítani a helyben előállított termékeknek, szolgáltatásoknak. A vállalkozók, gazdálkodók közötti valós szolgáltatói, kereskedelmi és termelést segítő kapcsolódások száma egyre magasabb, minőségük folyamatosan meghatározóbb.

A 2014-2020-as tervezési időszakban a térségek közötti és nemzetközi projekteknél az alábbi témákra helyezük a hangsúlyt:²²

- Helyi termékek bevitele a közétkeztetésbe: közös promóció, szoftverek, képzések kidolgozása, alkalmazása és jó gyakorlatok cseréje
- Bogyósgyümölcsök imázsának revitalizációja a térség gazdasági és turisztikai fejlődéséért a Franciaországban megismert Cseresznye-ház (termékfejlesztési és turisztikai fejlesztési projekt mintájára)
- Logisztikai elosztó pontok/Közös Termelői pontok kialakítása
- Turisztikai koordináló szervezet kialakítása és turisztikai fejlesztések

²² Lásd: 14. sz. melléklet: Tervezett térségek közötti és nemzetközi együttműködési ötletek

- Kis-szolgáltató ház kialakítása a kezdő vállalkozások támogatásáért
- Turisztika, helyi gasztronómia és helyi termékek összekapcsolása és fejlesztésük
- Földi Kincsek Vására nemzetközi projekt folytatása
- Helyi kézműves termékeket ajándékba! - helyi kézművesek támogatása

Az együttműködési projektek eredményeként hazai és nemzetközi szinten is jelentősen erősödhetnek a gazdasági együttműködések és fokozottabb figyelem irányul a minőségi helyi termékekre és szolgáltatásokra, a térségi turizmusra.

A nemzetközi együttműködések egyik célja a jó gyakorlat platform és nemzetközi tudásátadás megvalósítása elsősorban a REL területén.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 2007-ben alakult. Először Szobi Kistérségi Helyi Közösség néven, majd 4 dunakanyari település (Nagymaros, Kismaros, Szokolya, Verőce) csatlakozásának jóváhagyása után (átfedési tárgyalások) változott meg a nevünk Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesületre.

2008. február 18-án volt az *egyesületté válás elindításának* folyamata, azonban a Pest Megyei Bíróság új közgyűlés összehívását kérte, amelynek 2008. október 6-ára kellett eleget tennünk. 2008. október 29-én jogerőssé vált az egyesület bejegyzése.

A bejegyzést a Pest Megyei Bíróság a 4.Pk.60.424/2008/2. szám alatt tartja nyilván.

Az egyesületünket nem érintette a nonprofit kft kérdése, így nem kellett változtatnunk. Az egyesület alapszabályában 2011-ben történt nagyobb változtatás, amikor közhasznú egyesület lettünk. Jogerőssé 2011. 06. 21-én vált. Száma: 4.Pk.60.424/2008/19.

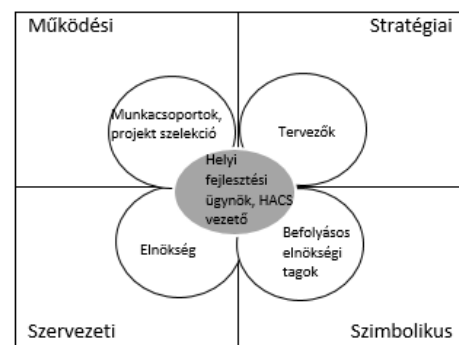
2013 szeptemberében az elnökségnek lejárt az 5 éves mandátuma, és tisztújító közgyűlést tartottunk.

2014-ben az új jogszabályoknak való alapszabályban történő megfeleltetés miatt fordultunk a Bírósághoz, amely 2015. 04.08-án vált jogerőssé.

Célja: Vidék felzárkóztatása, fejlesztése, kulturális tevékenység, oktatás, településfejlesztés, nemzetközi tevékenység, egyéb. Kiemelt cél a működési terület népességmegtartó erejének

Cél szerinti besorolásunk: településfejlesztési tevékenység.²³

A LEADER helyi akciócsoportok megalakulásuk óta a helyi kormányzás egyik kulcsszereplőivé váltak.²⁴ Működésükkel integrálják a civil önszerveződést, a közvetlen és a képviselői demokráciát. A szervezetek működésének három módja (animáló, strukturáló, konszolidáló) közül korábban az akciócsoportra jellemző domináns működési forma az animáló volt. Azonban az elmúlt változásoknak és fejlődésnek köszönhetően a strukturáló működés jellemzi, amely megváltoztatja a térség anyagi és nem anyagi környezetét, amivel tartósan alkalmassá teszi új tevékenységre, lehet infrastrukturális fejlesztés, vállalkozásösztönzés, új

12. ábra HACS-ok szerkezeti ábrája (forrás: Vidékkutatás 2012-2013. LEADER 2014-2020. Javaslatok a felkészüléshez)

²³Az alapító okiratban meghatározott cél szerinti tevékenységi körök lá

²⁴ Forrás: Vidékkutatás 2012-2013. LEADER 2014-2020. Javaslatok a felkészüléshez

partnerségek vagy szervezetek létrehozása, új márka/védjegy teremtése.

A 2014-2020-as időszakban kitűzött cél, a további fejlesztéseknek köszönhetően a konszolidáló működés megvalósulása, melynek lényege, hogy a helyi társadalom és gazdaság tevékenységei életképességének, általános fenntarthatóságának biztosítása. A térség versenyképességét az arra hosszútávon ható összes tényező figyelembevételével ösztönzi.

Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület tervezett szervezeti felépítésének bemutatása

Szervezeti egység	Összetétel	Szakmai kompetencia	Feladat	Működés
Közgyűlés	Szobi járás területén a működő szervezetek és egyének számára nyitott, egyesület tagjaiból áll.	Közszféra képviselőiből - civil szervezetek képviselőiből - vállalkozói szféra képviselőiből. Minden település megfelelő képviseleti joggal rendelkezik. Változó végzettséggel, szakmai tapasztalattal.	SZMSZ elfogadása, tisztségviselők választása, HFS elfogadása, éves beszámoló elfogadása, elnökségi döntés fellebbezése esetén másodfokú döntéshozó szerv, stratégiai irányítás.	SZMSZ és az alapító okirat (alapszabály) alapján. Évente minimum 2 ülés. Rendkívüli közgyűlés lehetősége.
Elnökség - Ellenőrző Bizottság (döntéshozó)	Az egyesületi tagok közül a közgyűlés választja az alapszabály alapján KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának megfelelően. 7 fő elnökségből és 3 fő Ellenőrző Bizottságból áll.	Az elnökség és Ellenőrző Bizottság tagjai közül	Stratégiai irányítás. Jogilag és pénzügyileg felel az egyesület működéséért. Figyelemmel kíséri a HFS megvalósulását, és ha kell, módosításra terjeszti a közgyűlés elé. A HFS keretében támogatható projektek kiválasztása (felterjesztés alapján)	Alapszabály, SZMSZ, hazai és EU jogszabályok alapján hozható létre és működtethető. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rájuk.
Helyi Bíráló Bizottság	Az elnökség és a közgyűlés jóváhagyásával működik a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának megfelelően. 12 főből áll, hogy a döntéseit az összeférhetlenség szabályai szerint tudja ellátni.	68%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Közigazgatási gyakorlat-, marketing-, civil szervezet vezetés-, hagyományörzés (kutatás)-, kommunikáció-, agrárvégzettséggel rendelkeznek.	A HFS projektekkel kapcsolatos javaslatlattétel az elnökség számára (döntés-előkészítő dokumentum elkészítése).	Saját SZMSZ alapján működik. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rájuk.
Tervezési Munkacsoport	Az egyesület elnökség egy részéből és az egyesületi tagok között meghirdetett tagokból áll. Tagja még a munkaszervezet vezető és a munkaszervezeti dolgozók.	75%-a egy- vagy több diplomával rendelkezik. Közgazdász, mezőgazdasági üzemmérnök, vidékfejlesztési szakmérnök, szociológus szak, jogszabály szerkesztő, tanár. A 25%-a középfokú végzettséggel, több éves vidékfejlesztési – területfejlesztési tapasztalattal bír (LEADER+-ban, vagy a 2007-2013-as időszakban tervezési csoport tagja volt, elnökség tagja).	HFS tervezése, egyes témák részletesebb előkészítése.	Alapszabály értelmében működnek. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rájuk.
Véleményező Bizottság	A települések egyesületi tagjai közül saját maguk választják ki. A véleményező bizottság vezetőjét a közgyűlés választja. 16 + 1 főből áll (17 településünkre)	Helyben elismert tagja legyen a településnek.	Segítő, javaslatlattéli joga van, a településének érdekeit szem előtt tartva. A munkaszervezet és az elnökség között a vállalt településen a kapcsolattartó szerepet látja el.	Alapszabály értelmében működik. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rájuk.

<p>Munkaszervezet vezető</p>	<p>Egy fő. A közgyűlésnek véleményezési joga van a kiválasztásánál.</p>	<p>Az IH által előírt szakmai képességekkel, tudással rendelkezzen a munkaszervezet animációs, projektgenerálási, gazdaság- és társadalomszervezési feladatainak koordinálásához és az egyesületünk operatív működési irányításához. Előny, ha közigazgatási gyakorlata van az ügyintézési feladatok koordinálása érdekében. Kiválasztásánál fontos szempont, hogy az egyesület területén széles körben elfogadott, tapasztalt vezető legyen. Jelenlegi munkaszervezet vezető: munkasz. vezető a LEADER +-nál külső szakértő, 2 diploma, a 2007 – 2013-as időszakban msz. vezető.</p>	<p>Irányítja a munkaszervezet tevékenységét. Munkáltatói joggal rendelkezik munkaszervezet dolgozói felett. Felelős a HFS hatékony megvalósításáért, a munkaszervezet napi működéséért. Részt vesz a döntés előkészítésben. Felterjeszti a pályázatokat döntésre, részt vesz a munkaszervezet feladatainak ellátásában. Beszámolási kötelezettsége van az elnökség felé. Szakmai képviselőt lát el más szervezetek felé. Az elnök jóváhagyásával nyilatkozik a médiának.</p>	<p>Alapszabály-, SZMSZ-, hazai és EU-s jogszabályok -, és munkaköri leírás alapján. Nincs döntési jogköre a projektek kiválasztásával kapcsolatban. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rá.</p>
<p>Munkaszervezet</p>	<p>Az egyesület alkalmazott munkavállalói. Létszáma az éves költségvetés elfogadásakor kerül meghatározásra. Az elnökségnek véleményezési joga van a munkaszervezeti dolgozó felvételénél, munkáltatói felmentésénél. Döntési joga az alkalmazásról a munkaszervezet vezetőjének van.</p>	<p>Az adminisztratív és pénzügyi feladatok ellátásához szükséges szakértelem mellett a járásunk közössége és gazdasága fejlesztéséhez használható szakmai háttér és a térség ismerete fontos tényező. Legalább egy fő legalább középfokú angol nyelvtudással rendelkezzen. Lehetőleg főiskolai végzettséggel-, az egyesület céljai megvalósítását segítő szakmai végzettséggel rendelkezzen. Jelenlegi munkaszervezet dolgozói: az egyik szociológus-, a másik néprajzkutató (jelenleg a SZIE vidékfejlesztési agrármérnöki szakra jár másoddiploma megszerzéséért). Idegen nyelvismerettel rendelkeznek. Szakmai tapasztalatot szereztek helyi termék témában is.</p>	<p>Térségi animáció, projektgenerálás, a munkaszervezethez beérkező projektötletek pályáztatá érlelésének segítése. Egyesületünk adminisztrációs feladatainak ellátása. Egyesület más programokból, projektekből bevont forrásainak felkutatása, megírása, saját projektek felterjesztése döntésre, megvalósításának segítése, vagy kivitelezése.</p>	<p>Alapszabály, SZMSZ, munkaköri leírás, hazai és EU jogszabályok alapján. Titoktartás és összeférhetlenség szabálya érvényes rájuk.</p>

Pályázat kiválasztásával kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása

A BDIVE döntés előkészítésre Helyi Bíráló Bizottságot (HBB) hozott létre. A Bizottság tagjai a Tervezési Munkacsoport tagjai, hiszen a HFS készítésben nemcsak nagy szerepet vállaltak, hanem kellő ismeretet szereztek a 2014-2020-as EU-s forrás igénybevételi lehetőségeiről.

A HBB feladata a döntés előkészítés a 272/2014. (XI. 5.) Kormányrendelet értelmében.

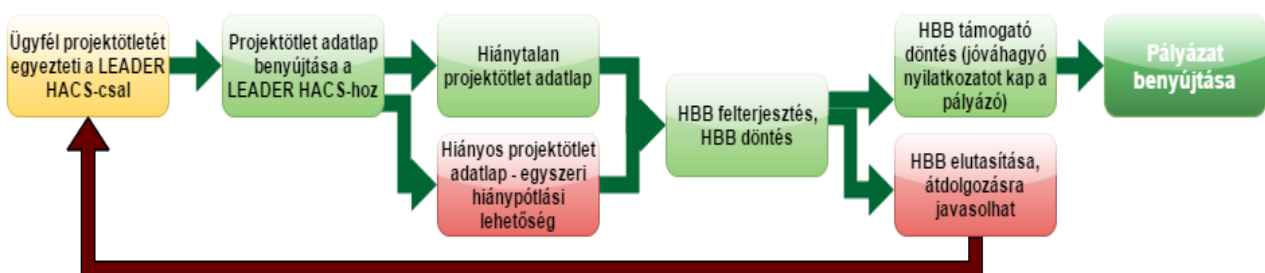
- A **Kormányrendelet 62. §**-a rendelkezik a titoktartási kötelezettségről, amelyről írásbeli nyilatkozatot kell kiállítani.
- A döntés előkészítéskor végzett munkájukban meg kell felelniük az összeférhetlenségi szabályoknak. A **Kormányrendelet 39. §**-a alapján minden HBB tagnak az ülés megkezdésekor jeleznie kell az adott pályázatnál a paragrafus alapján fennálló összeférhetlenséget, amelyet jegyzőkönyvben rögzíteni kell, így az adott támogatás döntés előkészítésében és meghozatalában nem vehet részt. Amennyiben összeférhetlenséggel érintett személy vagy szervezet nem jelenti be azon dokumentum tekintetében, amellyel kapcsolatban az összeférhetlenség felmerült, a továbbiakban nem járhat el, és az erre a dokumentumra vonatkozó addigi eljárását érvénytelennek kell tekinteni.

A HBB összetétele		
NÉV	KÉPVISELT SZFÉRA	SZAKMAI KOMPETENCIA
Ferenczi Ernő	vállalkozó	Izd. 4.sz. melléklet
ifj. Sági Béla	vállalkozó	Izd. 4.sz. melléklet
Benedek Gergő	civil	Izd. 4.sz. melléklet
Petrovics László	köz	Izd. 4.sz. melléklet
Gyurcsik Mihály	civil	Izd. 4.sz. melléklet
Pongrácz János	civil	Izd. 4.sz. melléklet
Rományik Ferenc	köz	Izd. 4.sz. melléklet
Ferencz Gyöngyi	köz	Izd. 4.sz. melléklet
Fazekas Ferenc Péter	vállalkozó	Izd. 4.sz. melléklet
Kemenes Miklós	civil	Izd. 4.sz. melléklet
Szóke István	vállalkozó	Izd. 4.sz. melléklet
Gyenes Zoltán	köz	Izd. 4.sz. melléklet

A felhívások előkészítése és meghirdetése a 272/2014. Kormányrendelet VIII. fejezete alapján

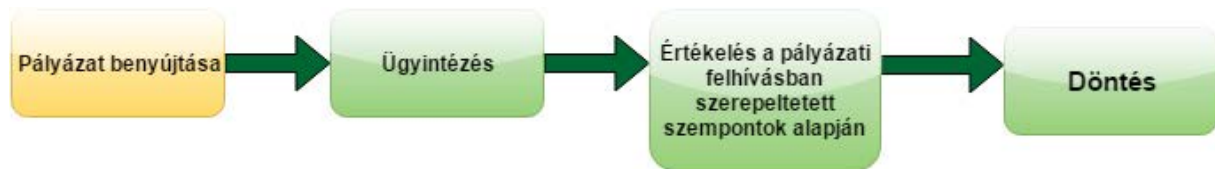
1. Felhívás előkészítése – felelős: HBB
2. Felhívás meghirdetése 30 nappal a beadási határidő előtt

1. ütem: projekt adatlap benyújtása és ellenőrzése

Az egyesület által létrehozott projektötlet adatlapon²⁵ szükséges benyújtani a projektötletet, amelyet a HBB az Andalúziai HACS által kidolgozott szempontrendszere²⁶ alapján ellenőriz. A projektötleteket vagy jóváhagyja a bizottság, vagy részletes javaslattétellel visszaküldi átdolgozásra.

2. ütem: Pályázat benyújtása és értékelése

Működés fizikai feltételei:

Az egyesület munkaszervezete egy irodát tart fenn, nincs alirodája. Az iroda megközelíthetőség szempontjából az egyesület területének közepén helyezkedik el. Ide érkeznek a járás felső részéből az autóbuszok, innen lehet továbbközeledni vonattal. Így mindenki számára elérhető, akár tömegközlekedéssel, akár gépjárművel érkezik. Ugyanakkor nem a legnagyobb lélekszámú településen található. Külön tárgyalóval rendelkezik, az épületen 2015-ben végeztek korszerűsítést, hőszigetelést.

Az iroda tárgyi feltételeinek felszereltsége megfelelő. A 2014 – 2020-as időszakban várhatóan csak elromlott eszközök pótlására lesz szükség, valamint kis értékű tárgyi eszköz beszerzésére.

A működésre tervezett költségvetés indoklása:

Az egyesület területe teljes egészében hátrányos helyzetű járás besorolású, Pest megye egyik legalacsonyabb GDP-vel rendelkező területe. Ebből adódóan nem élhetünk a nagyarányú tagdíjemelési lehetőségével, csak az inflációval megegyező mértékben, valamint nem számíthatunk nagy összegű adományra, támogatásra.

A működési kiadásainkra eddig is az odafigyelés volt a jellemző, ezt az elvet követjük ezután is. Több irodai eszközt sikerült újabbra cserélni, így várhatóan a javítási költségekre kell majd költeni. Megfelelő bútorzattal rendelkezünk, irodaszert azonban folyamatosan vásárolni kell.

Bérek: Jelenleg 3 fővel dolgozunk, nem kiemelt bérezéssel. Ezt nem szeretnénk tovább bővíteni, csak más pályázati forrásból (jelenleg is 2 fő kulturális közmunkást alkalmazunk adminisztratív teendőik ellátására 100%-os támogatással).

Könyvelést külső cég végzi, nagyobb kiadás az évente elvégzett könyvvizsgálat, ami kötelező.

Animációs költségek: 2016 – 2018 között nagyobb animációs költséget terveztünk, amely a pályázatok meghirdetésekor a kommunikációs eszközök, kommunikációs feladatot ellátó személy bérjellegű kiadásaira kerül felhasználásra. Ez a pályázat benyújtási időszak előtti intervallumra szól, valamint az eredmények bemutatására a 2019 – 2020-as években.

8.4. Kommunikációs terv

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 2008-as megalakulása óta kiemelt figyelmet fordít a kommunikációra, kiváltképpen az érintettek bevonására és tájékoztatására.

²⁵ 17. számú melléklet: A LEADER pályázathoz kapcsolódó projektötlet adatlap tervezete

²⁶ Forrás: Az andalúziai Guadiato HACS 7 kritériumból álló szempontrendszere

<http://borzsonyleader.hu/userfiles/document/210-21szm-az-andaluziai-guadiato-hacs-7-kriteriumbol-allo-szempontrendszer.pdf>

Ahogy eddig is, a jövőben is több fórumon keresztül kerülnek ki a nyilvánosság számára az információk. Első sorban elektronikus úton kerülnek meghirdetésre, illetve tájékoztatva az érdeklődők. Az egyesület hivatalos honlapján, a www.borzsonyleader.hu oldalon, - ahová mindig frissen felkerülnek az anyagok - tájékozódhatnak az érdeklődők, továbbá az egyesületi Facebook oldalon és a rendszeresen kiküldött hírlevelekben is. A honlapon közzé vannak téve az elérhetőségi adatok, így a tagok, érdeklődők könnyen elérhetik a munkaszervezet tagjait. A közérdekű dokumentumok – pl. tagfelvételi kérelem, hálózati együttműködési megállapodás, HFS, jogszabályok, rendeletek – letölthetőek. A hírek között, az egyesület saját és az együttműködő partnerek eseményeiről kapnak információt az érdeklődők.

Hirdetünk több térségi és helyi lapban, így a 15 településen megjelenő Ipoly Infóban, és az Északi Fény elnevezésű újságban, valamint több önkormányzati honlapon is (pl.: Zebegény, Nagymaros) folyamatos a közérdekű anyagok közzététele. Folyamatosan buzdítjuk arra az ügyfeleket, hogy forduljanak hozzánk bizalommal telefonon, illetve emailben is, ahol nem csak a pályázati lehetőségekről, hanem azok megvalósításában és elszámolásában is segítséget tudunk nyújtani.

Személyes konzultációra, észrevételekre az irodai nyitva tartási időben van lehetőség, illetve a rendszeresen megtartott fórumokon. Az információk nyilvánosságát elektronikus felületeken kívül, illetve a megtartott fogadó órákon kívül további elnökségi ülések, közgyűlések, és munkacsoportos megbeszélések biztosítják. A széles körben meghirdetett fórumokon a HFS-sel kapcsolatos aktualitások ismertetése, valamint az érdeklődők részéről felmerülő kérdések, észrevételek megbeszélése és a fontosabb pályázati kiírások, elérhető fejlesztési források bemutatása zajlik.

Azért, hogy országosan, vagy akár nemzetközi szinten is hírét vigyük a térségnek, számos alkalommal vettünk részt országos, illetve nemzetközi rendezvényeken, szakmai konferenciákon. Ezt a tendenciát a jövőben is szeretnénk tovább folytatni, ahol az egyesület külön standdal is megjelenik majd. A kedvezményezett járás besorolás miatt kiemelt szerepet kapnak a hátrányos helyzetűekkel, veszélyeztetett csoportokkal és társadalmi kirekesztődés megszüntetésével foglalkozó szervezetek és egyházak. A 2014-2020-as időszakban is kiemelt figyelmet fordít az egyesület a társadalmi és szociális problémák megoldására, főleg a fiatalok helyben tartására, munkahelyek teremtésére és az idősek ellátására.

A kommunikációs tevékenység során elért célcsoportok:

- Közvetlen, az egyesület területén
 - A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület tagsága (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, magánszemélyek, egyházi szervezetek)
 - A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület 17 településének teljes lakossága (24 411 fő)
 - Az egyesülettel együttműködő szakmai szervezetek, partnerek, civil szervezetek
- Közvetlen, a működési területen kívül:
 - Országos és nemzetközi szakmai partnerek
 - A vidékfejlesztés, illetve a pályázatok iránt érdeklődők
 - Turizmus, térségi helyi termékek és települések iránt érdeklődők

Az elmúlt évek kutatásai, csoportos beszélgetések és a kérdőívezés során is arra kerestük a választ, hogy milyen fejlesztések segítenék a helyi termékek aktívabb bevonását az étkeztetésbe. A visszajelzések alapján a marketingen túl, egyértelműen a kommunikációra és az információáramlásra szükséges a fő hangsúly helyezése. Ennek a kommunikációnak 3 féle iránya van: egyrészt a termelők felkészítése, támogatása, a jó gyakorlatok, termék-, csomagolás- és folyamat-innovációk megismertetése; másrészt a vendéglátók szeretnék többet tudni a termelőkről, termékeikről; végül pedig a helyi lakosság és a turisták érzékenyítése a harmadik feladat.²⁷

²⁷ 15. sz. melléklet: dr. Kujáni Katalin: REL tanulmány (2016)

Célunk, hogy az új Helyi Fejlesztési Stratégiában megfogalmazott specifikus célok és intézkedések kommunikációja még hatékonyabb legyen.

A stratégiával összhangban az alábbi fő irányvonalak jellemzik az egyesület kommunikációs stratégiáját:

1. Az Egyesület társadalmi szervezatként történő működése
2. Kiemelt Minőségű helyi termék és helyi szolgáltatás hálózat
3. Turisztikai Termék Tervezés
4. Társadalmi problémák (fiatalok elvándorlása, elöregedő térség, munkanélküliség) kezelése
5. Társadalmi aktivitás, helyi identitás erősítése

1. Az Egyesület társadalmi szervezatként történő működése

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület nonprofit szervezatként elsősorban a társadalmi szervezet funkcióját tölti be, amelynek keretében a kommunikáció fő irányai a jövőben a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása, a pályázatokkal kapcsolatos tevékenységek koordinálása, valamint az általános egyesületi ügyvitel. Ezeknek kommunikációja fentebb leírtak szerint történik.

2. Kiemelt Minőségű helyi termék és helyi szolgáltatás hálózat

A Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesületnek nem célja, hogy helyi védjegyet hozzon létre, mivel működési területén, és országosan is sok kiemelt védjegy található. (HÍR, Nemzeti Parki védjegy, Ister-Granum EGTC védjegy). Azonban szükségesnek tartjuk egy olyan helyi termékes hálózat kialakítását, amely a helyi termékek és szolgáltatások együttműködésének erősítése, ösztönzése és a kiemelt minőség kategórián alapszik. Ez a tevékenység, mint közösségi marketing és kommunikáció jelenik meg. A kiemelt minőségű helyi termék és helyi szolgáltatás hálózat hasonlatosan működne a védjegyhez, tehát fontos eleme a térségre jellemző logó, amely összeköti a termelőket és a szolgáltatókat. A kiemelt minőséget bizottság által megvizsgált és felállított kritériumok nyomán érdemelnék ki az arra jelentkezők. Mindezek biztosítják a minősítéssel rendelkező termékek és szolgáltatások minőségi megbízhatóságát a térségbe érkezők számára.

A helyi termékek és szolgáltatások fejlesztésének segítése hozzájárul a helyi erőforrások megőrzéséhez, hasznosításához, a hozzáadott érték helyi munkaerő általi növeléséhez, a szállítási költségek csökkentéséhez, az egészséges, ellenőrzött eredetű közvetlenül az ismert termelőtől vásárolt termékek fogyasztási szerkezetünkben való növekedéséhez, a helyi kulturális elemek megőrzéséhez, a térségi összetartozás erősítéséhez.

Miért fontos a helyi termék és helyi szolgáltatások kiemelt minőségének promotálása?

- munkahelyteremtés és munkahely megtartás (lehetőséget ad termékeik értékesítésére, kiszeseletti a helyi munkavállalási lehetőségeket, javítja a foglalkoztatottságot);
- hagyományok fenntartása, megőrzése és újjászületése (a hagyományos ízeket, formákat nyújtó, magas minőségű terméket kínál);
- az élhető vidék megteremtése és fenntartása (segít a térség egyedi arculatának megalkotásában és ezzel a fiatalok letelepülését ösztönző térségi identitástudat erősítésében);

- környezettudatos fogyasztói magatartás terjesztése (a rövid szállítási távolságok miatt max. 50 km-re csökkenti a környezet terhelését);
- egészséges életmód (kevesebb tartósítót tartalmazó, egészséges, megbízható);
- turizmus fejlesztése (bővíti a turisták számára ajánlható programkínálatot, szabadidős programmal is összekapcsolhatja a vásárlást)
- híd a korosztályok között (erősíti a fiatalok és az idősebb korosztály közötti kapcsolatokat)
- helyi gazdától a fogyasztóig (lehetőséget teremt helyi gazdák és vásárlók közötti közvetlen kapcsolat és értékesítési lehetőség kialakítására)
- a helyi termékek piacra juttatásának biztosítása, marketingének kialakítása kevésbé megoldott vagy egyáltalán nincs. Jelenleg 2-3 termelő rendelkezik olyan marketinggel, amely segítségével mind térségen belül, mind azon kívül népszerűsítheti termékeit.
- a termelők ösztönzése a környezettudatos termelésre, a minőségfejlesztésre és a termékínálat mennyiségi növelésére.

3. Turisztikai Termék Tervezés

A turizmus fontos fejlődési potenciállal bíró ágazat a térségben. A terület adottságai, a táji-természeti, a kulturális értékek és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások lehetőséget biztosítanak a bakancsos, kerékpáros, vízi, vadász, horgászturizmusnak. Azonban a települések által kínált turisztikai attrakciók, lehetőségek Magyarországon kevésbé ismertek – kivételt képez talán a Dunakanyar -, ezért szükséges ezeknek az összegyűjtése, adatbázisba rendezése és promotálása az ide látogató turisták számára.

Ehhez kapcsolódik az egyesület korábban megkezdett információs terminálok kihelyezését lehetővé tevő projektje, de éppen ezért került megfogalmazásra az intézkedések között a Börzsöny-Duna-Ipoly turisztikai szolgáltató központ.

A 4. - 5. kommunikációs stratégia terület marketing és ösztönzési tevékenységei az intézkedésekben megfogalmazottak alapján valósulnak meg LEADER és EFOP forrásokból.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenység ütemterve:

Tevékenység	Kommunikációs eszköz	Időpont
TMCS ülések és műhelymunkák szervezése	email, honlap, személyes konzultáció	2015. január – 2016. február
HFS draft verziójának elfogadása közgyűlésen	email, honlap, személyes konzultáció	2015. november 20.
HFS módosítása és végleges verzió benyújtása	email, honlap, személyes konzultáció	2016. II-III. negyedév
HFS pályázatainak tervezett 1. körös kiírása	email, honlap, személyes konzultáció	2016. IV. negyedév
HFS pályáztatási időszakok	e-mail, honlap, személyes	2016./2017./2018. évente egy alkalommal forráskimerülésig
HFS bírálati időszakok	e-mail, honlap	2017. II. félév
HFS megvalósítása projekt jelleggel	e-mail, honlap, személyes	2017. II. félév
HFS eredmény kommunikáció	e-mail, honlap, személyes, kiadvány	2017. III. negyedévtől
HFS felülvizsgálat	e-mail, honlap, személyes	2018. I. negyedév
HFS forrásfelhasználás	e-mail, honlap, személyes, kiadvány	2018. IV. negyedév

Az Egyesület a pályázatokkal, HFS-sel kapcsolatos szervezeti kommunikációt a LEADER vidékfejlesztési program működési költsége terhére valósítja meg. A másik 4 fő területen - amelyek megegyeznek a HFS specifikus célterületeivel – külön pályázati intézkedés keretében biztosítható a hatékony, strukturált kommunikáció különböző marketing eszközökkel kombinálva.

A külső kommunikáció nagy része közösségi szintű térségmarketing jelleggel, projekt szinten valósulhat meg.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A monitoring során az egyesület munkaszervezete mindennapi adminisztratív rutinjának részévé teszi a benyújtott pályázatok kifizetési kérelmének állapotának követését.

Intézkedés megnevezése	ADAT	FORRÁSA	JELLEGE	ADATGYŰJTÉS GYAKORISÁGA
Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Megvalósult beruházás helyszíni megtekintése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
Börzsöny-Duna-Ipoly turisztikai szolgáltató központ kialakítása	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Megvalósult beruházás helyszíni megtekintése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
Hagyományőrző, kulturális és civil élet támogatása	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
Helyi termelőknek,	A HFS-ben	kedvezményezett	HACS által	Évente

kézműveseknek marketing fejlesztés, marketing célú előadások, workshopok szervezése	meghatározott céloknak való megfelelés		összeállított kérdőív	
	Beszerzett marketing elemek benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
	A megtartott rendezvényekről emlékeztető, fotódokumentáció benyújtása	kedvezményezett	Benyújtott anyagok	Évente
"Fecskeház", avagy fiatalok letelepedését segítő támogatás	A HFS-ben meghatározott céloknak való megfelelés	kedvezményezett	HACS által összeállított kérdőív	Évente
	Megvalósult beruházás helyszíni megtekintése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente
	Beszerzett eszközök ellenőrzése	munkaszervezet	Helyszíni megtekintés	Évente

Monitoring gyakorisága, feldolgozása

Monitoring adatszolgáltatásra 2017. évtől kezdődően minden év decemberében kerül sor. Azoknál az ügyfeleknél, akik az adott év második felében kapják meg a jóváhagyó, támogató határozatot, és a beruházás még nem haladta meg a 25%-os megvalósulási intenzitást, azon ügyfelek esetén abban az évben nem kell adatot szolgáltatnia. Esetükben elégséges a monitoring felhívás részét képező nyilatkozat benyújtása. A munkaszervezet és/vagy a HBB fenntartja a jogot, hogy szűrőpróbaszerűen ellenőrizheti a csak nyilatkozatot benyújtó pályázókat.

A BDIVE saját teljesítményének értékelése:

A HACS saját teljesítményének értékelésére mennyiségi és minőségi, nyilvános és anonim eljárási módszereket egyaránt kívánunk felhasználni. Ennek biztosítására elkészítjük a Saját Értékelő Tervet (SÉT), amely az egyesület elnökségével és a közgyűlés tagjaival egyeztetve kerül kialakításra és elfogadásra.

A mennyiségi módszerek elsősorban a következő vizsgálati területekre terjednének ki:

- Forrás-felhasználás vizsgálat a fejlesztési források – működési források arányában
- Animációs és kommunikációs tevékenységek száma – résztvevők száma (arányosítás)
- Munkaszervezet munkatársi létszámának a változása – önkéntesek bevonása
- Munkaszervezet működésének támogatásába bevont személyek száma
- ERASMUS +-ba bevont (bevonható) személyek száma
- Szakmai képzések és továbbképzések száma
- Egyesületi tagjainak változása

A minőségi módszerek elsősorban a következő vizsgálati területekre terjednének ki:

- Anonim elégedettségi felmérés a kedvezményezett projektgazdák, egyesületi tagok körében,
- Összehasonlító forrás-felhasználás eredményességi és minőségi paramétereinek vizsgálata,
- Animációs, kommunikációs tevékenységek helyszíni vagy webes elégedettségi értékelése
- ERASMUS +-ba bevont (bevonható) személyek aktivitása
- Munkaszervezet által kezdeményezett egyéb lehetőségek kihasználtságának mutatója – főleg a helyi termékek vonatkozásában

Felülvizsgálatok és értékelések kommunikációja:

A felülvizsgálatok és értékelések eredményei elsősorban a nyilvánossági, kommunikációs, média és közösségi eszközök széles körének felhasználásával történnek. Az értékelések eredményeinek kommunikálásának és terjesztésének elsődleges elemei a BDIVE saját weboldala, a turisztikai weboldala, a helyi termékes (Földi Kincsek Vására) weboldala, Facebook oldalai, az elektronikus kommunikáció további eszközei és formái, a különböző térségben elérhető médiák, valamint az egyes térségi, helyi szakmai, partnerségi, közéleti és kommunikációs rendezvények, az egyes projektekhez kapcsolódó események. Ugyancsak fontos csatorna és felület a BDIVE által szervezett éves rendezvények, a Kiemelt minőség, mint a BDIVE elismerés ünnepélyes átadása, az önkormányzatok saját média csatornáit és felületeit, valamint a tag és nem térségi és helyi egyesületek, közösségek saját rendezvényeit.

9. Indikatív pénzügyi terv

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés								
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	%
1	Helyi gazdaságfejlesztés és vállalkozások együttműködésének ösztönzése	80	120				200	62
2	"Fecskeház", avagy fiatalok letelepedését segítő támogatás		25				25	8
3	Börzsöny-Duna-Ipoly turisztikai szolgáltató központ kialakítása		15				15	5
4	Hagyományőrző, kulturális és civil élet támogatása	30	30,45				60,5	19
5	Helyi termelőknek, kézműveseknek marketing fejlesztés, marketing célú előadások, workshopok szervezése		20				20	6
Összesen		110	210,45				320,45	100

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés							
	2016	2017	2018	2019	2020	Összesen	
Működési költségek	9	14,5	14,5	9	3,45	50,45	
Animációs költségek	1	1,5	1,5	1	1	6	
Egyéb tervezett bevételek²⁸	1	1	1	1	1	5	
Összesen	11	17	17	11	5,45	61,45	

²⁸ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

Rövidítések, fogalmak jegyzéke

HFS - Helyi Fejlesztési Stratégia

A LEADER program egy Európai Unió, közösségi kezdeményezésen alapuló, egyedi fejlesztési program. Ennek keretében a 2014-2020-as EU-s ciklusra, pályázati időszakokra vonatkozóan a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület, a működési területéhez tartozó 17 településre vonatkozóan elkészítette a Helyi Fejlesztési Stratégiáját, amelyben megfogalmazták az adott területre vonatkozó jellemző gazdasági, közösségi és egyéb fő területeket feltáró helyzetet, fejlesztési irányokat, pályázati intézkedéseket.

67

HVS – Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

A LEADER program egy Európai Unió, közösségi kezdeményezésen alapuló, egyedi fejlesztési program. Ennek keretében a 2007-2008 körül megalakult közösségek, egy adott elkészítették a Vidékfejlesztési Stratégiájukat, amelyben megfogalmazták az adott területre vonatkozó alakuláskor jellemző gazdasági, közösségi és egyéb fő területeket feltáró helyzetet.

LEADER program

A LEADER egy mozaikszo (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale, azaz közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében). Ez a kezdeményezés az EU legsikeresebb vidékfejlesztési programja, amely 2013-ra CLLD – Community-Led Local Development (közösségi szinten irányított helyi fejlesztés) programmá nőtte ki magát az EU-ban. Alapelveik nagyjából azonosak: jól körülhatárolt, településcsoportokból álló terület-alapúság, helyi fejlesztési stratégiák közösség általi kidolgozása és megvalósítása, köz- és magánszféra partnersége, innováció ösztönzése, integráltság, ágazatközi jellegű intézkedések és hálózatépítés. A program 1991 óta létezik, napjainkban Európa-szerte mintegy 1200 kistérségben működnek helyi LEADER-közösségek.

LEADER HACS - LEADER Helyi Akciócsoport

A LEADER HACS-ok a LEADER program helyi szintű végrehajtásához létrejövő szervezetek, vidékfejlesztés motorjai a vidéki közösségekben.

TDM – Tourism Destination Management

A TDM betűszó a turisztikai desztináció menedzsment kifejezés rövidítése. A *desztináció* szó földrajzi térséget jelent. A turisztikai termékeit és egyéb szolgáltatásait egységesen, komplex módon kezelő partnerek, vállalkozások, szakmai és civil szervezetek, önkormányzat(ok) hosszú távú, szervezett együttműködésben végzett tevékenységeinek összességét jelenti, melyeket annak érdekében fejtenek ki, hogy minél vonzóbbá tegyék az adott földrajzi fogadóterületet.

TEIR adatbázis

TEIR – Az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer, egy olyan elektronikus információs rendszer, melyet a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996/XXI. törvény alapján hoztak létre Magyarországon. Tartalmát és működését az 1997/112. Kormányrendelet szabályozza.

„GFO” 11 osztályozási rendszer

A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági ágak szerint

GINOP - Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

A 2014-2020-as időszakra vonatkozó Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (továbbiakban: GINOP) a magyar gazdaság növekedését szolgálja. A program egyik legfontosabb célkitűzése, hogy Magyarország foglalkoztatási rátája elérje a 75%-ot. Ehhez szükséges egyrészt új munkahelyek létesítése, másrészt a munkát vállalni akarók képességeinek fejlesztése.

Natura 2000 területek

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 hálózat egy olyan összefüggő európai ökológiai rendszer, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján kijelölendő területeket - az 1979-ben megalkotott madárvédelmi irányelv (79/409/EGK) végrehajtásaként kijelölendő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK) alapján kijelölendő különleges természet megőrzési területeket - foglalja magába.

SWOT – elemzés

A SWOT elemzés a stratégiaalkotás folyamatának egyik lépése. Gyakran találkozhatunk a módszerrel, illetve a fogalommal SWOT analízis néven is. A SWOT elemzéssel feltérképezhetjük egy piac, iparág, üzlet, termék, szolgáltatás stb. piaci életképességét, illetve megismerhetjük, hogy mely feladatok a legfontosabbak stratégiai szempontból. Leggyakrabban az üzleti terv részét képezi: bankok, vagy befektetők számára készül, hogy látható legyen az üzleti tervben, melyek a megtérülés esélyei, arányai.

A SWOT egy angol mozaikszó, 4 szó kezdőbetűiből áll össze:

- Strengths - erősségek
- Weaknesses - gyengeségek
- Opportunities - lehetőségek
- Threats - veszélyek

IKSZT – Integrált Községi és Szolgáltató Tér

Az IKSZT program az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (továbbiakban: ÚMVP) III. tengelyének: „A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása”, azon belül az „5.3.3.2.1. A vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások” intézkedésének része. Célja a vidéki lakosság megtartása érdekében a helyben elérhető alapszolgáltatások körének bővítése, minőségének és hozzáférhetőségének javítása többfunkciós szolgáltató központok létrehozásával, a többnyire kihasználatlan épületek felújítása és műszaki korszerűsítése révén.

EFOP - Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Az EFOP stratégiai célja, hogy elősegítse a társadalmi befogadást, befektessen az oktatásba, növelje ezáltal a foglalkoztatást, valamint ösztönözze a technológiai fejlődést és az innovációt.

OTK – Országos Területfejlesztési Konceptió

Az Országos Területfejlesztési Konceptió az ország átfogó távlati fejlesztését megalapozó tervdokumentum, amely meghatározza az ország hosszú távú területfejlesztési céljait, és a területfejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információt biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és területfejlesztés szereplői számára. A jelenleg érvényes OTK-t az országgyűlés 97/2005. (XII.25.) számú határozatával fogadta el.

TOP – Területfejlesztési Operatív Program

TOP fő küldetése, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Törekvések tematikus fókuszában két tényező áll:

- térség-specifikus gazdasági növekedés és foglalkoztatás-bővítés: a TOP erős gazdaság-fejlesztési orientációja miatt jelentősen hozzájárul ahhoz a kormányzati törekvéshez, amely szerint a 2014–2020-as uniós fejlesztési források 60%-ának közvetlenül a gazdaságfejlesztést kell szolgálniuk,
- területi és települési önkormányzati kompetenciákba eső feladatellátás kapcsán felmerülő fejlesztési szükségletek kielégítéséhez szintén keretet ad. Ezért a TOP fejlesztései között helyet kapnak a közvetlenül a közszférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is.

VEKOP - Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program

A 2014-2020-ra vonatkozó Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) a rendelkezésre álló forrásokat három területre koncentrálna. Ez a három fő terület a következő:

- regionális gazdasági teljesítmény fenntartható módon történő növelése (tudásgazdaság, kreativitás, innováció),
- közösségi infrastruktúra fejlesztése,
- foglalkoztathatóságot segítő társadalmi környezet fejlesztése.

IKOP – Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program

Az IKOP a 2014 és 2020 közötti Európai Unió támogatásából megvalósítani tervezett magyarországi közlekedésfejlesztéseket tartalmaz, egyéb közlekedés-stratégiai beavatkozásokat (pl. szabályozás-módosítás, működési támogatás) nem

VP – Vidékfejlesztési Program

Célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.

KEHOP – Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program

A KEHOP által lefedett valamennyi fejlesztési terület és beavatkozási irány esetében az alábbi, egymással szoros kapcsolatban lévő céloknak kell érvényesülnie:

- a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak megelőzése és mérséklése, az alkalmazkodóképesség javítása,
- az erőforrás-felhasználás hatékonyságának fokozása,
- a szennyezések és terhelések megelőzése és mérséklése,
- egészséges és fenntartható környezet biztosítása.

RSZTOP - Társadalmi egyeztetésen a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program

Az Alap a megfelelő étkezés és az alapvető fogyasztási cikkek hiányát kívánja enyhíteni, kiegészítve a szegénység csökkentését szolgáló kísérő intézkedésekkel.

GOP- Gazdaságfejlesztési Operatív Program

Hosszabb időtávra a saját és más tagállamok tapasztalataira támaszkodva készült el. A program elsődleges céljai a tudásalapú gazdaság erősítése, a vállalkozások nemzetközi versenyben való helytállása, a társadalmi, gazdasági és területi kohézió erősítése, a gazdasági és társadalmi változások miatt szükséges alkalmazkodóképesség javítása, elsősorban pedig a gazdaság tartós növekedésének elősegítése.

Monitoring

Ellenőrzés, melyre adott időszakokban kerül sor.

UMVP – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (Darányi Ignác Terv 2007-2013)

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (UMVP) a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program, mely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005/EK Tanácsi Rendelet 15. § (1) bekezdése alapján készült, s melyet Magyarország a Kormány jóváhagyását követően hivatalosan benyújtott az Európai Bizottság részére.

III. tengely – UMVP 3. fejlesztési tengelye

Az életminőség javítása a vidéki területeken, a diverzifikáció ösztönzése

IV. tengely - UMVP 4. fejlesztési tengelye

Az ÚMVP IV. tengelye a LEADER-program, amelynek célja a vidéki gazdaság fejlődése érdekében tett intézkedések összekapcsolása. A LEADER rendelet a helyi igényekhez és sajátosságokhoz igazodó, a LEADER Akciócsoportok által a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiákban meghatározott LEADER fejlesztések megvalósításának elősegítése érdekében meghirdetésre kerülő LEADER pályázati feltételeket és támogatási célokat határozza meg.

INTERREG V-A

2014-2020-as időszakban a határon átnyúló együttműködésekre meghirdetett program. A program célja a magasabb szintű, határon átnyúló együttműködés, a határrégiók fejlődése. Főbb problémák, amelyeket kezelni igyekeznek: a határok által torzított infrastruktúrák és kommunikációs hálózatok.

BDIVE

Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület

KMR

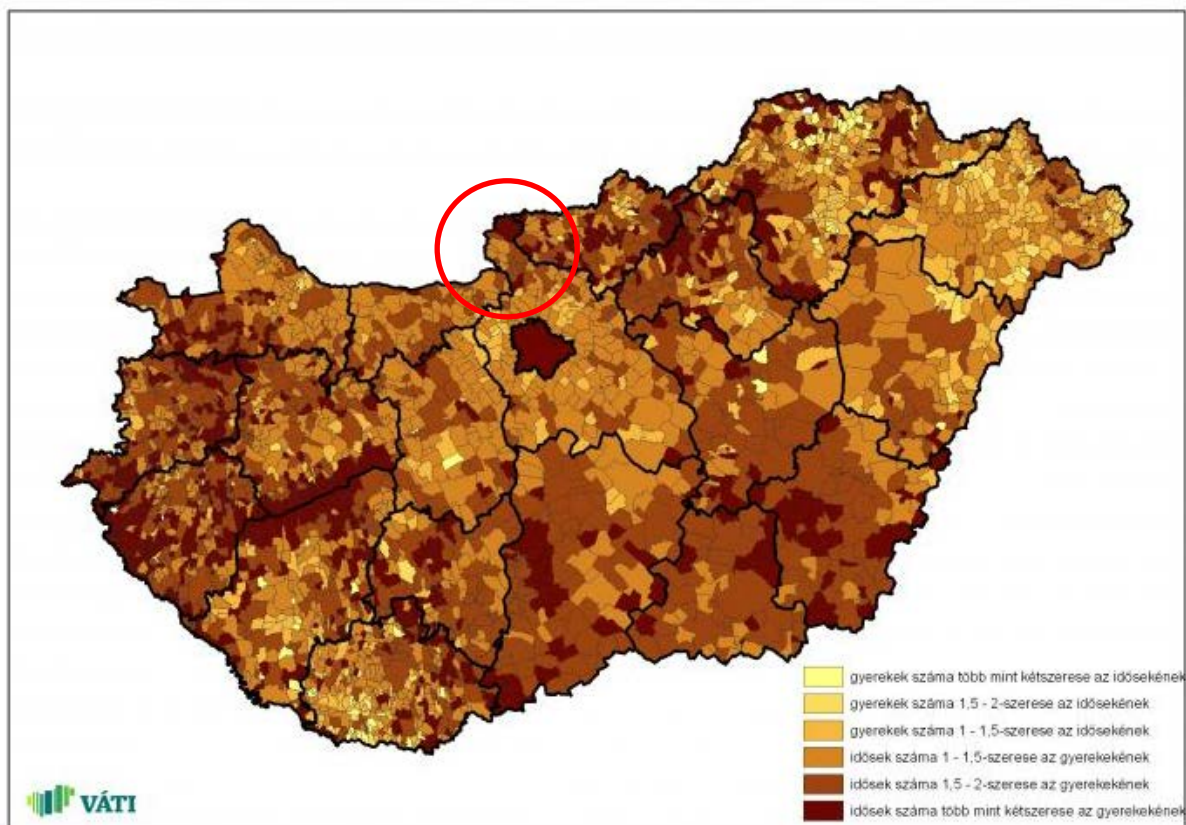
Közép-Magyarországi Régió

Melléletek

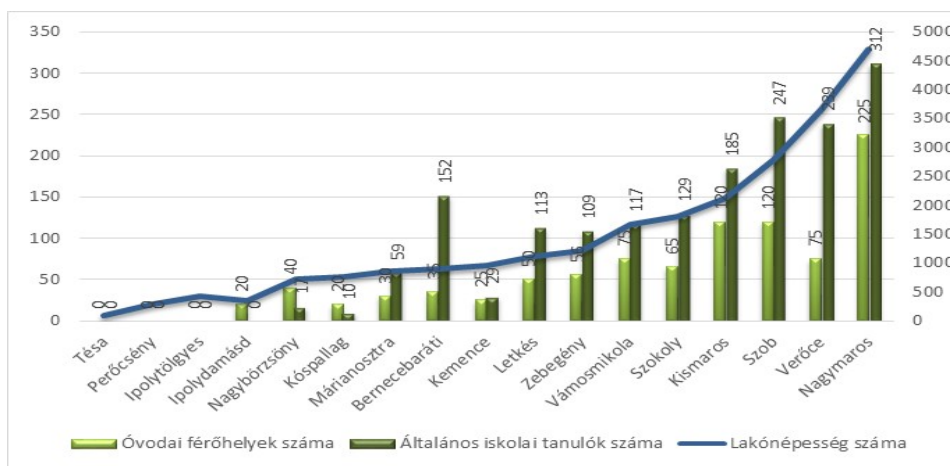
1 sz. Melléklet

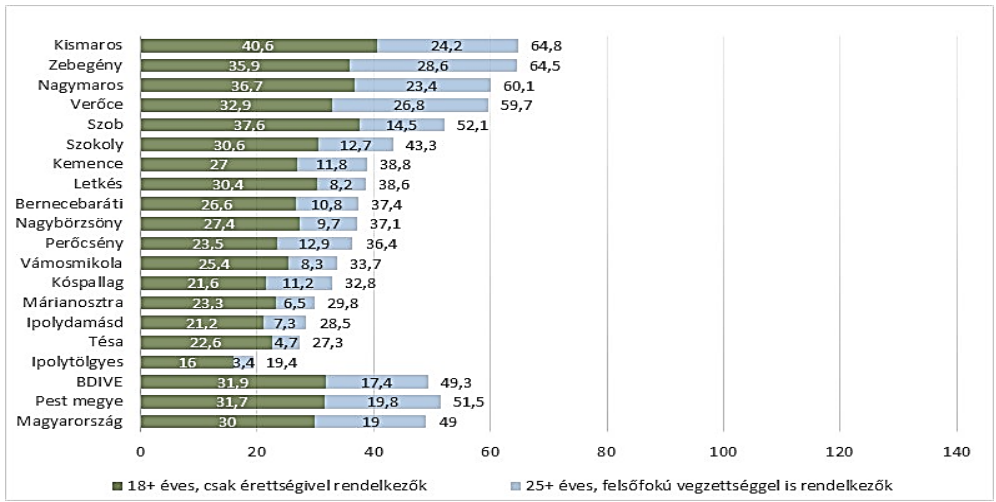
13. ábra HFS tervezésének folyamata (forrás: LEADER 2014-2020. Javaslatok a felkészüléshez)

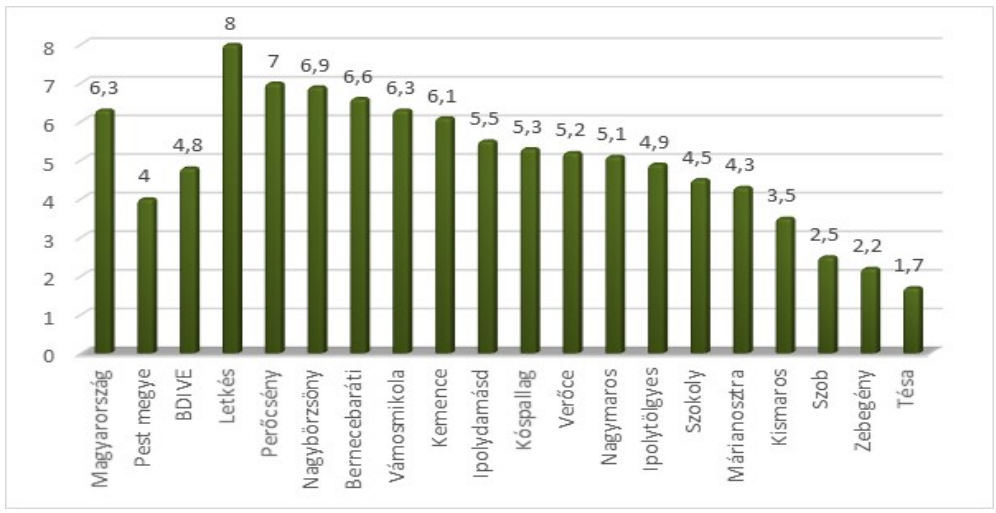
1. ábra Idősek és gyerekek megoszlása egymáshoz viszonyítva, 2013, (forrás: VÁTI)

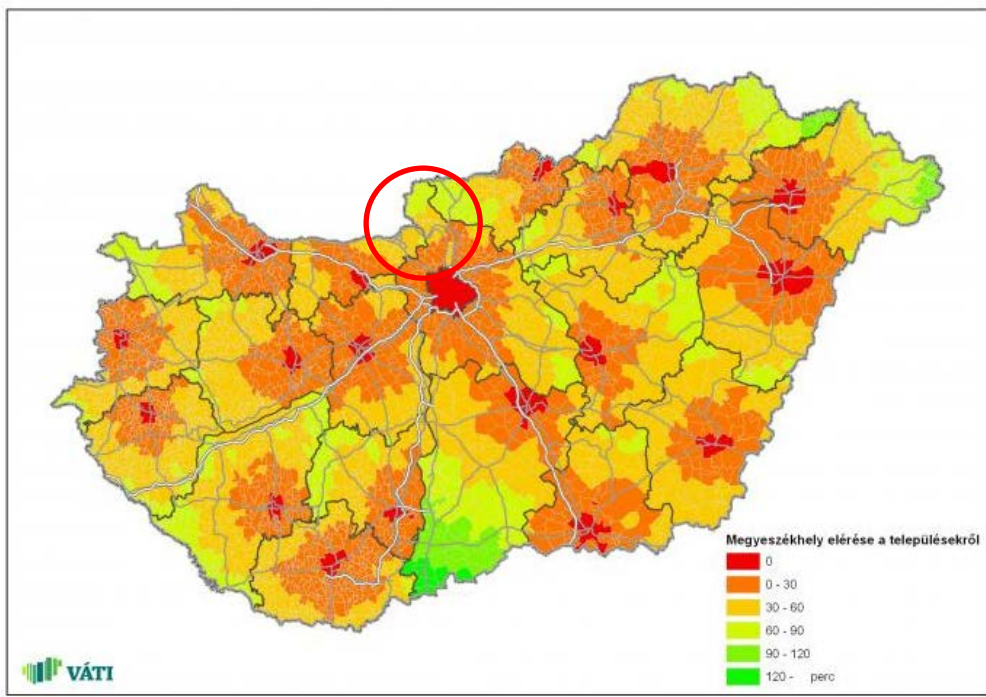
2. ábra Óvodai férőhelyek és az általános iskolás tanulók száma a lakónépesség tükrében, 2013 (forrás: TeIR)

3. ábra Legalább érettségivel rendelkezők aránya (%), 2011 (forrás: TeIR)

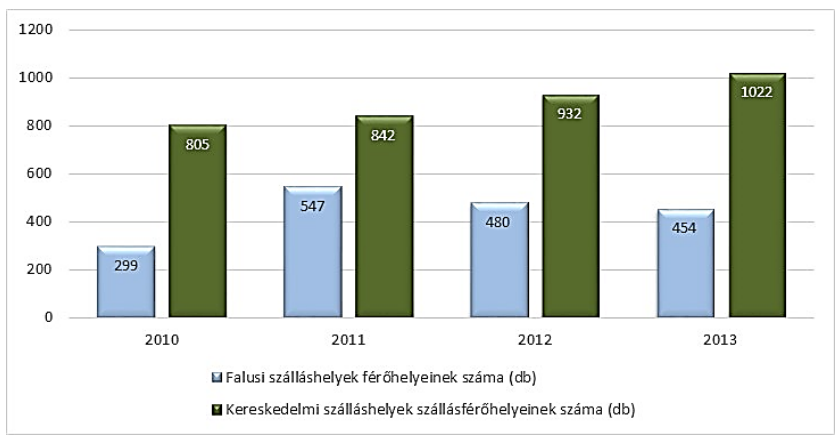
4. ábra Munkanélküliségi ráta (%), 2013 (forrás: TeIR)

5. ábra Megyeszékhely elérése a településekről, 2013 (forrás: VÁTI)

6. ábra Tourinform irodák jelenléte, 2014 (forrás: www.tourinform.hu)

4. ábra Falusi és kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma (db), 2013 (forrás: TeIR)

7. ábra Úthálózatok, 2014 (forrás: VÁTI)

Csatolt mellékletek listája

- 2. sz. melléklet: A közösség részvételét alátámasztó események listája
- 3. sz. melléklet: Település szintű adatbegyűjtő űrlap 2015
- 4. sz. melléklet: A Tervezési Munkacsoport tagjai
- 5. sz. melléklet: A Tervezési Munkacsoport ülések időpontjai
- 6. sz. melléklet: Fotódokumentáció: Felkészülés a 2014-2020-as időszakra a Börzsöny-Duna-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesületnél
- 7. sz. melléklet: Beérkezett projektötleteket összesítő táblázat
- 8. sz. melléklet: Fogyasztói kérdőív minta
- 9. sz. melléklet: Haszonállatok és gyümölcsösök felmérésére szolgáló táblázat
- 10. sz. melléklet: Kiskereskedőknek kiküldött kérdőív minta
- 11. sz. melléklet: Szállásadóknak kiküldött kérdőív minta
- 12. sz. melléklet: Közétkeztetéssel kapcsolatos kapacitás felmérő táblázat
- 13. sz. melléklet: Vendéglátóknak kiküldött kérdőív minta
- 14. sz. melléklet: Nemzetközi és térségek közötti tervezett együttműködéseket összefoglaló táblázat
- 15.sz. melléklet: Önkormányzati lakások felmérése „Fecskeház”-hoz
- 16. sz. melléklet: Fiatalok helyzete a Szobi Járás területén kérdőív
- 17. sz. melléklet: Projektötlet adatlap tervezet
- 18. sz. melléklet: Az egyesület alapszabályban foglalt tevékenysége

Felhasznált irodalom:

- dr. Kuján Katalin: REL tanulmány (2016.)
 - Letölthető: <https://drive.google.com/open?id=0BwBfrYyaK5z8aS1UZIZKWHhDWkE3SldXa1htSOI4b2hoMXZN>
- dr. Fehér István, dr. Medina Viktor: A Börzsöny-Duna-Ipoly térség természeti erőforrásainak jellemzői, és az itt található értékekben rejlő lehetőségek (2015.)
 - Letölthető: <http://borzsonyleader.hu/userfiles/document/207-18szm-feher-medina.pdf>
- dr. Fehér István, dr. Medina Viktor: A Börzsöny-Duna-Ipoly térség helyi termékeinek piaci lehetőségei (2015.)
 - Letölthető: <http://borzsonyleader.hu/userfiles/document/208-19szm-feher-medina-ertesites.pdf>
- Ribizli ház – Bogyógyümölcsökkel a Börzsöny vidékfejlesztéséért projektleírás
 - Letölthető: <http://borzsonyleader.hu/userfiles/document/209-20szm-ribizli-haz.pdf>
- Az andalúziai Guadiato HACs 7 kritériumból álló szempontrendszere
 - Letölthető: <http://borzsonyleader.hu/userfiles/document/210-21szm-az-andaluziai-guadiato-hacs-7-kriteriumbol-allo-szempontrendszer.pdf>
- Játszunk szelektíven! – Foglalkoztató és gyakorló füzet 6-11 éves korosztály részére 2016.
 - Letölthető: https://www.dropbox.com/s/c27fjaim7u293zs/BDI_J%C3%A1tsszunk_Szelekt%C3%ADven-FINAL-PRINT-Overprint-PAGES-v02.pdf?dl=0